

**”Toivoa on” – Etnografinen tutkimus Marhaban-
keskuksen merkityksistä kulttuurisena olohuoneena**

Viivi-Maaria Yrjölä

Pro gradu -tutkielma

Etnologia

Kulttuurien tutkimuksen opinto-ohjelma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Helmikuu 2022

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/Humanistinen tiedekunta

YRJÖLÄ; VIIVI-MAARIA: ”Toivoa on” – Etnografinen tutkimus Marhaban-keskuksen merkityksistä kulttuurisena olohuoneena

Pro gradu -tutkielma: 85 sivua, liitteet 5 sivua

Etnologia

Helmikuu 2022

TIIVISTELMÄ

Tässä etnologian pro gradu- tutkielmassa käsittelen Tampereella sijaitsevan Marhaban-keskuksen merkityksiä kulttuurisena olohuoneena. Tutkin kulttuurisen olohuoneen kävijöiden kautta yhteiskuntaetnologisesta näkökulmasta kotoutumista kaupungissa. Yksilöiden kokemuksia kohtaamisten kautta peilaan laajempaan yhteiskunnalliseen tarkasteluun kotoutumisessa. Kulttuurinen olohuone näkyy osana kolmannen sektorin palveluja, joita maahanmuuttajille on suunnattu. Olen tuonut esiin etnografista tietoa siitä, miten kulttuuriset kohtaamiset kulttuurisessa olohuoneessa voivat olla merkityksellisiä etenkin maahanmuuttajataustaisten arjessa kotoutumisessa ja mielekkään arjen rakentumisessa. Tarkastelussa olivat myös korona-ajan vaikutukset kohtaamisiin. Monelle matalan kynnyksen toiminta on ollut merkityksellistä etenkin alkuvaiheen kotoutumisessa. Kohtaamisten merkitys voi jatkua vielä myöhemminkin ja monelle kulttuuristen kohtaamispaikkojen arki säilyy merkityksellisenä osana arkea läpi vuosien.

Tutkimusaineisto koostuu 14 Zoomin ja WhatsAppin kautta pääosin videoyhteydellä tekemistäni Marhabanin kävijöiden haastatteluista. Haastateltavista 8 on naisia ja 6 miehiä. Haastateltavat olivat keskenään eri ikäisiä nuorista aikuisista iäkkäisiin. Informantit olivat asuneet tai asuivat tuolloin Tampereella. He ovat kotoisin eri puolilta: Afganistanista, Albaniasta, Intiasta, Irakista, Suomesta, Syyriasta, Turkista, Valko-Venäjältä ja Venäjältä. Lisäksi aineistona käytin kenttäpäiväkirjaa, johon kirjasin havaintojani Marhaban-keskuksen toiminnasta niin verkossa sosiaalisen median välityksellä kuin myös paikan päällä Marhabanissa. Pohjana minulla ovat myös omat kokemukseni paikan toiminnasta.

Avainsanat: arki, digitalisaatio, etnografia, hiljainen tieto, kaupunkitila, kolmas sektori, kotoutuminen, kulttuuri, maahanmuuttajat, monikulttuurisuus, sosiaalinen media, osallisuus, yhteisö, yllirajaisuus, yhteiskuntaetnologia

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto.....	5
1.1 Tutkimuksen tausta.....	5
1.2 Tutkimuskysymykset.....	8
1.3 Aikaisempi tutkimus.....	8
2. Tutkimuksen toteutus.....	12
2.1 Tutkimusaineistot- ja menetelmät.....	12
2.2 Hiljainen tieto.....	16
2.3 Tutkijapositio ja eettiset kysymykset.....	17
3. Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet.....	21
3.1 Yhteiskuntaetnologia ja soveltava kulttuurintutkimus.....	21
3.2 Keskeiset käsitteet.....	23
4. Kulttuurinen olohuone kohtaamispaikkana.....	26
4.1 Tilat ja toimintaympäristö.....	26
4.2 Suomen kielen oppiminen ja uudet taidot.....	29
4.3 Taide, käsityöt, musiikki, liikunta ja retket.....	31
4.4 Ruokailuhetket ja ruoka-apu.....	34
4.5 Arvoina inhimilliset kohtaamiset.....	36
5. Kulttuurinen olohuone osana kaupunkilaisten hyvinvointia.....	45
5.1 Maahanmuuttajien eletty ja koettu arki.....	45
5.2 Kävijöiden tarpeista lähtevä moniammatillinen yhteistyö.....	50
5.3 Yhteisö mielenterveyden tukena.....	55
6. Kulttuurinen olohuone korona-aikana.....	58
6.1 Epävarma arki ja sopeutuminen.....	58
6.2 Poikkeusolot ja kotoutuminen.....	61
6.3 Paikasta riippumaton ja ylijäräinen kulttuurinen olohuone.....	63
6.4 Toivoa luova osallisuus kriisin keskellä.....	68
7. Kulttuurisen olohuoneen tulevaisuus.....	70
Lähteet.....	75
Liitteet.....	86

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Kulttuurisella kohtaamispaikalla tarkoitan monikulttuurisia paikkoja, joissa on tarjolla myös kotoutumista tukevaa avointa toimintaa. Kulttuurinen olohuone puolestaan viittaa tutkielmassani Tampereella sijaitsevaan Marhaban-keskukseen, jonka toiminta on kaikille avointa olohuonemaista toimintaa yhdessä asioita tehden. Marhaban keskuksen nimi viittaa arabiankieliseen ilmaisuun, joka tarkoittaa suomeksi ”tervetuloa”. Vaikka paikan nimellä on yhteys arabian kieleen, on se tarkoitettu kuitenkin kaikille riippumatta taustasta. Marhaban-keskus on seurakuntien ylläpitämä tila, jossa voi kohdata kulttuurisesti erilaisia ihmisiä (Tampereen seurakunnat 2021). Toiminta Marhaban-keskuksessa on suunnattu erityisesti maahanmuuttajille ja turvapaikanhakijoille, mutta toimintaa on suunnattu myös kaikille muille (Marhaban-keskus strategia 2021). Kulttuurisilla kohtaamispaikoilla on merkitystä yhteiskunnassa etenkin kahdensuuntaisen kotoutumisen osalta. Kahdensuuntainen kotoutuminen tarkoittaa sitä, että kohtaamalla toteutetaan kotoutumista (Kostiainen 2019, 15–16). Kahdensuuntaiseen kotoutumiseen sisältyy ajatus, että kotoutumisessa molemmat osapuolet niin kantaväestöön kuuluvat kuin maahan muuttaneet toimivat yhdessä (Popova 2019, 21–32). Yhdessä toimiminen on nimenomaan vahvuus matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa, joita tarkastelen kävijöiden kotoutumisen näkökulmasta käsin.

Marhaban-keskuksessa kävijöiden on mahdollista oppia muita kohdatessaan asioita eri kulttuureista. Kulttuureista oppiminen voidaan nähdä tärkeänä yhteiskunnallisesti, koska se lisää ymmärrystä kulttuurisesti eri taustaisten ihmisten välillä, joilla voi olla erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja (Opetushallitus 2022). Joskus ajattelu- ja toimintatapojen erilaisuus saattavat aiheuttaa konflikteja ihmisten välillä. Kulttuurisen ymmärryksen lisäämisellä voidaan kuitenkin vähentää ennakkoluuloisuutta ja ajautumista konflikteihin. Tätä kautta voidaan vaikuttaa rauhanomaisten suhteiden muotoutumiseen kulttuurisesti erilaisten ihmisten välillä. Halusin valita tutkimusaiheeni tältä tutkimuskentältä, koska olen jo useamman vuoden ajan ollut kiinnostunut maahanmuuttajien kotoutumisesta. Motivaatiota tutkimusaiheeni kohtaan ovat lisänneet omat kokemukseni vapaaehtoisena toimiessa. Olen myös itse kotoisin Tampereelta, joten tunnen hyvin tamperelaisia monikulttuurisia toimijoita. Siksi tuntui luontevalta valita aihe, joka koskee tällaisia toimijoita.

Kulttuuripalvelut nähdään yhä tärkeämpänä osana liittämällä yhteistyöhön sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Tärkeää liittämisestä tekee se, että kulttuurin parissa toimiminen voi

myönteisesti edistää asiakkaiden hyvinvointia ennaltaehkäisten muun muassa syrjäytymistä ja sosiaalisten ongelmien pahentumista (Kuntaliitto 2019). Kolmas sektori, johon sisältyvät eri järjestöt, yhdistykset ja muut matalan kynnyksen toimijat, voivat täydentää muita palveluja. Kulttuurinen olohuone kuten Marhaban-keskus maahanmuuttajien kotoutumisessa voidaan nähdä hyvinvointia edistävänä palveluntarjoajana, koska se toimii kävijöitään osallistavilla tavoilla muun muassa taiteen ja muiden luovien keinojen kautta. Maahanmuuttajilla voi olla monesti haasteita kokea yhteyttä muihin ihmisiin (Koskinen & Siekkinen 143–152). Marhaban-keskus kuitenkin pystyy tarjoamaan toimintaa, joka edistää hyvinvointia, jossa on huomioitu yhteisöllisyyden ja yhteisöön kiinnittymisen merkitys. Yhteisöllisyyden kokemuksilla tiedetään olevan sosiaaliseen ilmapiiriin vaikutusta (Kuntaliitto 2019). Hyvinvoiva yksilö, joka tuntee osallisuutta yhteiskunnassa, myös todennäköisesti kokee luottavansa paremmin viranomaisiin ja ylipäättään yhteiskuntajärjestelmään. Ulkopuolisuuden tunne puolestaan voisi erkaannuttaa muista ja heikentää luottamusta. Siksi voi nähdä, että on tärkeä tarjota mahdollisuuksia tulla osalliseksi yhteiskunnassa ja löytää oma yhteisönsä esimerkiksi Marhaban-keskuksen kaltaisten toimijoiden kautta.

Seurakunnilla voi olla merkittävä rooli hyvinvoinnin edistämässä kotoutumista tukien. Maahanmuuton sekä monikulttuurisen yhteiskunnan tuomiin muutoksiin on haluttu vastata. Siksi monikielinen ja kulttuurienvälinen vuoropuhelu on tullut yhä enemmän osaksi sen toimintaa (Kohtaamisen kirkko – Suomen evankelisluterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020). Seurakunnat luovat mahdollisuuksia maahanmuuttajille voimaannuttavin tavoin esimerkiksi auttamalla työllistymisessä. Lisäksi seurakunta voi tarjota yhteisön osaksi maahanmuuttajan arkea (Miettinen 2020, 10). Osallisuus ja aktiivisuus siis nähdään tärkeänä monikulttuurisessa kotouttavassa ympäristössä. Olen halunnut tuoda kuuluviin kävijöiden omakohtaisia kokemuksia ja tuntemuksia siitä, miten he ovat kokeneet saaneensa tukea kotoutumisessaan. Osallisuuden kokemukset näkyvät myös sosiaalisten suhteiden kautta tunteina, tunteeko olevansa niissä osallinen (Koskinen & Siekkinen, 143–152). Siksi toin yksilöiden tuntemuksia esiin, koska kohtaamisissa voi herätä tunteita kuuluvuudesta yhteisöön. Oman lisänsä tuo nykyään keskeisesti kotoutumisessa myös digitalisaation kautta muotoutuvat tavat toimia. Internet ja sosiaalinen media sekä mobiilisovellukset on todettu olevan tärkeitä nykypäivänä maahanmuuttajien kotoutumisessa (Ks. Merisalo & Jauhiainen 2017).

Marhaban-keskuksen työntekijöillä on myös sosiaalialan koulutusta. Siksi heidän tarjoama apunsa myös voidaan nähdä osittain osana sosiaalialan toimintaa. Yhteistyötä tehdään

kuitenkin moniammatillisesti. Kohtaamiset kävijöiden kanssa sisältävät toiminnan ohessa monesti myös palvelunohjausta tai muuta kotoutumista tukevaa apua. Olen pohtinut, millainen merkitys Marhaban-keskuksella on kolmannen sektorin toimijana kävijöiden näkökulmasta? Maahanmuuttajien kohdalla työtä ovat tehneet monet eri toimijat kuten kunnat, järjestöt, kirkot ja uskonnolliset yhteisöt viranomaisten kanssa yhteistyössä (Hiitola, Anis & Turtiainen 2018, 5–29). Vapaaehtoisesti toimivilla organisaatioilla ja osaltaan myös uskonnollisilla yhteisöillä voi olla mahdollista auttaa ihmisiä, jotka ovat tulleet muualta (Ks. Gothoni & Siirto 2016, 134–154). Myös Marhaban-keskus tekee yhteistyötä monien eri toimijoiden kanssa, jotka ulottuvat niin maailmanlaajuisen kirkon piiriin kuin myös suomalaisen yhteiskunnan toimijoihin (Marhaban-keskus strategia 2021). Mukana on myös sosiaalityö. Esimerkiksi jalkautuvaa sosiaalityötä on tehty Marhaban-keskuksessa siten, että Tampereen kaupungin sosiaalityöntekijä on ollut paikan päällä tavattavissa matalalla kynnyksellä tiettyinä ajankohtina.

Tampereella sijaitsevan Marhaban-keskuksen kaltaista toimintaa löytyy myös ulkomailta Ranskan Marseillen kaupungista, jossa toimii *Marhaban Association Diaconale*. Siellä kävijät ovat monet tulleet Välimeren yli pakolaisina Eurooppaan. Marhaban Association Diaconalen toiminta perustuu ajatukseen, että kaikki ovat tervetulleita. Siellä maahanmuuttajia pyritään auttamaan kiinnittymään yhteiskuntaan oppien sosiaalisia ja kielellisiä taitoja. (Association Marhaban 2021). Oma tutkielmani kuitenkin sijoittuu paikalliseen toimintaan Suomessa ja erityisesti Tampereella. Olen kuitenkin huomionut myös ylirajaisuuden merkityksen tutkimuksessa, sillä tarkastelussa on lisäksi virtuaalinen olohuone tutkimuskohteestani. Ihmiset, jotka Marhaban-keskuksen toimintaan liittyvät, eivät siis ole vain Suomen rajojen sisäpuolella, koska sosiaalista mediaa voivat monet seurata riippumatta sijainnistaan. On syytä myös muistaa, että osa tutkittaviani on ollut osa aivan viime vuosien ilmiötä, kun pakolaisia esimerkiksi vuoden 2015 myötä alkoi tulla Välimeren yli yhä enemmän Eurooppaan. Kuitenkaan aivan uusista asioista suojelua ja turvaa hakevien kohdalla Euroopassa ei ole, sillä tulee muistaa, että jo 1980- ja 1990-luvuilla oleskeluoikeuden tarpeesta tultiin tietoisemmiksi (Gothoni & Siirto 2016, 7–12). Viime vuosien maahanmuutto vain on saanut näkyvämmän median kautta huomiota ja tietoa on saatavilla jatkuvasti. Olemme tulleet tietoisiksi kriiseistä eri maista, jotka ovat johtaneet pakolaismäärien kasvuun.

Avunsaamisella on ollut merkitystä kävijöiden asettuessa uuteen maahan ja pyrkiessään pääsemään osaksi yhteiskuntaa. Kenttätyökohteeni Marhaban-keskus sijoittuu matalan kynnyksen toimijoihin, joka on koettu myös osan kävijöiden näkökulmasta eräänlaisena

aloituspaikkana uudessa maassa, josta on voinut löytää tai ohjautua myös muun avun ja palvelujen piiriin. Myös tietoa eri mahdollisuuksista on voinut saada sen kautta. Marhabanilla on monia eri yhteistyökumppaneita kuten lähetysjärjestöt, Tampereen kaupunki, kohtaamispaikat, koulut, järjestöt ja hankkeet (Marhaban-keskus strategia 2021).

1.2 Tutkimuskysymykset

Keskeiset tutkimuskysymykseni ovat: *Millaisia merkityksiä Marhaban-keskuksella on kulttuurisena olohuoneena kävijöille?* Olen kiinnostunut myös: *Millaisia merkityksiä Marhaban-keskuksen korona-ajan toiminnalla sosiaalisen median kautta oli kävijöille?*

Tutkielmani tarkastelee kulttuurisia muutoksia, joita kotoutumisessa korona-aikana tapahtui. Liitän tutkimukseni myös laajempaan yhteyteen nähden yhteiskunnallista merkitystä sillä, että yksilöiden hyvinvointia edistetään kohtaamisten kautta kulttuurisessa olohuoneessa. Vertaan toisiinsa kulttuurisen olohuoneen saamia merkityksiä kävijöiden näkökulmasta ennen koronaa ja korona-aikana. Ajatukseni oli, että kotoutumisen toimijat joutuivat vallitsevan pandemiatilanteen vuoksi kehittämään uusia toimintatapoja. Myös digitalisaation ajattelin vaikuttaneen toimintaan. Kenttätyössäni huomioin erityisesti kysymykset, joilla pyrin saamaan kulttuurisen kohtaamispaikan kävijöiden omakohtaisia kokemuksia, tunteita ja muistoja Marhaban-keskuksen arjesta. Samalla pyrin selvittämään maahanmuuttajataustaisten kävijöiden omia ajatuksia sekä kokemuksia korona-ajasta, jolloin kotoutumista tukevaa toimintaa oli rajoitetusti ja etänä. Tutkimukseni avulla pystyin kartoittamaan tilannetta, mikä erityisesti Tampereella oli koronapandemian aikana kulttuurisen olohuoneen kävijöiden omassa arjessa elettyä ja koettuna hyvinvointina. Tutkimuskirjallisuudessa olen hyödyntänyt oman alan etnologian kirjallisuutta, mutta myös lähitieteenalojen kirjallisuuslähteitä on joukossa.

1.3 Aikaisempi tutkimus

Kulttuurisia kohtaamisia on kulttuurien tutkimuksen aloilla tutkittu aiemmin, mutta koronapandemian aikaista tutkimusta ei vielä tutkielmani tekoaikana oikeastaan ollut tehty. Kulttuuriset kohtaamiset voidaan käsittää eri tavoin, mutta tutkielmani keskittyy monikulttuurisiin kohtaamisiin matalan kynnyksen kulttuurisen olohuoneen arjessa. Kenttätyökohdettani Marhaban-keskusta on tutkinut aiemmin Pilvi Miettinen (2020)

diakoniatyön opinnäytteessä *Yhteisölähtöisen toiminnan kehittäminen Kalevan kirkon Marhaban-keskuksessa*. Tampereella vastaavanlaisista paikoista tutkimuksen kohteena on myös ollut Hervannassa sijaitseva Kototori, joka on matalan kynnyksen apua tarjoava kohtaamispaikka maahanmuuttajille (Kostiainen ym. 2019). Hanna Koskinen ja Katja Siekkinen (2019) ovat tehneet sosiaalialan opinnäytetyön: *Kototorin merkitys osallisuuden vahvistumisessa kävijöiden näkökulmasta*. Kotatoria tarkastellaan työssä nimenomaan kävijöiden omista tarpeista käsin ja nähdään kävijät aktiivisina toimijoina. Itselläni kulkee myös tutkielmassani ajatus osallisuudesta, jonka edistämiseksi Marhaban-keskuksessa on apua maahanmuuttajien arjessa.

Kotoutumiseen liittyviä teemoja on tutkittu myös aiemmin. Marianne Pulkkinen (2019) on etnologian pro gradu -tutkielmassaan: *Paikallisten organisaatioiden ja järjestöjen rooli kotouttamistyössä Jyväskylässä: työntekijöiden kokemuksia kotouttamistyöstä* antanut äänen kotoutumisen ammattilaisille. Kenttätyökohteeni sijoittuu myös kolmannen sektorin puolelle, sillä Marhaban-keskus on Tampereen seurakuntien ylläpitämää. Työntekijöiden sijaan annan äänen pääasiassa kuitenkin kävijöille.

Maahanmuuttajien kokemuksiin liittyvää tutkimusta kodista löytyy kansatieteestä kodin näkökulmasta. Ulpu-Maria Ikonen (2015) käsittelee kansatieteen pro gradu -tutkielmassaan: *”Täällä on mun koti, täällä on mun paikka” - Tutkimus halislaisten maahanmuuttajanaisten kotikokemuksista* naisten näkökulmasta kodin merkityksiä Halisten kaupunginosassa asuessaan. Sosiaaliantropologi Laura Huttunen (2002) on sosiaaliantropologian väitöskirjassaan: *Kotona, maanpaossa, matkalla – Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäkerroissa* tuonut esiin kodin merkityksiä maahanmuuttajien näkökulmasta. Omassa tutkimuksessani tulee ilmi kotiin liittyviä merkityksiä aineistossa. Osa Marhabanin kävijöistä kuvailee kulttuurisen olohuoneen olevan kuin heidän toinen kotinsa. Paikkana kävijöistä moni on kokenut Marhabanin kodinomaiseksi paikaksi, johon tulla ja tehdä asioita yhdessä.

Etnologi Anne Häkkinen (2020) on etnologian väitöskirjassaan: *Ylirajainen avioliitto – Puolisonvalinta ja avioituminen Suomessa asuvien kurdien keskuudessa* tarkastellut ylirajaisuuden näkökulmasta avioitumista kurdien välillä, jotka ovat eri maissa. Itselläni on myös ylirajaisuus läsnä tutkielmassani, mutta ihmisten henkilökohtaisten suhteiden kuten avioliiton sijaan tarkastelen kulttuurisen olohuoneen sosiaalisen median kanavilla kuten Facebookissa ilmeneviä virtuaalisia kohtaamisia, kun seuraajia Marhabanin lähetyksille oli eri maista. Etnologi Kaisa Nissi tarkastelee etnologian väitöskirjassaan: *Uskonnot, kulttuurit ja perhe – Etnografinen tutkimus monikulttuuristen liittojen kerronnoista Suomessa* sitä, miten

tulkitaan kulttuuria ja uskontoa suomalaisnaisten ja maahanmuuttajamiesten välisissä liitoissa. Uskonnollisuus tulee myös osan informanttien puheissa tulee esiin ja halu toimia rauhanomaisesti muita kohdatessa kulttuurisessa olohuoneessa. Läsä on siis kunnioitus ja halu ymmärtää toisten tapoja nähdä asioita.

Etnologi Laura Hirvi tarkastelee etnologian väitöskirjassaan: *Identities in practice: a trans-atlantic ethnography of Sikhs in Finland and California* Sikhien kokemuksia elämästä niin Suomessa kuin Kaliforniassa. (Hirvi 2013). Samalta vuodelta Nora Tarmio (2013) tarkastelee kansatieteen pro gradu -tutkielmassaan: ”Suomessa mä olen Suomen bosnialainen ja Bosniassa mä olen Bosnian suomalainen”- *Bosnialaistaustaisten nuorten aikuisten monimuotoinen etninen ja paikallinen identiteetti uudessa asuinympäristössä* sitä, miten pakolaistaustaisten nuorten bosnialaistaustaisten aikuisten uudessa elinympäristössä kahden kulttuurin merkitys muovautuu arjessa. Etnologi Anna-Liisa Kuczynski (2017) on etnologian väitöskirjassaan: *Minoritetsgrupper och möten i trängda situationer* tutkinut identifikaation kautta vähemmistöryhmiä.

Suomeen suuntautuneen maahanmuuton tutkimusta on tehty aiemmin etenkin Suomen lähialueilta tulleiden näkökulmasta. Huomion kohteena ovat olleet etenkin entisen Neuvostoliiton ja nykyisen Venäjän alueilta Suomeen muuttaneet. Inkerinsuomalaisia koskevia tutkimuksia löytyy jo 1990-luvulta. Suvi Kaljunen (1999) on tehnyt kansatieteen pro gradu -tutkielman: *Kielletty kansa: inkerinsuomalaisen kulttuurisen muutoksia stalininajan Neuvostoliitossa 1926-1953: sorron ja diktatuurin tarkastelua kulttuurintutkimuksen näkökulmista* (Kaljunen 1999). Terhi Lehtonen (1996) on tehnyt pro gradu -tutkielman: *Tuutarista Turkuun: kansatieteellinen tulkinta Turkuun asettuneen inkerinsuomalaisen elämäntiestä*. Kulttuurintutkija Minna-Liisa Salonsaari (2018) on kulttuuriperinnön tutkimuksen väitöskirjassaan: *Inkerinsuomalaisten paluumuutto kerrottuna paluumuuttona ja kulttuuriperintöprosessina* tarkastellut inkerinsuomalaisten kerrottuja kokemuksia paluumuutosta Suomeen, kun inkerinsuomalaiset etsivät uudelleen paikkaansa suomalaisessa yhteiskunnassa kulttuuriperintönsä kautta. Myös sosiaali -ja kulttuuriantropologi Lea Pakkanen ja hänen isänsä Santeri Pakkanen (2020) ovat teoksessaan: *Se tapahtui meille, isän ja tyttären matka inkerinsuomalaisuuteen* tuoneet esiin inkerinsuomalaisten vaikeaa historiaa, kun on täytynyt joutua vainotuksi ja paeta oman taustansa vuoksi Venäjältä. Myös Vianan alueelta tulleita pakolaisia on tutkittu. Kulttuurintutkija Katja Hyry (2011) on kulttuurintutkimuksen väitöskirjassaan: *Meistä jäi taas jälki – Miten Vianan pakolaiset etsivät paikkaansa, kertoivat kokemastaan ja tulivat kuuluiksi 1900-luvun Suomessa* tarkastellut

Vienan pakolaisten näkökulmasta, miten koettu elämänhistoria asettuu uuteen ympäristöön sopeutuessa muutoksiin.

Viime vuosina pakolaisuutta koskevaa tutkimusta on myös tehty. Venla Österberg (2019) on tutkinut irakilaistaustaisia turvapaikanhakijoita kansatieteen pro gradu -tutkielmassaan: *”Ilman klaania et sä pärjää.”: Kulttuurianalyttinen tutkimus Keski- ja Etelä-Irakin arabiheimojen ja -klaanien sosiaalisesta rakenteesta*. Susan Johnsson (2018) puolestaan on kansatieteen pro gradu -tutkielmassaan: *Kokemuksia sosiaalisesta sirkuksista: ”Mä olin yksi päivä tosi surullinen ja yks päivä tosi iloinen”* tutkinut turvapaikanhakijoiden näkökulmasta asioita tuoden esiin turvapaikanhakijanuorten kokemuksia. Lisäksi Assi Torkkeli (2017) on etnologian maisterintutkielmassaan: *”Mä en enää oo se sama henkilö, joka tuli tänne”, Pakolaistaustaiset naiset – Suomi, oma kulttuuri ja kotimaa* tutkinut pakolaistaustaisten naisten näkökulmasta pakolaisuuskokemuksia. Löydän etenkin viime vuosien pakolaisuutta koskevista tutkimuksista yhtymäkohtia tutkimukseeni, vaikka en tutkimuksessani pääasiassa pakolaisuutta tarkastellut. Tutkimuksessani kuitenkin näkyvät aineistossa etenkin viime vuosina käynnissä olleiden Lähi-Idän alueiden kriisit. Osa haastatelluista oli paennut näiltä alueilta. Aineistoni liittyy osittain siis pakolaisuuden kokemuksiin, koska osan syy tulla Suomeen on liittynyt pakolaisuuteen, kun he ovat saapuneet turvapaikanhakijoina. Kaikki haastatellut eivät kuitenkaan olleet tulleet Suomeen kriisialueilta, joten tutkimukseni ei yksinomaan sijoitu pakolaisia ja turvapaikanhakijoita koskevaan tutkimukseen.

Etnologisessa tutkimuksessa viime vuosina on yleistynyt palvelujen tutkiminen osana arkea nyky-yhteiskunnassa. Näen osittain tutkielmani jatkumona tälle. Etnologi Pilvi Hämeenaho (2014) on käsitellyt etnologian väitöskirjassaan: *Hyvinvoinnin verkostot maaseudulla asuvien äitien arjessa – Etnologinen tutkimus palvelujen käytöstä ja hyvän arjen rakentumisesta* sitä, miten arki on muotoutunut maaseudulla äitien näkökulmasta ja, millaisia merkityksiä he ovat julkisille palveluille antaneet. Kansatieteilijä Jussi Lehtonen (2016) puolestaan on käsitellyt kansatieteen väitöskirjassaan: *Skenaarioita maaseudun palveluista – Kaupat, kirjastot, pankit ja postit historiasta tulevaisuuksiin* sitä, miten palvelut maaseudulla tulevaisuudessa voisivat järjestyä eri toimintamallien mukaan. Hämeenahon ja Lehtosen tutkimukset sijoittuvat kumpikin maaseudun toimintaympäristöön. Oma tutkimukseni sijoittuu Tampereelle kaupunkiympäristöön ja kasvavaan kaupunkiin, jossa palvelut muotoutuvat eri tavalla. Siinä mielessä lähtökohtani ovat toisenlaiset. Palveluihin liittyvä kulttuuri kuitenkin näkyy tutkimuksessani käyttäjien näkökulmasta tarkasteltuna, koska kävijöiden on mahdollista saada kotoutumista tukevia palveluja kulttuurisen olohuoneen kautta.

2. Tutkimuksen toteutus

2.1 Tutkimusaineistot ja -menetelmät

Vaikka informanttien kulttuuriset taustat olivat erilaisia, en kuitenkaan tehnyt kaiken kattavaa tutkimusta, jossa olisi jokaisesta eri maasta kävijä haastateltavana. Kävijöitä Marhabanissa oli kenttätöideni aikaan käynyt yhteensä 76 eri maasta (Haapavaara 2021). Tässä tutkielmassa ei kuitenkaan ollut mahdollista haastatella näin monesta eri maasta kävijöitä. En siis näe, että yksittäisten informanttien tietyillä etnisillä taustoilla olisi isoa merkitystä tämän tutkielman kannalta. Informantteja yhdistää yhteisöllinen ajatus ”marhabanilaisuus”. Tällä viitataan siihen, että niin kävijöiden kuin työntekijöiden kuulee puhuvan marhabanilaisista. Etnisyyden monimuotoisuus tulee ilmi aineistossani, sillä kaikilla on tilaa olla oma itsensä toiminnassa etnisine taustoineen. Aineistoon haastattelin myös kahta suomalaistaustaista vapaaehtoista, jotka tuovat näkökulmia kulttuuriin kohtaamisiin Marhabanissa. Kotoutuminen voidaan nähdä kohtaamisten kautta, jossa vuorovaikutusta on suomalaiseen yhteiskuntaan kuuluvien kanssa (Ks. Hiitola, Anis & Turtiainen 2018, 5–29). Siksi suomalaistaustaiset kävijät ovat myös merkityksellisiä toiminnassa. Koin tärkeänä tuoda siis esiin näkökulmia myös näiltä haastateltavilta, jotka ovat toimineet tänne tulleiden parissa Marhabanissa.

Tutkimusaineiston haastattelut muodostuivat kenttätöni kautta etäyhteyksien avulla vuoden 2021 tammikuun ja helmikuun aikana. Haastattelin etänä, koska koronatilanne pahentui juuri tuolloin. Aktiivinen tarkastelu kulttuuristen kohtaamispaikkojen toiminnasta sosiaalisessa mediassa ajoittui maaliskuusta 2020 lähtien toukokuuhun 2021. Jatkoin kuitenkin tutkimukseni tekoa kevään jälkeen, joten olen lisännyt yksittäisiä huomioita myös kesän ja syksyn 2021 osalta. Päätökseni toteuttaa tutkimukseni kenttätöosuus etämetodein vahvistui joulukuussa 2020. Tuolloin näytti siltä, että koronaa koskevat rajoitukset jatkuisivat vielä vuoden 2021 alussa. Joskus virtuaalista maailmaa on saatettu pitää vähempiarvoisena, mutta sen merkitystä ei voi tänä päivänä enää ohittaa osana tutkimusta. Monelle virtuaalinen maailma on arkipäivää ja korona-aikana yhä useammat elivät etänä arkeaan. 2010-luvulta lähtien etnologinen kenttätö on eronnut yhä selvemmin aiemmasta perinteisestä tutkimuksesta, joka antropololgi Bronislaw Malinowskin oppeja seuraten vei tutkijan fyysisesti eri paikkoihin tutkittaviensa pariin (Fingerroos & Jouhki 2018, 79–108). Sovellukset ja internet mahdollistavat toisenlaisia tutkimustapoja. Olen hyödyntänyt

välineenä näitä tutkimukseni aikana. Etämetodit kuitenkin myös suosivat tiettyjä eli heitä, joilla on mahdollisuus käyttää internettiä ja sosiaalista mediaa.

Paikan päällä tehtävään kenttätööhön oli läpi opintojen kannustettu ja kerätty valmiuksia. Korona-aikana moni opiskelija kuitenkin toteutti etänä haastattelut. Niin tein itsekin vallitsevista olosuhteista johtuen. Voisi ajatella, että elämme murrosvaihetta etnologiassa sen osalta, millaista tutkimusta pidetään yleisesti ottaen sopivana. Muuttuvan yhteiskunnan ja kulttuurin mukana on yhä tavallisempaa, että tutkimus ei enää sijoitu niinkään yksinomaan konkreettisesti johonkin (Ks. Heikkilä 2020). Otin siis soveltavan kulttuurintutkimuksellisen otteen ja muokkasin olosuhteisiin nähden tutkimukseni tekoa sen mukaan, millä tavoin oli mahdollista toimia. Sosiaalisen median myötä tutkimuskenttäni kulttuurisen kohtaamispaikan arjesta kulki myös mukana puhelimestani. Pystyin vuorokaudenajasta riippumatta olemaan kentällä. En tosin ollut koko ajan suorassa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Olin sekä havainnoija, että itse aktiivinen toimija Marhabanin sosiaalisen median kanavilla kenttätöni aikana. Havainnoin julkaisuja ja videoita, joita Marhaban-keskuksen työntekijät laittoivat Facebookiin. Pääsin tarkastelemaan sisältä käsin kulttuurista todellisuutta, joka nähdään keskeisenä osana kulttuurien tutkimuksen kenttätömenetelmiä (Kouri ym. 2015, 20). Näin mahdollistui vuorovaikutus Marhaban-keskuksen seuraajien ja työntekijöiden välillä, kun he osallistuivat kommentoiden. Vuorovaikutus painottui kirjalliseen, mutta videoissa oli ääni, mutta vain niillä, jotka lähetystä tekivät.

Tutkimukseni on yhdistävää etnografiaa aineiston muodossa, johon kuuluu perinteisen etnografian ja verkkoon sijoittuvan etnografian yhdistäminen (Isomäki, Lappi & Silvennoinen 2015, 128–141). Molempien kenttien havainnoinnilla ja niissä toimimisella on merkitystä. Näen kuitenkin suuremman merkityksen paikan päällä olevan toiminnan tarkastelulla, sillä myös korona-aika todennäköisesti on väistyvä ja palaamme toisenlaisiin toimintamuotoihin takaisin. Kulttuurisessa olohuoneessa näen sosiaalisen median toiminnassa tähän kytkeytyviä piirteitä. Seuraajia Marhaban-keskuksella on esimerkiksi Facebookissa useampi tuhat ja Instagramissakin seuraajia myös useampia satoja. Näistä kaikkien ei ole varmastikaan mahdollista tuntea toisiaan henkilökohtaisesti, mutta he kuitenkin kokevat jollain tavalla sen itselleen merkityksellisenä. Ihmisiä osallistettiin ja pyydettiin jakamaan myös omia kuviaan eri ajankohtina. Sosiaalisella mielikuvituksella voidaan nähdä olevan keskeinen osa yhteisöjen toimintaa. Vuorovaikutus sosiaalisessa mediassa on kuitenkin muodoltaan toisenlaista, sillä silloin jäävät havaitsematta ihmisten todelliset eleet sekä olemus, kun ollaan tekstin ja hymiöiden varassa (Isomäki, Lappi & Silvennoinen 2015, 128–141).

Tutkielmassa käytin etnografista tutkimusotetta. *Etnografia* on yksi etnologian tieteenalan keskeisistä tutkimustavoista, jolla voidaan muodostaa kokonaisvaltaista laadullista tietoa tutkittavasta aiheesta kenttätöön avulla (Isomäki, Lappi & Silvennoinen 2015, 128–141). Tutkimusotteena etnografia menee syvemmälle arkeen ja huomioi ihmisten omakohtaiset kokemukset. Etnografialla voidaan pyrkiä kehittämään toimintaa (Haanpää, Hakkarainen & Garcia-Roselle 2018, 287–307). Tutkimuksessani olen pitänyt mielessä myös tämän puolen. Ainakin pyrkimyksenäni on osoittaa etnografisin keinoin mahdollisia asioita, joita voisi ottaa huomioon kotoutumista tukevissa toiminnoissa jatkossa. Näen arvokkaana saada selville kotoutujien omia ajatuksia.

Kulttuuriset ilmiöt etnografiassa pyritään kuvaamaan aidoista arkielämän tilanteista käsin. Itse olen hyödyntänyt osana tutkimustani kohtaamisia ja havaintojani kulttuurisessa kohtaamispaikassa. Etnografian keinoin tuon näkyväksi kulttuurisen kohtaamispaikan kävijöiden omat arkielämän kokemukset siitä, mitä he ovat oivaltaneet ja oppineet muita kohdatessaan sekä, miten korona-aika vaikutti heidän arkeensa. *Verkkoetnografia* tarkoittaa etnografista tutkimusta, joka sijoittuu verkkoon eli internettiin, jossa ihmiset toimivat osana arkeaan. Etnografia ja haastattelut voivat sijoittua myös online -ja offline-tiloihin (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2018, 7–31).

Lähdin liikkeelle verkossa tapahtuvista kohtaamisista, joten tutkijana kohtasin tutkittavia myös itse henkilökohtaisesti verkossa. Osallistuin Marhabanin toimintaan itse myös Facebookissa ja tein osallistuvaa havainnointia. Osallistavalla havainnoinnilla tarkoitetaan tutkijan osallistumista tutkittaviensa arkiympäristössä tapahtuvaan toimintaan aktiivisena seuraajana (Steel & Koskinen-Koivisto 2019, 43–44.) Verkkoetnografia on mahdollistanut minulle tutkijana pääsyn teknologian välityksellä tutkittavaan ympäristöni niin tietokoneeni kuin älylaitteideni kautta. Ruutujen välityksellä olen seurannut tutkittavieni toimia verkossa ja kirjannut ylös havaintojani. Olen myös osallistunut joissain määrin ja ollut heidän kanssaan vuorovaikutuksessa virtuaalisessa olohuoneessa, joksi Marhaban-keskusta korona-aikana kutsuttiin. Haastattelin Marhaban-keskuksen kävijöitä Zoomin ja WhatsAppin välityksellä videoyhteydellä. Tein myös verkkoetnografiaa Marhaban-keskuksen sosiaalisen median kanavilla havainnoiden verkossa tapahtuvaa toimintaa Facebookissa ja Instagramissa. Arkipäiväistä verkkoon sijoittuvaa toimintaa ei nähdä nykyään välttämättä niin irallisena muusta elämästä (Lampinen, Suhonen & Lehtinen 2015, 265–275). Siksi näin tärkeänä käyttää omakohtaisia kokemuksiani toiminnasta paikan päällä. Vahvuutena oli, että minulla oli jo sidos entuudestaan fyysisesti tutkittavaan kenttään. Minulla oli henkilökohtainen

kokemuksellinen näkökulma paikan päällä olevaan kenttään. Pystyin vertaamaan kohtaamisia siellä olleena korona-ajan kohtaamisiin. En kuitenkaan vapaaehtoisuuttakaan monikulttuurisessa toiminnassa tarkastele vain omista kokemuksistani käsin. Minulla oli haastateltavien joukossa kaksi suomalaistaustaista vapaaehtoista, joiden kokemuksia tarkastelin aineistossa. Myös muut haastateltavani kertoivat vapaaehtoisuudestaan toiminnassa. Vapaaehtoisuuden vahvistuminen on myös Mahaban-keskuksen yhtenä tavoitteena (Marhaban-keskus strategia 2021). Riippumatta kulttuuristaustasta kuka vain voi omien voimavarojensa mukaan osallistua Marhaban-keskuksen toimintaan.

Vertailukohtaa hain hieman myös muista vastaavanlaisista paikoista koskien sitä, miten korona-aikana muut vastaavanlaiset paikat olivat järjestäneet toimintaa. Tampereella toimiva *Kohtaamispaikka Mukana* on samankaltainen kuin Marhaban-keskus. Kohtaamispaikka Mukana on Nauha ry:n alaisuudessa toimiva kaikille avoin kulttuurienvälinen kohtaamispaikka. Sen tavoitteena on tarjota mahdollisuuksia muun muassa suomen kielen harjoitteluun ja yhdessä tekemiseen kuten ruoanlaittoon sekä retkiin (Nauha 2021). Se on myös olohuonemainen kuten Marhaban-keskus. Tampereen punaisen ristin alaisuudessa toimiva *Kohtaamispaikka Tampuri* tarjoaa Tampereella mahdollisuuden suomen kielen oppimiseen. Se muistuttaa idealtaan Marhaban-keskusta ja Kohtaamispaikka Mukanaa, mutta siellä toimii myös muille kohderyhmille kuten ikääntyneille ja lapsille sekä nuorille yleisesti suunnattua toimintaa.

Johtuen poikkeusajasta kohtaamiset kulttuuriseen olohuoneeseen liittyen olivat toisenlaisia. Pystyin vertailemaan aiempaan kohtaamisia, sillä ennen koronapandemiaa olin ehtinyt toimia vapaaehtoisena kevästä 2018 lähtien Marhaban-keskuksessa. Siksi koen, että olin tietyllä tavalla tutkijana kentällä toimiessani onnekas, koska olin jo ehtinyt muodostaa kiinteän sidoksen tutkimuskentälleni paikan päällä. En ollut siis vain muiden kertoman varassa. Minulla, oli omakohtainen kokemuksellinen näkökulma kohtaamisiin kulttuurisessa olohuoneessa kävijöiden kanssa. Koin myös olevani uudella tutkimuskentällä liittyen aiheeseeni, sillä kulttuurisen olohuoneen poikkeusajan toiminta verkossa oli itselleni uutta. Tutkielman kenttätöön ajankohtana laajat koronarajoitukset pysyivät voimassa, joten en voinut päästä paikan päälle kentälle kulttuuriseen olohuoneeseen viettämään aikaa tutkittavieni seurassa. En voinut myöskään havainnoida kulttuurista olohuonetta sen sijaintipaikassa. Pystyin siis ainoastaan havainnoimaan verkon kautta toimintaa tehdessäni kenttätöitä tutkielmaani varten.

Etnologisessa tutkimuksessa on yleistynyt tutkimuskentän sijoittuminen internetiin, joka nykyään voidaan nähdä keskeisenä toimintaympäristönä ihmisten arjessa (Enges ym. 2015, 133–150). Elämme globaalissa maailmassa, jossa pidetään yhteyttä verkossa ja muodostetaan myös verkkoyhteisöjä. Ryhmiin voidaan kuulua, vaikka maantieteellinen etäisyys olisi pitkä (Ks. Eriksen 2004, 10). Näin ollen kohtaamiset voidaan etnologiassakin ymmärtää verkkovälitteisesti tapahtuvana. Kulttuurisella toiminnalla verkossa on yhteys myös tapaamme toimia nykypäivän yhteiskunnassa. Tutkielmassani käsitän kohtaamiset verkossa ajankohtaisen yhteiskuntaetnologisen tavan kautta tarkastella asioita. Verkko on yhä tärkeämpi osa yhteiskuntaa ja tämä näkyy yhä enemmän mobiilikäytön kautta (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2015, 28–42). Puhelimessa olevat sovellukset mahdollistavat pääsyn sosiaaliseen mediaan. Sosiaalinen media tarjoaa alustan, jossa kulttuurinen vuorovaikutus voi tapahtua. Keskiössä on kulttuurisesti erilaisten ihmisten kohtaaminen keskenään. Kyse on siis inhimillisestä toiminnasta, eikä vain kulttuureista.

2.2 Hiljainen tieto

Hiljainen tieto tarkoittaa tietoa, joka ei ole käsitteellistä vaan pohjaa ihmisten kokemuksiin (Koivunen 1997, 75–93). Näin ollen se on epävirallisempaa ja myös monesti piilossa ihmisten mielessä. Hiljainen tieto on ruohonjuuritason tietoa, joka ei pohjaa niinkään asiantuntijoiden näkemyksiin (Fingerroos ym. 2017, 7–26). Siksi tutkielmassani pääosassa ovat Marhaban-keskuksen kävijöiden omat kokemukset, joita he muistavat kulttuurisen olohuoneen toiminnasta. Haastateltavani olivat kaikki läsnä tutkimuksessaan eri taustoineen, joten heidän kertomansa myös minulle vaihtelivat. Muistot voivat ilmetä kohtaamisissa elämäkerrallisissa muodoissa (Hyry 2011). Haastatellessani moni kertoi minulle aloittaen tarinan, mistä oli tullut ja, miten lopulta päätynyt mukaan Marhaban-keskuksen toimintaan. Ajankohdasta huolimatta keskustelu ei rajoittunut vain sen hetkiseen aikaan. On siis syytä muistaa, että ihmisillä, joita kohtaamme esimerkiksi pakolaisina on myös ollut aiempi elämä eri maassa. Kaikkea ei toisaalta tulisi käsittää vain tarinoina pakolaisuudesta.

Hiljainen tieto voi olla myös tunteisiin liittyvää, jolloin tieto ilmenee intuitiivisuuden kautta (Koivunen 1997, 75–93). Jos ajattelemme kävijöiden välisiä kohtaamisia kulttuurisessa olohuoneessa, niin ihmisten toimintaa saattaa hyvinkin ohjata intuitio, miten ajattelee, että muita olisi hyvä kohdata. Kävijät, jotka ovat maahanmuuttajataustaisia tietävät omista

kokemuksistaan käsin, millaista kotoutuminen Suomeen voi olla. Aineistossani haastatelluilla tuli esiin samansuuntaisia ajatuksia, mitä he toivoivat toiminnalta tai, miten heitä autettavan. Toisaalta hiljainen tieto voi olla arvokasta myös suomalaisilta vapaaehtoisilta kuultuna, sillä he ovat kohdanneet kulttuurisesti erilaisia ihmisiä toiminnassa. Osalla voi olla monien vuosien kokemus ja muotoutunut ymmärrys sekä käsitys siitä, millä tavoin maahanmuuttajia kohdata. Toisaalta kyse voi olla myös jonkinlaisesta sanattomasta käsityksestä, johon sisältyy ihmisarvon tunnustaminen riippumatta kulttuuritaustasta. Asioihin ei siis tarvitse olla kirjallisesti laadittua ohjeistusta, miten toimia vaan ihminen toimii käsityksestään käsin, johon sisältyy ihmisten kunnioittaminen.

Hiljainen tieto voi liittyä myös vaistonvaraiseen toimintaan (Koivunen 1997, 75–93). Kun puolestaan maailmanlaajuinen koronapandemia tuli ja vaikutti yllättäen laajasti ihmisten arkeen, ihmiset toimivat osin vaistonvaraisestikin, kun tilanne oli uusi. Aineistostani käy ilmi, että kävijät kokivat vaikeaksi ottaa poikkeuksellista tilannetta haltuun. Sain seurata pidemmän ajanjakson ajan kävijöiden reaktioita ja kuuntelin myös henkilökohtaisesti heidän ajatuksiaan tilanteesta ja, miten he arkensa ovat kokeneet. Osalle tilanne oli kuormittavampi henkisesti ja arkea oli rajoitettu merkittävästi aiemmasta. Tapahtumat, jotka vaikuttavat arkeen odottamatta ja merkittävän paljon, voivat herättää voimakkaita tunteita. Monelle se aiheutti muun muassa psyykkistä oireilua kuten stressiä, ahdistusta. Kotiin jääminen herätti myös turhautuneisuuden tuntemuksia osalla. Ilmi tuli ajatuksia siitä, että tilannetta oli vaikea ottaa haltuun ja käsittää, että oli joutunut luopumaan aiemmasta sosiaalisesta elämästään, johon osana ovat saattaneet sisältyä myös kulttuuristen kohtaamispaikkojen toiminta.

2.3 Tutkijapositio ja eettiset kysymykset

Toimiessaan tutkimuskentällä tutkijan on oltava tietoinen samanaikaisesti monista asioista, jotka vaikuttavat toimiessa kentällä. Ollessaan vuorovaikutuksessa tutkittaviensa kanssa tutkijan toiminta ja olemus vaikuttavat. Tutkijalla voi olla eri rooleja, jotka ilmenevät tutkimuksen aikana tutkittavia kohdatessa (Marttila 2018, 362–392). Näin oli minullakin, sillä välillä tunsin samanaikaisesti olevani sekä tutkija, että ystävä. Toisaalta olen myös vapaaehtoisen roolissa, joten minulta on kysytty neuvoa asioista ylipäättään. Oloni vuorovaikutukseen tutkittavien kanssa ei siis pohjannut ainoastaan tutkijaan, joka katsoo etäältä asioita.

Vuorovaikutuksen tutkimuksessa tulisi perustua molemminpuoliseen halukkuuteen toimia yhdessä vuorovaikutuksessa (Pöyhönen, Kokkonen, Tarnanen 2019, 183–204). Kentällä toimiessaan etnologi pyrkii ymmärtämään tutkittaviensa näkökulmista asioita arjessa. Teemahaastattelut puolestaan antavat tilan sille, että tutkittavien oma tietämys ja kokemukset voidaan nostaa esiin (Ruotsala 2005, 45–88). Tähän myös itse halusin kiinnittää haastatteluissa huomiota, kun keskustelimme etukäteen sovitun teeman ympärillä vapaamuotoisesti. Haastateltavat olivat vapaaehtoisesti mukana tutkimuksessa. Osan tavoitin heistä sosiaalisen median kanavien kuten Facebookin ja Instagramin kautta. Osan haastateltavista tavoitin Marhaban-keskuksen työntekijöiden kautta. Työntekijät toimivat taustatukena teknisten yhteyksien kanssa osan haastateltavan kohdalla, sillä osa haastatteluista toteutettiin siten, että haastateltavat olivat Zoomin toisessa päässä Marhaban-keskuksessa haastattelun aikana. Olimme Tampereella haastatteluhetkellä, mutta yksi haastateltava oli edellisellä vuonna muuttanut eri paikkakunnalle, joten tavoitin hänet sieltä. Lisäksi yksi haastateltava oli haastatteluhetkellä eri maassa. Tutkimus toteutui siis monipaikkaisen etnografian mukaisesti.

Etnologin suhteeseen kenttään vaikuttaa myös tutkittavien kanssa tapahtuva vuorovaikutus (Koskinen-Koivisto & Hämeenaho 2018, 7–31). Täten en ole voinut ohittaa tutkijapositioni sitä, miten teknologian välityksellä tapahtuva vuorovaikutus muokkasi tutkimukseni kulkua. Vuorovaikutuksessa tutkittavieni kanssa pääsin osan kohdalla ikään kuin heidän kotiinsa videovälitteisesti kotoani käsin. Haastattelutilanteissa siis luonnostaan oli mukana koti toimintaympäristönä, joka vaikutti haastateltavien vastauksiin. Koti on monesti ihmisille hyvinkin henkilökohtainen paikka, johon eivät välttämättä kaikki pääse edes videovälitteisesti. Tämä kertoi mielestäni luottamuksesta minua kohtaan tutkijana, että näytetään jotain henkilökohtaisempaa arjesta. Empaattisuus on tärkeä kohdatessa haastateltavia, jotka kertovat henkilökohtaisia kokemuksiaan. Toimimalla empaattisesti tutkimuksessa merkitykselliset asiat voi olla helpompi hahmottaa (Aromaa & Tiili 2018, 258–283). Terapiaa etnografinen tutkimus ei kuitenkaan ole (Hytönen & Salenius 2017, 79–100). En luvannut ratkaisuja asioihin tutkimukseni kautta, mutta annoin mahdollisuuden kertoa asioita. Ilmi tuli huoli koronatilanteesta, koska elimme alkuvuoden 2021 aikaan vielä pahentuvia aikoja pandemian osalta. Tutkijana itsellenikin siis oli läsnä huoli. Tunteet ovat läsnä etnografiaa tehdessä, koska tutkija pyrkii toimimaan myötätuntoisesti (Suopajarvi ym. 2019). Tutkijana pyrkimys oli tuoda maahanmuuttajataustaisten näkemyksiä esiin tilanteesta, sillä halusin ymmärtää, miten tilanne vaikutti muun muassa kotoutumiseen.

Paikka ei ollut virallisesti auki haastatteluiden aikaan, mutta yksittäisiä ihmisiä oli mahdollista ottaa välillä vierailulle. Haastattelin kotoa käsin kaikki. Näin mahdollistimme kasvokkaisen kohtaamisen suurimman osan kanssa, mutta toteutimme sen koronatilanteen vuoksi turvallisesti. Pystyimme keskittymään haastatteluun vapautuneemmin, kun ei tarvinnut miettiä mahdollista korona-altistumista. Riski tähän olisi saattanut olla, sillä haastattelut kestivät kuitenkin tavallisesti vähintään noin puoli tuntia. Etänä oleminen mahdollisti ilman maskia olemisen, joten sekin loi tilanteeseen rentoutta. Tämä teki kohtaamisista myös inhimillisemmän, koska ei piilouduttu maskien taakse eleiden kanssa. Muutenkin tutkijana pyrin luomaan tilanteesta mahdollisimman rennon. Etukäteen lähetin haastateltavilleni viestin, jossa esittelin itseni kertoen omasta toiminnastani Marhaban-keskuksessa ja annoin myös valmiiksi kysymykset, joihin oli mahdollista etukäteen tutustua.

Etähaastattelut tässä muodossaan olivat minulle uutta. Osittain yhteyksien toimiminen loi myös epävarmuutta tilanteeseen. Tiedostan tutkijana, että vuorovaikutus etäyhteyden välityksellä ei voinut olla aivan samanlaista, mitä se olisi voinut olla paikan päällä. Toisaalta haastatteluissani ei niinkään keskiössä ollut vuorovaikutus vaan se, mitä haastateltavat minulle itse kertoivat. Myös kielitaito on vaikuttanut, sillä kävijät, jotka olivat haastatteluissa olleet suomen- ja englannin kielen taitoisia. Tämä rajaa ulkopuolelle henkilöitä, joiden kielitaito ei ole riittänyt näihin kieliin sanoittamaan ajatuksiaan haastattelujen muodossa. On syytä muistaa, että Marhaban-keskuksessa käy myös sellaisia, joiden kielitaito ei ole näissä vielä niin vahva. Vaikka sosiaalisella medially on ollut merkityksellinen osa Marhaban-keskuksen toimintaa ja erityisesti merkitystä oli korona-aikana, tulisi silti muistaa, että kaikki maahanmuuttajataustaisista henkilöistä eivät myöskään ole aktiivisia sosiaalisessa mediassa. Osalla saattaa olla myös puutteita digitaadoissa, mikä asettaa heitä eriarvoiseen asemaan etänä tapahtuvassa kotoutumisessa.

Tärkeimpiä viestintäkanavia Marhaban-keskuksella ovat sosiaalisen median kanavat Facebook, Instagram ja YouTube (Marhaban-keskus strategia 2021). Siksi myös nämä näkyivät osana tutkimustani. Nämä voivat toimia nopeina tiedonvälittäjinä. Myös kunnat käyttävät monikulttuurisessa viestinnässään yhä enemmän sosiaalisen median alustoja (Merisalo & Jauhiainen 2017). Niiden eettisyyttä on syytä kuitenkin tarkastella mielestäni kriittisesti. Suuret yritykset kuten Facebook omistavat näitä palveluja ja näin ollen niillä on myös valtaa ohjata monen ihmisen arkea sosiaalisen median kautta. Taustalla vallassa vaikuttaa liiketoiminnallinen ajatus käyttäjien suosiossa palveluja sosiaalisessa mediassa (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2015, 28–42). Tutkijana on syytä myös tiedostaa sosiaalisen

median luonne, että siellä oleva kenttä on jatkuvan muutoksen alaisena. Tietoa pystytään helposti muokkaamaan sosiaalisessa mediassa, kun se ei ole tietyssä tallennetussa muodossa (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2015, 29–30).

Sosiaalisen median palvelujen toimivuus ei välttämättä ole myöskään aina luotettavaa, sillä jopa maailmanlaajuiset käyttökatkokset ovat mahdollisia. Tämän saimme Suomessa lokakuussa 2021 huomata. Sosiaalisen median kautta monet tahot haluavat edistää oman yhteisönsä tavoitteita. Inhimillisuus siis on läsnä, mutta toisaalta taustavaikuttimina ovat myös suuret toimijat, joille toisten toiminta on liiketoimintaa edistävää. Palveluissa on kotoutumisen toimijoille hyviä puolia, mutta myös varmasti riskejä, mikäli ihmisten henkilökohtaisia tietoja päätyisi toisenlaisiin tarkoituksiin. Tietoturvaongelmat ovat myös nousseet etenkin Facebookin osalta julkisuuteen, mikä on heikentänyt sen mainetta. Siksi voikin miettiä, mikä mahtaa olla edellä mainittujen palvelujen tulevaisuus. Mikäli niitä halutaan hyödyntää osana kotoutumista tukevaa toimintaa, palvelevatko ne varmasti käyttäjiään luotettavasti?

Sosiaaliseen mediaan liittyy myös eettisiä haasteita ja kysymyksiä yksityisyydensuojaan. Tutkijana halusin kunnioittaa tutkimukseeni osallistuneita, enkä siksi heidän elämäntilanteitansa tarkemmin kuvaillut tutkielmassani. Yksityisyydensuoja liittyy vahvasti myös sosiaalisen median palveluiden tarkasteluun. Vaikka aineistoa olisikin saatavilla havainnoitavaksi, niin tutkijan ei kuitenkaan tulisi tuoda ilmi henkilötietoja, koska palveluntarjoaja voi olla säädellyt asioita salassa pidettäväksi (Ukkonen 2015, 231–232). Vältän yksittäisten henkilöiden tietojen kertomista liian yksityiskohtaisesti. Liian avoimet henkilötiedot tutkimuksessa nimittäin voivat paljastaa tutkimukseen osallistujat sosiaalisen median kautta. Tutkimukseeni osallistui myös henkilöitä, jotka ovat kokeneet aiemmassa maassaan vaikeita asioita. Turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin liittyen tutkimuksessa osana ovat monesti haavoittuvaisessa elämäntilanteessa olevat (Lyytinen 2019, 15–35). Maahanmuuttajataustaisia tutkiessa on syytä muistaa myös, etteivät kaikki osapuolet välttämättä suhtaudu niin suopeasti näihin tutkimusteemoihin. Maahanmuutto on herättänyt paljon keskustelua ja etenkin sosiaalisen median alustoilla keskustelu saattaa välillä myös olla melko kärjistynyttä. Vihapuhe on yleistynyt ylipäätään koskien maahanmuuttoa (Ks. Juntunen 2020). Siksi olenkin halunnut suojella tutkittavieni henkilötietoja ja en ole paljastanut esimerkiksi heidän nimiään. Haastatteluaineisto litterointeineen tullaan hävittämään tämän tutkimuksen tultua valmiiksi, jotta voin parhaiten suojella tutkittavieni yksityisyyttä.

Tutkimuksessa tutkijana hyödynnän myös vapaaehtoisen näkökulmasta tarkasteltuna kulttuurisen olohuoneen kokemuksia. En kuitenkaan vapaaehtoisuuttakaan monikulttuurisessa toiminnassa tarkastele vain omista kokemuksistani käsin, vaan minulla on myös haastateltavien joukossa suomalaistaustainen vapaaehtoinen, jonka kokemuksia tarkastelen aineistossa. Myös muut haastateltavani kertoivat vapaaehtoisuudestaan toiminnassa. Vapaaehtoisuuden vahvistuminen on myös Mahaban-keskuksen yhtenä tavoitteena (Marhaban-keskus strategia 2021). Riippumatta kulttuuristaustasta kuka vain voi omien voimavarojensa mukaan osallistua Marhaban-keskuksen toimintaan. Vapaaehtoisuuteni on syytä tiedostaa tutkijana toimiessa, sillä minulla oli olemassa jo esiyymmärrys Marhaban-keskuksen toiminnasta omien kokemuksieni kautta. Tämän ymmärryksen merkitys on keskeinen, sillä sen pohjalta olen aiheestani kiinnostunut. Sidokseni Marhaban-keskuksen kulttuuriseen olohuoneeseen tulee varmasti myös tutkimukseni valmistuttua jatkumaan. Yhteys siis tutkimukseeni osallistuneisiin tulee jatkumaan vaikkakin toisenlaisissa merkeissä.

3. Teorettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

3.1 Yhteiskuntaetnologia ja soveltava kulttuurintutkimus

Tutkimukseni sijoittuu yhteiskuntaetnologiseen tutkimuskenttään, sillä se tarkastelee tämän hetken kotoutumista, jossa näkyy kuitenkin yksittäisten ihmisten arkielämä kulttuurisen olohuoneen kautta. Turun yliopiston tunnettu professori Ilmar Talve jo aikoinaan oli kiinnostunut enemmän yhteiskunnallisesta kansatieteen ja etnologian suuntauksista. Tutkimus kaupungissa alettiin nähdä mielenkiintoisena muutosten kautta (Ruotsala 2021). Jos ajattelen oman tutkimukseni kautta asioita ovat maahanmuuttoon liittyvät aiheet tuoneet muutoksia arkeen kaupungissa. Ei ole enää niin selkeää yhtenäisesti ajateltua kansallista kulttuuria, jonka kautta Suomi nähtäisiin. Tilaa on annettu enemmän kulttuurisesti monimuotoisille näkökulmille. Kulttuurisesti erilaiset ihmiset pääsevät osallisiksi tutkimuksessani tuoden esiin näkökulmiaan.

Voidaan puhua myös yhteiskuntaetnologiasta, johon kuuluu keskeisenä kriittinen katse tarkastella yhteiskunnallisesti merkittäviä asioita arjesta käsin (Fingerroos ym. 2017, 7–26). Ajankohtaisia ilmiöitä voidaan tarkastella paikallistasolla ja juuri esimerkiksi yhteisön kokemana koettaessa muutoksia (Koskihaara & Mäkinen 2017, 183–207.) Tutkimukseni tuo nimenomaan tietoisuuteen yksilöiden näkökulmia, koska kunkin haastatellun kanssa olen henkilökohtaisesti päässyt kohtaamaan. He kuuluvat samaan yhteisöön, koska kaikkia

yhdistää sama kulttuurinen olohuone Marhaban-keskus. Pyrin tuomaan tutkielmani kautta esiin tietoa, joka voisi auttaa ymmärtämään paremmin kulttuuristen kohtaamispaikkojen merkitystä osana kävijöiden arkea. Etnologisessa tutkimuksessa sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus on tullut enemmän osaksi (Ks. Hämeenaho 2017, 55–78). Haluan tuoda esiin, miten verkostoitunut kulttuurinen olohuone voi olla ja millaiset valmiudet sillä on tukea kotoutumista.

Etnologinen tarkastelu mahdollistaa ihmisläheisen erilaisuuden ymmärryksen, jolla voidaan tuoda esiin elämäntilanteita, tapoja ja arvoja, jotka voivat olla osa palvelujen asiakkaiden arkea (Ks. Hämeenaho 2017, 55–78). Keskiössäni ovat kävijät itse, joten saan ruohonjuuritason tietoa. Näen, että tästä voisi olla hyötyä etenkin Tampereen kaupungin kotoutumisen toimijoille, jotka haluavat kehittää toimintaansa asiakaslähtöisemmäksi. Laajemmin tarkasteltuna voi nähdä tiedolla olevan merkitystä yhteiskunnassa osallisuuden edistämässä. Demokratiaan pohjaavan yhteiskunnan kannalta etnologinen tieto voi olla merkityksellinen, koska sen kautta voidaan edistää kuulluksi tuleamista, kun ihmisten omakohtaiset kokemukset tuodaan näkyviin (Hämeenaho 2017, 73–75). Lisäksi yhteiskuntaetnologisesti nähtynä tutkimusaiheeni voi linkittyä myös kaupunkisuunnitteluun. Tämän kautta voidaan edistää lähidemokratiaa kaupungin sisällä (Lillbroända-Annala 2017, 101–122).

Kulttuuriset kohtaamiset toimivat myös opettavaisina, sillä silloin toisten kulttuurinen todellisuus tulee lähemmäksi, kun sitä ei tarkastella etäältä. Kaupunkilaisten kannalta on merkitystä myös sillä, että ymmärrämme kulttuurista erilaisuutta. Tämä voi jopa ennaltaehkäistä väärinymmärryksiä ja konflikteja. Tätä kautta voidaan myös lisätä turvallisuudentunnetta kaupunkilaisten kesken. Laajemmin tarkasteltuna kyse voi olla myös yhteiskuntarauhan edistämisestä (Hakulinen 2019, 49–62.) Toisten erilaisuuden tullessa tutummaksi ei samalla tavoin herää ennakkoluuloisuutta, johon voi liittyä myös pelkoja.

Soveltava kulttuurintutkimus liittyy tutkielmaani ohjaavana tutkimusotteena, koska olen tarkastellut etnologisesta näkökulmasta asioita soveltaen asioita monitieteisesti. Olen hyödyntänyt yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia erityisesti. Tutkimukseni näen osana kulttuurisen hyvinvoinnin tutkimusta. Soveltavassa kulttuurintutkimuksessa tavoitteena on pyrkiä löytämään näkökulmia siihen, miten saadulla tiedolla voitaisiin mahdollisesti ratkaista arkielämää koskevia asioita yhteiskunnassa kestäväällä tavalla. Pyrin soveltamaan tutkimuksessani etnologiaa arkielämän tasolta sen näkökulmasta, miten kulttuurisen olohuoneen kävijät näkevät asioita kotoutuessaan. Tuon ammattilaisten ja asiantuntijoiden

tietoon kävijöiden kokemuksia, jotka voivat auttaa mahdollisesti toiminnan kehittämisessä. Etnografian kautta pystytään kuvaamaan kokonaisvaltaisesti asioita tuoden merkitykset esiin (Haanpää, Hakkarainen & Garcia-Rosell 2018, 287–307). Kulttuurinen olohuone siis voidaan kuvata tilanakin käyttäjiensä näkemyksistä käsin. Se edistää kotoutumista sekä tarjoaa apua maahanmuuttajille, mutta sillä on muitakin merkityksiä. Tuon esiin sen siis monimuotoisemmin. Käsitän kulttuurisen olohuoneen merkitykset laajemmin, enkä rajautuen ainoastaan maahanmuuttajiin. Lisäksi kulttuurinen olohuone ei ole vain kotoutumisen paikka, siellä voi käydä vielä pitkänkin ajan jälkeen, vaikka olisi jo kokenut kotoutuneensa hyvin Suomeen. Merkitykset voivat olla siis pitkäkestoisia.

3.2 Keskeiset käsitteet

Kotoutuminen tarkoittaa kaksisuuntaista prosessia, jossa maahanmuuttaja pyrkii itse aktiivisesti sopeutumaan uuteen maahan, yhteiskuntaan ja kulttuuriin kokeakseen olevansa sen jäsen (THL 2019). Kotoutumista tosin voidaan myös ajatella kahdensuuntaisuuden kautta, joka viittaa enemmän kohtaamiseen (Ks. Popova 2019, 21–32). Tutkielmassani olen halunnut kiinnittää huomiota nimenomaan tähän puoleen, jossa kotoutumisen näkökulmissa korostuisi kulttuurisen kohtaamispaikan kävijöiden oma arkinen toimijuus, jossa he aktiivisesti pyrkivät uudessa maassa kulttuurisesti toimimaan kohtaamisissa. On mielestäni perusteltua myös ottaa huomioon kohtaamisissa, miten suomalaistaustaiset kohtaavat eri kulttuuritaustaisia. Kotoutumisesta on myös lailla velvoitettu, että sen tulisi olla sellaista, että kohtaamisia tapahtuu eri väestöryhmien kesken (Ks. Finlex. Luku 1. 1§). Osaltaan matalan kynnyksen kohtaamispaikat pystyvät luomaan tällaisia mahdollisuuksia kohdata. Kulttuurinen olohuone, joka toimi kenttätöyökohteenani pyrkii monimuotoisiin kohtaamisiin, sillä Marhaban-keskus on avoin kaikille riippumatta etnisistä ja kulttuurisista taustoista

Kaupunkitila kulttuurisesti voi viitata etenkin erilaisiin julkisiin avoimiin paikkoihin, kaupungeissa. Näitä voivat olla esimerkiksi torit, kadut, aukiot, puistot, ulkoilureitit ja rakennukset, jotka sisältävät tiloja, joissa voi oleskella (Ks. Lappi 2007). Kulttuurinen olohuone, jota käsittelen, on kaikille avoin tila, johon voi tulla viettämään aikaa. Se siis mahdollistaa arjen jakamista ja kohtaamisia yhdessä. Marhaban-keskus kaupunkitilana on sijoittunut Tampereella Kalevan kirkon yhteyteen omana erillisenä tilanaan rakennuksessa. Moniäänisyys on läsnä yhä enemmän kaupungeissa ja siihen voi liittyä merkityksiä tiloissa, joita kaupunkilaisille on (Lappi 2007, 13–14). Kulttuuriset kohtaamispaikat kuten Marhaban-

keskus kulttuurisena olohuoneena voidaan nähdä moniäänisenä ja näkökulmat, joita siihen liittyen tuon esiin paikkana ovat suoraan tilojen kävijöiltä.

Digitalisaatio tarkoittaa arkielämän toimintojen hoitumista yhä enemmän verkon kautta ja tietotekniikkaa hyödyntäen. Digitalisaatio siirtää palveluja verkkoon ja haastaa muuttamaan ajattelutapoja, miten voisimme toimia arjessa (Valtiovarainministeriö 2021). Jo aiemmin toimintatavat yhteiskunnassa ja kulttuurissa ovat muuttuneet kehittyneen teknologian myötä, mutta koronan seurauksena myös monet kotoutumisen toimijat joutuivat ottamaan melkoisen digiloikan toiminnassaan verrattuna aiempaan. Kulttuurinen muutos digitalisaatioon liittyen näkyy kulttuuristen kohtaamispaikkojen ja kulttuurisen olohuoneen arjessa siten, että ne ovat sopeuttaneet toimintaansa poikkeusoloihin keksien uusia toimintatapoja. Toisaalta tulee muistaa, että kulttuurisesti arjessa on ollut jo aiemmin läsnä esimerkiksi sosiaalinen media ja teknologia muissa yhteyksissä. Esimerkiksi monille maahanmuuttajille ja turvapaikanhakijoille nykyaikainen teknologia internetin ja sosiaalisen median kautta on entuudestaan tuttua ylläpidettäessä omia sosiaalisia verkostoja (Jauhiainen & Merisalo 2017).

Sosiaalinen media tarkoittaa ihmisten vuorovaikutusta, jossa korostuu yhteisöllinen käyttäjien oman toiminnan aktiivisuus verkossa niin sisällön muodostamisessa kuin myös yhteydenpidossa muihin (Termipankki 2020). Sosiaalinen media on keskeinen osa tutkimustani, sillä koronan seurauksena myös kulttuuristen kohtaamispaikkojen toimintaa siirrettiin yhä enemmän verkkoon. Kenttätyökohteeni Marhaban-keskuksen osalta sosiaalinen media aktivoitui uusien sisältöjen muodossa korona-aikana, kun paikan päällä olevia kohtaamisia laitettiin tauolle. Siksi kohtaamiset ovat tapahtuneet nyt korona-aikana esimerkiksi Facebookin välityksellä. Sosiaalinen media siis on toiminut minulle sekä välineenä, että tutkimuskenttänä tämän tutkielman aikana. Etnologina olen pyrkinyt olemaan itse myös osallinen toiminnassa verkossa osallistumalla esimerkiksi live-lähetysten seuraamiseen ja virtuaaliseen kahvilaan. Aineistooni haastateltavat tavoitin pääosin itse sosiaalisen median kautta, mutta olen havainnoinut kävijöiden toimintaa viikoittain myös sosiaalisen median alustoilla. Samalla olen seurannut aktiivisesti myös muiden kulttuuristen kohtaamispaikkojen toimintaa verkossa. Näistä erityisesti toisena seurattavanani oli Tampereella sijaitseva Kohtaamispaikka Mukana, jonka toiminta on samankaltaista kuin Marhabanin. Osa aineistossani osallisina olleista haastatelluista oli käynyt molemmissa, joten toiminta oli tuttua. Marhaban-keskuksen merkitys käyntipaikkana kuitenkin korostui näiden informanttien osalta, joten emme varsinaisesti erityisemmin käsitelleet muuten kuin yleisellä tasolla haastattelujen aikana sivuten muita monikulttuurisia kohtaamispaikkoja.

Arki on etnologian keskeinen tarkastelun kohde. Arki voidaan nähdä toistuvien rutiinien kautta, jotka kuuluvat elämään (Ks. Ehn & Löfgren 2010). Myös tutkielmassani tarkastelen arkea, mutta olen rajannut sen koskemaan asioita kulttuurisen olohuoneen kävijöiden näkökulmasta. Arki, jota tarkastelen kuvaa pääosin maahanmuuttajataustaisten arkea. Kävijät, joita haastattelin olivat aktiivisia Marhaban-keskuksen toiminnassa, sillä monelle kulttuurisen olohuoneen toiminta oli osa arkea viikottain ja osalle jopa päivittäin sen aukioloaikojen mukaisesti. Marhaban-keskus ei kuitenkaan ulotu vain toimintaan, jota tapahtuu Kalevassa. Se on osa kävijöiden arkea myös etänä ja nimenomaan myös verkon kautta. Marhaban-keskuksen merkitykset arjessa voivat liittyä niin työhön, opintoihin kuin vapaa-aikaankin. Se on monelle samanaikaisesti monimerkityksinen. Siksi voi ajatella, että se on erityisesti aktiivisille kävijöille kokonaisvaltainen osa arkea, johon liittyy jatkuvuutta. Monelle se ei ole vain väliaikainen vaan se säilyy osana myöhemminkin.

Kulttuuri voi tarkoittaa monia eri asioita ja riippuen asiayhteydestä. Etnologiassa kulttuuri kuitenkin viittaa kokonaisvaltaisesti ihmisen arkielämän kautta ilmenevään kulttuuriin. Kulttuuri nähdään siis jokapäiväisenä ilmenevänä asiana, jota voidaan tarkastella juuri esimerkiksi jonkin yhteisön kautta. Ihmistieteissä kulttuuri ymmärretään merkityksellisten asioiden kautta (Tieteen termipankki 2022).

Monikulttuurisuus voi tarkoittaa monia asioita, eikä sitä ole aina helppoa määritellä (Ks. Huttunen, Löytty & Rastas 2005, 16–40). Tutkielmassani viitataan kuitenkin monikulttuurisuuteen, jota pidetään Marhabanin toiminnan lähtökohtana. Toimintaan osallistuvat kulttuurisesti monenlaiset eri taustaiset kävijät. Monikulttuurisuus käytännössä voi viitata elämään, jossa kohdataan kulttuurista monimuotoisuutta eri ihmisten kanssa samassa yhteiskunnassa (Huttunen, Löytty & Rastas 2005, 16–40). Kohtaamiset kulttuurisessa olohuoneessa nimenomaan ilmentävät tätä puolta, jossa arkeen kuuluu eri taustaisten ihmisten kohtaaminen. Marhaban-keskuksessa kulttuurisesti erilaiset ihmiset nähdään voimavarana ja rikkautena. Tämä ilmentää puolestaan arvoja, joita sen toimintaan sisältyy. Yhteisöt ja yksilöt voivat toimia monikulttuuristen arvojen mukaisesti ja edistäen siis monimuotoisuuden arvostamista. Myös yhteiskunnan tasolla voidaan toimia monikulttuuristen arvojen mukaisesti, jolloin esimerkiksi kulttuurisesti eri taustaisten välien edistäminen voidaan nähdä tavoiteltavana (Ks. Huttunen, Löytty & Rastas 2005, 16–40; Gothoni & Siirto 2016, 134–161).

Yhteisö voi tarkoittaa yhteisen toiminnan kautta muodostuvaa ryhmää, jossa ihmiset kokevat välillään jonkin olevan yhteistä. Yhteisön sisällä voi ilmetä myös yhteisiä tavoitteita

(Kansalaisyhteiskunta 2020). Tutkimuksessani Marhaban-keskus näyttäytyy yhteisönä, jossa kävijät vaikuttavat jakavan samankaltaisia arvoja ja tavoitteita. Ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti riippumatta kulttuurisesta taustasta. Lisäksi Marhaban-keskuksessa pyritään toimimaan yhteisön hyväksi ja läsnä on ylipäättään muiden auttaminen.

Ylirajaisuus voi tarkoittaa monenlaista yli rajojen tapahtuvaa liikettä, toimintaa ja olemista (Ks. Vertovec 2009). Tutkimukseni yhteydessä viitataan sillä arkeen, joka ylittää rajat etenkin internetin välityksellä tapahtuvan toiminnan kautta. Tietoliikenneyhteydet mahdollistavat yhteydessä olemisen muihin. Toki ylirajaisuus teemana kulkee mukana myös maahanmuuton kautta, sillä moni haastatelluistani myös on ylittänyt rajoja maantieteellisesti tullessaan Suomeen. Heidän arkensa siis on ylirajaista. Kulttuurisessa olohuoneessa ylirajaisuutta tapahtuu, koska kävijät ovat yhteydessä kokemuksiin, jotka ovat muotoutuneet ylirajaisesti.

4. Kulttuurinen olohuone kohtaamispaikkana

4.1 Tilat ja toimintaympäristö

Tässä luvussa esittelen lyhyesti tilat ja toimintaympäristön. Tällä on merkitystä, koska on syytä ymmärtää, mistä käsin Marhaban-keskuksen toiminta sijoittuu Tampereen seurakuntien alaisuuteen ja kulttuurinen olohuone toimii kirkon tiloissa. Osaltaan se on uskonnollinen instituutio, mutta sen toiminta kuitenkin on neutraalia, eikä nosta uskontoa keskiöön. Kirkot monesti eri maissa ovat sitoutuneet uskonnoista riippumattomaan toimintaan, jossa päämäärä ei ole toimia uskonnollisesti (Parhiala & Raulo 2016, 13–22). Myös diakoniatyö Suomessa on toiminut monikulttuurisuutta ja eri maailmankuvia sekä uskontoja kunnioittaen. Kirkoissa toiminnassa on huomioitu yleismaailmallisia periaatteita kuten ihmisoikeudet (Parhiala & Raulo 2016, 13–22). Ihmisoikeuksien toteutumisen voidaan ajatella olevan demokraattisen yhteiskunnan keskeisimpiä tunnusmerkkejä. Osalla kulttuurisen olohuoneen kävijöistä ei ole ollut aiemmassa maassaan mahdollista elää ihmisoikeudet turvattuina. Suomessa he saavat kuitenkin mahdollisuuden elää turvallisesti ja ilman pelkoa, että joutuisi vainotuksi oman taustansa vuoksi.

Toiminta painottuu arkipäiviin ja erityisesti iltapäiväaikaan. Marhaban-keskus on auki maanantaista torstaihin eli neljänä päivänä viikossa paikan päällä kävijöille. Paikan päälle tullessa astutaan ensin sisälle isoon aulaan, jossa myös on paljon pöytiä ja tiloja. Ruokailuhetket keskiviikkoisin järjestetään tässä tilassa, sillä tilan tarve on suurempi silloin.

Olohuonemainen tila, jossa pääasiassa toimintaa on käsittää tilan, jossa on mahdollista oleskella rennosti esimerkiksi sohvilla tai pöytien ääressä keskustellen ja kuunnellen eri ihmisten kuulumisia. Paikassa ilmenee myös kodin tuntua. Koti vertauskuvana ilmeni aineistossani (H2, H5, H8, H9). Kaupunkeihin asioita suunnitellaan rakennuksina materiaalisesti, mutta ihmisten arkielämä kuitenkin on tärkeä osa näitä. Kaupungeissa rakennettu ympäristö kohtaa sosiaalisuuden ja eletyt kokemukset (Lappi 2007, 11). Vaikka paikassa voi hoitaa omia asioitaan ja saada apua esimerkiksi sosiaalityöntekijältä, vaikuttaisi se kävijöiden näkökulmasta ympäristönä olevan koettu toisella tavoin kuin esimerkiksi virallisissa paikoissa kuten viranomaisten omissa toimistoissa asioiminen.

Tarjolla on tavallisesti myös kahvia, teetä ja pientä välipalaa kävijöille. Tilassa voi myös hoitaa asioita, sillä käytettävissä on tietokone. Toiminta muokkautuu tilanteiden mukaan ja eri ikäisille voidaan tarjota tekemistä. On mahdollista piirtää ja maalata. Esimerkiksi lokakuussa 2021 käynnistyivät Marhaban-keskuksessa *Piirrä ja hengaa* illat. Myös yksilöllisempää tukea ja apua on mahdollista saada. *Hiljainen huone* nimellä kulkeva tila sijaitsee kirkon yläkerrassa ja siellä Marhaban-keskuksessa keskusteluapua on saatavilla silloin, kun kaupungin sosiaalityöntekijä ja perheneuvoja on tavattavissa. Marhaban-keskuksen tilan ovi on auki ja monesti oven suussa saattaakin olla saapuessa jo ihmisiä vastassa. Paikan päälle tullessa astutaan ensin sisälle isoon aulaan, jossa myös on paljon pöytiä ja tiloja. Ruokailuhetket keskiviikkoisin järjestetään tässä tilassa, sillä tilan tarve on suurempi silloin. Alhaalla puolestaan on seurakuntien tiloista *Katakombi*, jossa kävijöillä on ollut mahdollisuus pelata biljardia.

Kalevan kirkossa on erikseen tiloja monille eri toiminnoilla. Marhaban-keskus sai vuonna 2017 tilat käyttöönsä Tampereen seurakunnilta. Tuolloin nähtiin tarvetta monikulttuuriselle toiminnalle, jossa voitaisiin auttaa etenkin maahan tulleita pakolaisia ja turvapaikanhakijoita (Haapavaara 2021). Vaikka, en etnisyyttä erityisemmin tietyistä maista ole tähän tuonutkaan tarkemmin tarkasteluun, niin huomionarvoista on kuitenkin se, että moni kävijä on maista, joista on joutunut lähtemään nimenomaan pakoon ja etsimään turvaa. Marhaban-keskuksen voisi tilana nähdä myös omanlaisenaan suojapaikkana kävijöille uudessa maassa vaikeuksien jälkeen. Pakolaisena ja turvapaikanhakijana tulleet ovat voineet joutua pakenemaan vaihtelevista syistä kuten uskonnollisen, etnisen tai seksuaalisen suuntautumisen vuoksi. Osa joutuu maassaan hengenvaaraan tai miespuolisia saatetaan pakottaa jopa Isisin kaltaisen terroristijärjestön riveihin kuten tarinoista voi käydä ilmi (Ks. Parhiala & Raulo 2016, 13–22).

Marhaban-keskuksessa kävijät voivat kohdata muita, jotka ovat saattaneet kohdata jotain samankaltaista. Monia ainakin uuteen maahan sopeutuminen yhdistää. Toisaalta halu olla mukana voi liittyä kulttuureista kiinnostumiseen ylipäättään. Osa on siellä töissä, mutta osalle se on vapaa-ajanviettotila. Kirkko toimintaympäristönä tuo myös oman ulottuvuutensa. Arkkitehtien Raili ja Reima Pietilän suunnittelema Kalevan kirkko on rakennuksena Museoviraston suojelema. Sillä on siis myös kulttuurihistoriallista arvoa. Arkkitehtuurisesti se on ollut omaleimainen osa Tamperetta 1960-luvulta lähtien. Se sijaitsee myös keskeisellä sijainnilla vain parin kilometrin päässä ydinkeskustast. Sen ohi liikennöivät monet päivittäin. Nykyään myös tiheään liikennöivä Tampereen ratikka kulkee sen vierestä, joten saaavutettavuus on melko hyvä. Siellä on mahdollista käydä kätevästi samalla, kun hoitaa muita asioita esimerkiksi keskustassa.

Marhaban-keskuksessa on nykyään paljon yhteistyötä Tampereen kaupungin eri toimijoiden kanssa. Lisäksi toimintaa järjestetään torstaisin erikseen naisille ennen kuin ovet avataan kaikille Marhaban-keskuksen kävijöille. Sukupuoli näkyy siis myös tilojen käytössä. Naisten tunnit Marhaban-keskuksessa tarjoavat mahdollisuuden naispuolisille kävijöille osallistua matalalla kynnyksellä toimintaan. Sukupuolella on vaikutusta kotoutumiseen ja siihen voi liittyä erityispiirteitä. Esimerkiksi arabialaisessa kulttuurissa naiset eivät tapaa miehiä välttämättä kodin ulkopuolella. Voi olla eri käsityksiä normeista ja sukupuolirooleista (Ks. Al-Sharmani, Mustasaari & Ismail 2018, 53–75). Naiset on saatettu joissain maissa laittaa passiiviseen rooliin, jossa heillä ei ole samoja oikeuksia kuin miehillä esimerkiksi kodin ulkopuolella (Koivunen 1997, 112–113). Toisaalta naiseuteen saattaa myös liittyä asioita, joista halutaan keskustella nimenomaan naisten seurassa. Haastateltavani kertoivat kokeneensa mieluisena naisten tunnit (H6, H8, H12). Naisten osallistuminen toimintaan nähtiin tärkeänä kodin ulkopuolella, koska Suomessa on erilainen kulttuuri, jossa asiat voivat olla paremmin tältä osin (H5). Marhaban-keskuksessa tiedostetaan, että naisten tunnit voivat myös rohkaista osaa naisista aktiivisempaan elämään.

Hyvä, kun tulee kaikki ulkomaalainen. Minun mielestäni on tärkeä mene naiset, koska siellä on tulee vähän naiset, tulee miehet enemmän, kun naiset. En tiedä, ehkä on eri kulttuuri, kun esimerkiksi Arabiassa on naiset eivät tapaa miesten kanssa. Täällä on eri kulttuuri ja paremmin Suomessa, kun naiset menee ulkona täällä, ei aina istu kotona tai ei opi mitään, eikä tehdä mitään. (H5)

Naisten tunneilla oli mahdollisuus keskittyä hyvinvointia tukeviin teemoihin, joista kävijöille oli jäänyt hyviä muistoja. Toiminta naisten tunneilla liittyi niin itsensä hemmotteluun eri hoidoilla kuin myös ulkoiluun ja ajatusten vaihtoon asioista.

Jää hyviä muistoja esimerkiksi naisten tunneilta, että on niinkun tosi kiva ohjelma eli sellasta hyvinvointia myös, että tehtiin itse tällaista kuorinta-ainetta kookosöljystä ja kahvinmuruista ja myös kynnet. Eli se on sellasta niin kuin hyvinvointityyppistä ja sitten jumpattiin ja välillä menttiin ulos kävelemään ja keskusteltiin erilaisista aiheista. Se jäi niin kuin hyvin mieleen. (H6)

Marhaban-keskuksen toiminta kuitenkin on lähtökohdiltaan paljon sitä, että kaikki toimivat yhdessä riippumatta sukupuolesta tai muistakaan taustoista. Naisten tunnit vastaavat silti tarpeeseen, miten osallistaa myös naiset, jotka muuten saattaisivat jäädä kotiin. Joillekin toimintaan osallistuminen aluksi naisten tuntien kautta voi myös toimia kannustavana alkuna kodin ulkopuoliseen elämään, johon ei välttämättä ole ollut mahdollisuutta aiemmassa maassa. Osa saattaa myöhemmin uskaltautua myös osallistumaan muuhun toimintaan

4.2 Suomen kielen oppiminen ja uudet taidot

Kotoutuessa voi tarvita monenlaista apua asioihin ja voi olla halu myös oppia uusia taitoja, joita tarvitsee kotoutuakseen uuteen maahan. Avuntarvitsijat tarvitsevat kuitenkin ihmisiä, jotka ovat halukkaita auttamaan. Apu voi olla saatua vapaaehtoisilta, mutta myös ammattilaisten merkitys tässä on keskeinen. Molemmat voivat toimia apuna ja edistäen kotoutumista. Erilaisten asioiden oppimiseen muilta Marhaban-keskus paikkana koettiin tärkeänä paikkana. Havaintojeni pohjalta erityisen suosittuja vaikuttavat olevan etenkin suomen kielen tunnit. Suomen kielen opettelu ja sen puhumaan pääseminen on varmasti monelle kävijälle merkityksellinen syy tulla käymään. Haastateltavat kuvailivat, kuinka olivat saaneet apua suomen kielen oppimisessa Marhaban-keskuksen toimintaan osallistuessaan:

Marhaban auttaa kaikki maahanmuuttajia ja esimerkiksi, jos maahanmuuttaja ei osaa puhua suomea, eikä osaa tehdä kotiläksyä, niin he auttavat ja se on tärkeä siellä kysyä mitä vaan ja, jos ei tiedä, niin he auttaa, ihan kaikki saa apua, niin sen takia he auttaa ja mulle se on tärkeää. (H1)

H1 kuvaa sitä, että Marhaban-keskus paikkana auttaa kaikkia ja myös heitäkin, joilla taidot voivat olla vielä heikot suomen kielen osalta. Taitotaso ei ole siis este osallistua esimerkiksi suomen kielen oppitunneille. Siinä mielessä kulttuuriset kohtaamispaikat ja olohuoneet ovat toisenlaisia kuin suomen kielen kurssit, joissa on jaoteltu osallistujat taitotason mukaan vasta-alkajiin ja edistyneempiin. Se, että H1 kuvailee, että kysyä voi mitä vain, kuvastaa sitä nähtävästi, että ihmisiä kuten ohjaajia paikassa on helppo lähestyä. Haastateltavista moni piti tärkeänä suomen kielen oppimista sen hetkisessä elämäntilanteessaan (H1, H2, H4). Paikassa koettiin myös opittavan puhekieltä (H4). Puhekieli kuitenkin koettiin vaikeammaksi (H5) samoin suomen kielen ääntäminen (H7). Selkokielisyyteen on pyritty kiinnittämään huomioita Marhabanissa. Ystävien saamisen ohessa kielen oppiminen nähtiin samalla mahdollisena ja asioiden hoitamisen ohessa Marhaban-keskuksessa.

Se on hyvä mahdollisuus ihmisille ja ne voi mennä sinne ja saa jotain apua ja myös toi suomen kieli tai muut asioissa, esimerkiksi, jos joku haluaa oppia suomen kieli ja se on mun mielestä tärkeä, kun se on semmoinen ensimmäinen tällöinen paikka, koska kun kulttuurin mukaan voi olla ihmisillä sama, kun he rukoilee, se kirkko hyvä paikka, ihmisiä siellä kävi ja auttaa toisiaan, kun ne sai toi suomen kieli kurssi ja jotain muut asioissa, niin sen takia se on semmoinen positiivinen paikka, ei oo sama kuin vain yks päivä kävi ja ei opi mitään, mutta siellä saa jotain apua, ne työntekijät on niin ihana ja ystävällinen ja aina auttaa ihmisiä. (H14)

H14 vastauksessa tuli ilmi se, että osalle kulttuurinen olohuone voi olla ensimmäisiä paikkoja, johon tullaan käymään, kun halutaan oppia suomen kieltä. Marhaban-keskuksessa on mahdollista käydä niin monesti kuin itse haluaa, eikä toiminta ole vain kertaluontoista. Siksi siellä myös mahdollistuu se, että moni oppii tuntemaan toisensa paremmin. Työntekijät ehtivät tulla hyvin tutuiksi ja näin myös luottamuksellisille suhteille muodostuu mahdollisuus. Yksin kotiin jääminen ei välttämättä edesauttaisi esimerkiksi kielen oppimista. Kieli puolestaan on avain yhteiskuntaan ja kulttuuriin syvemmälle päästäkseen. Ilman tätä mahdollisuutta voivat seuraukset heijastua myös omiin tulevaisuuden näkymiin ja luoda toivottomuutta, selviääkö arjesta uudessa maassa. Kieli, uuteen maahan kotoutuessa, voidaan nähdä tärkeänä asiana osana myös kohtaamisia. Jos ei tule kielellisesti ymmärretyksi, voi olla vaikeampi myös tulla kohdatuksi oikealla tavalla. Etenkin varhaisessa kotoutumisen vaiheessa olisi tärkeä kiinnittää huomiota maahanmuuttajien palveluissa siihen, että saisi tarvittaessa tukea esimerkiksi tulkkauspalvelujen kautta. Kielellinen oikeanlainen kohtaaminen lisää

kohtaamisten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta (Rautavuoma & Turtiainen 2018, 139–160). Lisäksi Kulttuurinen kohtaamispaikka, jota tarkastelen, on kohtaamisissaan monikielinen. Marhabanin kävijät tulevat eri äidinkielellisistä taustoista. Kulttuurisen kohtaamispaikan toiminnassa heitä yhdistää halu oppia aktiivisesti puhumaan paremmin suomen kieltä. Siksi moni yrittää opetella kohdatessaan muita suomen kieltä.

Kielellisissä taidoissa kävijöiden välillä on vaihteluita. Vaikka puhuttua kieltä ei olisikaan yhteistä, ei sekään ole havaintojeni mukaan ollut este opettavaisille kohtaamisille. Muut kävijät tarvittaessa tukevat toinen toistaan ja myös ohjaajat sekä vapaaehtoiset auttavat. Välillä kulttuurisessa olohuoneessa voi nähdä tilanteita, joissa keinot kommunikoida ovat Marhaban-keskuksen toiminnassa luovia ja osallistavia. Asioiden selittämiseksi keksitään erilaisia ilmauksia ja selkokieliä on tärkeässä osassa toimintaa. Kävijän halutessa voidaan kielenä käyttää myös englantia, mikäli valmiudet siihen riittävät. Myös muiden kuin suomen kielen oppiminen on mahdollista Marhaban-keskuksessa, koska löytyy aina joku, joka voi opettaa (H9). Kielten oppiminen ei rajoitu siis vain suomen kieleen tai Englantiin. Minullekin on Marhaban-keskuksessa osa kävijöistä tarjonnut apua arabian kielen alkeisiin. Myös muissa kielissä on oltu halukkaita tarjoamaan minulle apua tai opettamaan alkeita. Varallisuus ei ole myöskään este osallistua tällaiseen kielen oppimiseen. Kyse ei ole maksullisista kursseista vaan pohjaa vapaaehtoisuuteen kävijöiden välillä. Kuvallisia keinoja voidaan käyttää ja näyttää asioista kuva, jos jokin asia on vaikeasti selitettävä. Kuvaa näyttämällä voidaan välittää ymmärrys siitä, mitä asiaa tarkoitetaan. Joillekin visuaaliset keinot voivat olla tehokkaampia vieraan kielen oppimisessa. Suomalaistaustaisen vapaaehtoisen (H13) mukaan oppia voisi myös kirjallisuuden kautta. Etenkin lastenkirjallisuuden merkitystä hän toi esiin lapsiperheiden kotoutumiseen liittyen. Kulttuuriset eroavaisuudet tavoissa kirjallisuutta koskien voivat näkyä lapsiperheissä siinä, miten vanhemmat lukevat lapsilleen.

4.3 Yhdessä tekeminen

Marhaban-keskuksessa taiteen merkitys on osallistava, sillä kukin voi osallistua omana itsenään. Taide on ollut aimminkin osa toimintaa, mutta lokakuussa 2021 käynnistyivät esimerkiksi Marhabanissa *Piirrä ja hengaa* illat. Osalle kuvataiteet ovat saattaneet jäädä vieraammiksi, koska heidän maassaan kuvataiteita ei koulussa välttämättä paljoa ole (H13).

Voitais järjestää sellanen kuvataidetapahtuma, mutta arabit ei oo ihan siinä samalla tavalla sisällä kuvataiteessa siksi, että heillä koulussa siellä kuulemma siis on koulussa kuvataidetta, mutta että, jos vähänkin tarvittu johonkin lisääikää, niin se on aina napsastu siitä pois, että semmonen määrätietonen kuvataide on jääny vähän pois kuulemma. (H13)

Marhaban-keskuksessa on kuitenkin mahdollisuus kokeilla taidetta. Taiteen tekemisellä on nähty merkitystä hyvinvoinnille maahanmuuttajien hyvinvoinnille, sillä taidelähtöiset menetelmät antavat tilaa yksilöiden omille tarinoille (Vanhanen 2017, 61–69). Taide voi auttaa muita ymmärtämään paremmin itseä, miten on maailman kokenut (Hyry 2011, 29). Esimerkiksi vapaamuotoinen maalaaminen muiden kanssa vapauttaa tunnelmaa. Yhdessä on hauskaa, mutta myös vaikeammista aiheista puhutaan. Taiteen keinoin voi olla mahdollisuus käydä läpi omia ikäviä ja mahdollisesti traumaattisia kokemuksia (Vanhanen 2017, 61–69). Esimerkiksi pakomatkoihin voi liittyä kuolemaa ja menetyksiä osan menehtyessä matkalla (Ks. Saramo 2019, 8–22). Olen kuullut tarinoita vaarallisista pakomatkoista Välimeren yli. Muistan, miten kävijöistä kerran yksi kertoi maalatessamme, miten oli tullut Suomeen. Välimeren ylittäminen veneellä, palautui hänen mieleensä, kun juttelimme siitä, osasiko hän uida ja pitkö ylipäättään uimisesta.

Taide voi auttaa muita ymmärtämään paremmin itseä, miten on maailman kokenut (Ks. Hyry 2011, 29). Taidelähtöisyys kotoutumisessa voi toimia myös osallistavana menetelmänä, jolla voidaan paikantaa yksilön kokemuksia omasta identiteetistään (Vanhanen 61–69). Kävijöillä kulttuurisessa olohuoneessa on omat muistonsa ja ne voivat näkyä taideteoksissakin. Uudessa maassa ei siis haluta unohtaa sitä, mistä on lähtenyt. Uusi elinympäristö ja yhteisö nähdään omasta kulttuurisesta taustasta käsin ja itsensä ilmaisu muotoutuu tästä käsin (Hyry 2011, 15–16). Uusi kulttuurinen ympäristö saattaa kuitenkin näkyä maalauksissa. Tällä tavoin voi paikantaa itseään uudelleen ja vahvistaa ikään kuin kuuluvuutta uuteen ympäristöön. Taidelähtöiset menetelmät voivat olla hyvä etenkin juuri kotoutumisen alkuvaiheessa oleville kävijöille, koska heillä mahdollisuudet ilmaista itseään kielellisesti suomeksi voivat olla vielä heikommat. Taiteen kautta siis voi kertoa omaa tarinaa. Olen kiinnittänyt huomiota, että Tampereella myös Kohtaamispaikka Mukana on hyödyntänyt taiteen tekemistä osana toimintaa. Heillä on ollut myös taidetta tiloissaan ja vaihtuvia näyttelyjä.

Käsityöt ja käsillä tekeminen näkyvät Marhaban-keskuksessa. Haastateltavani kertoi mahdollisuudesta ompelukoneen käyttöön, kun hänellä oli tarve korjata vaatteita (H4). Marraskuussa 2021 käynnistyi käsityöryhmä, jossa on mahdollista oppia käsitöitä kuten

esimerkiksi neulontaa. Muista kulttuurisista kohtaamispaikoissa tiedän Tampereella Kohtaamispaikka Mukanassa järjestettävän yhteisiä askarteluhetkiä. Näissä on tehty esimerkiksi joulukortteja, avaimenperiä ja kirjanmerkkejä. Kohtaamispaikka Tampurissa järjestetään neulontahetkiä ja välillä käsityöt saattavat päätyä jonkin kohderyhmän hyväksi. Käsitöiden vaikutukset hyvinvointiin ja mielenterveyteen voivat olla voimaannuttavia, sillä tekeminen käsin on konkreettista hetkessä tekemistä (Yle: Kokko & Salovaara 2016). Käsityöt voivat olla myös osallistavia ja antavat mahdollisuuden oppia kulttuuriperinnöstä, jonka kautta voi löytää yhteyden muihin. Käsityöt myös liittyvät monesti henkilöiden elämään suvun ja perheen kautta (Hyry 2011, 28). Käsillä tekeminen voi olla keino siis uudessa ympäristössä pitää yllä muistoa näistä. Kulttuurisen olohuoneen kävijöiden kannalta voi olla merkitystä kotoutumisessa, kun oppii uuden maan kulttuurista sanattomalla tavalla. Käsityötekniikat voivat vaihdella kulttuurisesti eri puolilla, mutta toisilta voi oppia uusia tekniikoita. Käsitöihin voi liittyä omaeläkerrallisia puolia Käsitöiden parissa yhdessä tehden on mahdollisuus luoda myös sosiaalisia suhteita.

Musiikki on näkynyt Marhaban-keskuksen toiminnassa esimerkiksi yhteisinä lauluhetkinä. Musisointia on torstaisin *Toivon torstai* – hetkissä. Musiikin tiedetään vaikuttavan aivoihin ja olevan yhteydessä mielialoihin. Toiminta musiikin parissa voi myös auttaa oppimisessa (Aivoliitto 2018). Kulttuurisen olohuoneen kävijöiden kotoutumisen kannalta musiikin kuuntelu suomen tai esimerkiksi laulaminen suomeksi voi harjaannuttaa kielitaitoa. Toisaalta voi ajatella musiikin vaikutuksen mielenterveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Musiikista on apua esimerkiksi ahdistukseen ja masennukseen (Aivoliitto 2018). Välillä kulttuurisessa olohuoneessa soi myös eri kielistä musiikkia. Tämä tutustuttaa eri kielisiin kappaleisiin ja voi toisaalta tehdä osan olon kotoisaksi, kun voi kuulla omalla äidinkielellään musiikkia.

Liikunta näkyy myös Marhaban-keskuksen toiminnassa. Haastateltavani kertoivat mahdollisuudesta osallistua muun muassa jalkapallon pelaamiseen (H1). Ulkoilun merkitys osana liikuntaa korostui. Osa haastateltavista mainitsi erityisesti luistelun (H2, H3, H4, H13). Haastattelut ajoittuvat juuri talveen, joten talviliikuntalajit nousivat esiin. Monelle luistelu oli ollut uusi asia Suomessa, jota he olivat päässeet kokeilemaan tai toivoivat oppivansa luistelemaan.

Yksi, mikä olisi myös hyvä, niin maahanmuuttajille, kun me emme osaa luistella. Minun poika, hän on nyt oppinut koulussa ja mä olen aikuinen ihminen, enkä mä osaa. Mä sanoin minun kaveri, mä en ole koskaan ennen luistellut. (H4)

Suomalaistaustainen vapaaehtoinen (H13) pohti myös hiihto-opetuksen mahdollisuutta mukaan toimintaan. Suomessa harrastettavat perinteiset liikuntalajit voivat kotouttaa tukien samalla terveyttä ja hyvinvointia. Moninkertaista hyötyä liikunnasta voidaan saada hyvinvoinnille etenkin, jos se yhdistetään luontoon. Luonnossa oleminen voi alentaa muun muassa stressitasoja, verenpainetta ja vaikuttaa mielialaan myönteisesti (Luonnonvarakeskus 2021). Maahanmuuttajan arki voi olla stressaavaa uudessa maassa, jolloin tarve on myös rentoutua ja päästä ulos. Aineistostani nousi esiin retkien mielekkyys toiminnassa. Merkittävää on, että myös asutuksen lähellä olevat luontopaikat tai viheralueet voivat toimia hyvinvoinnin lähteinä (Luonnonvarakeskus 2021). Suomalaistaustainen vapaaehtoinen mainitsi lähiseudun retket, jotka kohdistuivat muun muassa Kintulammelle ja Teiskoon luonnonsuojelualueille. Esiin tuli uintiopetuksen mahdollisuus näillä retkillä (H13). Ei siis tulisi unohtaa sen merkitystä, millainen vaikutus voi olla kohtaamispaikkojen retkillä kaupunkiluonnossa. Retket ovat voineet suuntautua lähelle virkistysalueille. Aineostossanikin tämä tuli ilmi, sillä virkistäytymässä oli käyty muun muassa Tampereen Arboretumissa, joka on puisto- ja puutarha-alue. Tiedän myös retkiä, joita on tehty Sorsapuistoon, Näsinpuistoon ja Pyynikin sekä Kaupin metsiin.

4.4 Ruokailuhetket ja ruoka-apu

Marhaban-keskuksessa kulttuuriset kohtaamiset ruoan ja yhdessä syömisen merkeissä ovat olleet suosittuja. Ruokailut siellä eivät ole kävijöille maksullisia, joten sekin voi osaltaan madaltaa kynnystä tulla paikalle. Näin ollen taloudellisesti ei ole rajoitteita olla osallinen toiminnassa. Myös muu toiminta on maksutonta kävijöille. Ruokapankki tekee yhteistyötä Marhaban-keskuksen kanssa ja välillä kävijöiden on mahdollista ottaa myös mukaansa pientä välipalaa, jota on tullut lahjoituksena. Ruoka-aineet on tuotu lahjoituksina, sillä muuten ne olisivat vaarassa päätyä hävikkiin (Tampereen seurakunnat 2020). Haastatellut mainitsivat ruoan ja tältä osin keskiviikon olevan erityisen tärkeä päivä, jolloin ruokaa on tarjolla enemmän Marhaban-keskuksessa (H2, H3, H4, H5, H6, H7, H8).

Joka keskiviikko oli uusi ruoka tehdä tehdä. Esimerkiksi keskiviikko ruoka tehdään syyrialainen ja jonakin irakilainen ja joka viikko eri. Sitten joka viikko maanantai menen, en tiedä, mikä se paikka, niin ottaa hedelmiä ja juustoa ja kaikkea tänne tuoda Marhaban. (H7).

Ruokailuhetket ovat hyvin tiedossa kävijöille ja monesti sana kiirii myös laajemmalle. Kävijöitä ruokailujen aikaan on ollut parhaimmillaan useampi kymmenen. Nykyään kulttuuriset kohtaamispaikat voivat olla myös merkityksellisiä yhdessä syömisen osalta. Tunnelmaa Marhaban-keskuksen ruokailuhetkissä kuvailtiin myönteisillä puheilla haastatteluissa.

Joo ne on kauheen kivoja ne ruokailut ja Marialla oli ihana sellanen tapa, että ennen, kun ruokailu alko, niin se niinku julisti, se oli vähän niinku joulurauhanjulistus, että: ”Kiitos kaikille, jotka osallistu ruoanlaittoon”, ja taputettiin, se oli niinku hauskaa. (H11)

Ruoan tekeminen puolestaan voi antaa yhteisen puheenaiheen luonnostaan ja saattaa keventää tunnelmaa. Yhteisten toimintojen äärellä voi tutustua ja esimerkiksi ruoanlaitto yhdessä tutustuttaa eri ruokalajeihin. Ruokaa on tehty vaihtelevasti ja ei keskittyen vain tiettyihin ruokiin. Monesti ruoka kuitenkin on etnisesti ollut suomalaisesta näkökulmasta jonkin verran eksoottisempaa. Kaikille eivät välttämättä ole tuttua niin paljoa esimerkiksi Lähi-Idän maiden ruoat, mutta vähitellen niistäkin on alkanut tulla tutumpia. Osa maahanmuuttajataustaisista saattaa elää yksin ja kotona ollessa joutuisi syömään yksin. Toisaalta myös suomalaistaustaiset voivat kokea yksinäisyyttä. Esimerkiksi osalla eläkeläisistä saattaa olla aikaa päivisin tulla ruokailemaan ja kahvittelemaan Marhaban-keskukseen. Toisaalta myös nuoremmille paikka voi olla merkityksellinen, sillä vapaaehtoistoiminnan kautta itsekkin olen kokenut yksinäisyyttä lieventäviä vaikutuksia. Marhaban-keskuksessa ketään ei jätetä yksin vaan kävijät voivat syödessä halutessaan keskustella toistensa kanssa.

Helposti ruoka saatetaan nähdä monesti ravitsemuksellisena välttämättömyytenä, joka on eilinehtomme, jolloin monet muut merkitykset saattavat jäädä huomioimatta (Ks. Koponen 2018). Kulttuurisen olohuoneen arjessa ruoka nähdään kuitenkin paljon monimuotoisemmin. Maahanmuuttajat tuovat mukanaan ruoan muodossa Suomeen omaa kulttuuriperintöään. Ruoan ja juomien kautta ilmaistaan kulttuurisia identiteettejä (Ks. Keisalo 2019). Erilaisilla ruoilla ja ruoanvalmistustavoilla voi myös ylläpitää suhdetta aiempaan kotipaikkaan. Oman

kulttuurisen identiteetin osia voi siis ruoan muodossa tuoda tutuksi muille kävijöille kulttuurisessa olohuoneessa. Kävijöiden on mahdollista tehdä näkyväksi ruoan kautta se, millaisesta kulttuurisesta ympäristöstä on tullut Suomeen.

Havaintojeni mukaan Marhaban-keskuksessa kävijät ovat uteliaita kokeilemaan eksoottisia makuja. Paikka on ainutlaatuinen siinä mielessä, että siellä ruoan äärellä on mahdollista oppia selvästi enemmän. On eri asia mennä asiakkaaksi ravintolaan kuin tulla Marhaban-keskukseen, jossa ruoan tarjoaminen ei ole liiketoiminnan harjoittamista vaan se perustuu sosiaalisten kontaktien luomiseen eri ihmisten välillä. Tällaisessa paikassa kullakin kävijällä on varmasti oma tarinansa kerrottavana myös ruoan osalta. Samalla voimme oppia syvempää ymmärrystä kulttuureista, sillä ruokaan liittyy monia merkityksiä kulttuurissa. Yhdessä ruokaileminen ja ruoan jakaminen voidaan nähdä myös huolenpitona ja välittämisenä (AntroBlogi 2021). Näen Marhaban-keskuksessa paljon juuri edellä mainittuja puolia. Kulttuurisessa olohuoneessa ruokaa jaetaan mielellään yhteisesti ja kaikki ovat tervetulleita riippumatta taustastaan yhteisiin ruokailuhetkiin. Mahdollisuus ruokailla ilmaiseksi voi olla myös varallisuuteen liittyvä kysymys, jos ei ole varaa käydä esimerkiksi ravintoloissa. Ruoka-avulla nähtiin merkitystä ja se oli saattanut johtaa myös kontaktiin Marhaban-keskuksen toiminnan kanssa (H14.) Marhaban-keskuksesta on ollut mahdollista hakea lahjoitettua ruokaa, joka menisi muuten hävikkiin. Seurakunnilla ruoka-apu kuuluu ihmisten auttamiseen osana diakoniatyötä.

4.5 Arvoina inhimilliset kohtaamiset

Millaisia arvoja kulttuurisen olohuoneen toimintaan liittyy? Mihin näiden mukaan toimiminen heijastuu kävijöiden arjen kokemuksina? Mielestäni tätä on tärkeä pohtia. Ylipäätään voi miettiä, millaisia arvoja sisältyy kotoutumisen edistämiseen, jossa kävijät ovat keskiössä sen sijaan, että toimitaan ennalta määrätysti tietyllä tavalla. Liian rajattu toiminta voi hankaloittaa kotoutumista, jos se pohjaa heikkoon tietämykseen maahanmuuttajien omista tarpeista. Siksi osallistaminen maahanmuuttajien kohdalla heitä koskevissa asioissa olisi tärkeää mahdollisimman laadukkaan kotoutumisen toteuttamisessa. Monikulttuuristunutta yhteiskuntaa voi myös miettiä laajemmin. Miten ajassamme suhtaudutaan erilaisuuteen ja kulttuurisesti eri taustaisiin, se on monesti yhteydessä myös muihin asioihin yhteiskunnassa. Suomessa maahanmuuttoon on suhtauduttu vaihtelevasti. Aiemmin vastaanottaminen ei ole ehkä yhtä selvästi keskittynyt kahdensuuntaiseen kotoutumiseen. Nykyään kuitenkin

kotoutumisen osalta nähdään arvoa silä, että kohtaamisten kautta voidaan edistää asioita (Ks. Anis, Hiitola & Turtiainen 2018)

Kulttuurisen olohuoneen ja muiden kohtaamispaikkojen kotoutumista edistävä toiminta on erilaista kuin byrokraatiaan pohjaavat toiminnot, joilla autetaan. Paikkaan ei tarvitse varata aikaa etukäteen. Sinne tullessa ei ole myöskään ennakkovaatimuksia. Siihen osallistuminen ei vaadi tietynlaista elämäntilannetta, vaan tulla voi, jos kokee itse haluavansa tulla. Aikaa on enemmän yksilötasolla kohtaamisissa ja mahdollisuus tulla kuulluksi sekä nähdäksi ei ole yhtä rajattu kuin jossain muualla. Pehmeät arvot näkyvät kohtaamisissa. Arvoina tulevat esiin esimerkiksi: lähimmäisenrakkaus, tasavertaisuus ja solidaarisuus. (H2) nosti esiin nimenomaan rakkauden, miten muista välitetään ja autetaan Marhaban-keskuksessa. Rakkaudella tässä yhteydessä mitä ilmeisemmin viitataan lähimmäisen rakkauteen. Siihen, että voidaan olla toisille ihmisille hyviä, vaikka heitä ei henkilökohtaisesti välttämättä tunnettaisikaan kulttuurisen olohuoneen ulkopuolella. Lähimmäisen rakkaus liitetään monesti kristillisiin arvoihin, mutta Marhaban-keskuksessa se näkyy ihan arkisina kohtaamisina. Yksi Marhaban-keskuksen arvoista onkin se, että jokaisesta marhabanilaisesta välitetään ja, että se myös muistetaan kertoa muille ystävällisin elein ja kiittäen (Marhaban-keskus strategia 2021).

Mä opin ihmisiltä auttamisesta, rakkaudesta, se on niin paljon eri asioita. Eri kulttuureista ja monta kansalaisuutta kuten suomalaiset ja muut, että jokaiselle on eri ja he kertovat, että mä opin niin paljon eri asioista. (H2)

Olen niin kuin maailmankanslainen ja on tosi rikastuttavaa tavata ihmisiä eri maista ja eri kulttuureista. (H6)

H6 kuvailee olevansa kuin maailmankansalainen. Maailmankansalaisuudella voidaan tarkoittaa monia asioita kuten ymmärtää globaaleina suhteina, joissa kansainvälisyys on läsnä, eivätkä kansallisvaltiot tai kansallisuudet tiukasti rajaa ihmisten toimintaa (Jyväskylän yliopiston Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali: Leppäaho). Se voidaan käsittää myös kykynä ja omana tahtona kohdata kulttuurista erilaisuutta, jossa ihmiset nähdään arvokkaina riippumatta heidän taustastaan (Opetushallitus 2021). Näin käsitän tämän kulttuuristen kohtaamisten yhteydessä, koska kyse on ihmisten henkilökohtaisista asenteista, miten he haluavat toimia. Monelle, joka on paljon ollut eri kulttuurien kanssa tekemisissä kulttuurinen

olohuone saattaa olla siksi juuri olla hyvin mieluinen. Avoimuus ja avarakatseisuus eläytyä muihin voivat tuntua omalta.

Kulttuurien näkeminen rikastuttavana ei ole aina itsestäänselvyys. Kulttuurisissa kohtaamispaikoissa ja olohuoneissa kulttuurit nähdään kuitenkin voimavarana, jolloin kukin voi loistaa omana yksilönään. Marhaban-keskuksen arvoihin sisältyy juuri ihmisten kunnioittaminen ja arvostaminen (Marhaban-keskus strategia 2021). Maailmankansalaisuuteen pohjaavalla asenteella voi olla merkitystä myös yhteisön tasolla. Suomalaistaustainen vapaaehtoinen (H13) nosti esiin sen, miten Marhaban-keskus paikkana on aika neutraali. Marhaban-keskus toimii uskonnollisen instituution alaisuudessa, mutta sen toiminta on neutraalia, eikä nosta uskontoa keskiöön. Kirkot monesti eri maissa ovat sitoutuneet uskonnoista riippumattomaan toimintaan, jossa päämäärä ei ole toimia uskonnollisesti (Parhiala & Raulo 2016, 13–22). Myös diakoniatyö Suomessa on toiminut monikulttuurisuutta ja eri maailmankuvia sekä uskontoja kunnioittaen. Kirkoissa toiminnassa on huomioitu yleismaailmallisia periaatteita kuten ihmisoikeudet (Parhiala & Raulo 2016, 13–22).

(---) Marhaban on sellanen aika neutraali paikka. Siellä vallitsee sellaset aika hyvin eurooppalaiset käytössäännöt (---). (H13)

Toiminta on monikulttuurista, eikä ole keskittynyt joidenkin yhdistysten tapaan tiettyjen kulttuureiden välisiin suhteisiin. Toiminta antaa mahdollisuuden samanaikaisesti kurkistaa eri kulttuureihin, mutta kuitenkin haastateltavan (H13) mukaan melko suomalaisessa ympäristössä. Vaikka Marhaban-keskuksen toiminta sijoittuu kirkon tiloihin, ei se kuitenkaan ole paikka, jossa yritettäisiin kääntää. Hengellisistä ja henkisistä asioista keskustelemiselle kuitenkin oli tilaa myös Marhaban-keskuksessa (H13). Nykyään nähdään yhä enemmän merkitystä uskontolukutaidolla, johon liittyy kyky nähdä ihmiset uskontoineen tiedostavasti niitä tarkastellen, eikä uskoen vain mielikuvia näistä (Gothoni & Siirto 2016). Paikan kokevat omakseen siis monenlaiset eri kävijät eri taustoilla. Heitä yhdistää rauhanomainen keskustelu ja kyky nähdä muut avoimesti. Eri uskonnolliset taustatkaan eivät ole este kanssakäymiselle ja vuorovaikutukselle. Parhaimillaan avoin keskustelu kulttuurisessa olohuoneessa nähtiin sellaisena, että se auttoi ymmärtämään toisia kävijöitä, joilla mahdollisesti on erilainen ajattelutapa asioista.

No mun mielestä se niinku tutustuttaa ihmisiä, mutta Marhaban on siinä mielessä kiva, että siellä ollaan hyvin suomalaisessa ympäristössä ja sitten, kun se vielä on tämmönen kristillinen rakennus, kun se on kirkossa, niin kaikki ei välttämättä sinne ees tuu, niin sanotaanko, että jostain sieltä Kauko-Idästähän osa saattaa olla ja uskonnollinen tausta, niin mä luulen, että ne jotka sinne tulee Marhabaniin, on hyvin rohkeita ja semmosia avara-katseisia oman uskontonsa piirissä, että se on semmosta avarakatseista se keskustelu mun mielestä ja just, jos siellä ois esim joku oikein tiukka muslimi, niin ehkä se ois enemmän ollu erimielisyyttä ja kriittistä keskustelua tai suorastaan väittelyä (---). (H13)

(---) Se sellanen hengellinen ja henkinen puoli, että toisaaltahan Marhaban ei oo semmonen, että siellä jotenkin yritettäis käännyttää ihmisiä, se ei oo semmonen paikka (---) uskonnolliset keskustelut voi olla ihan semmosia kans sellasta syvällistä tutustumista edistäviä, koska siinä mennään aika syvälle ihmisen sieluun ja sydämeen. Siinä sitte ainakin oppii ymmärtämään sitä toisen ajattelutapaa. (H13)

(---) Kun menee sinne, ajattelee samaa kuin perhe. Esimerkiks työntekijät, on aina auttaa ja ei ole ongelma, kun esimerkiksi minä olen surullinen, niin kun menee sinne ja keskustelee, niin ihmiset kanssa voi pelata ja tehdä jotain. Se on tosi hyvä, tulee aina kotiin nauraen ja minä oppii, joka päivä oppii enemmän, niin on hyvä paikka. Se on sama asia kuin meidän perheeni. (H5)

(H5) tuo esiin tunteet, joita hän on kokenut, kun on mennyt käymään Marhaban-keskuksessa. Kulttuurinen olohuone siis ilahduttaa kävijää. Mielialat voivat vaihdella ihmisillä, mutta vaikuttaisi siltä, että Marhaban-keskuksella on myönteinen vaikutus auttaa kävijöitään unohtamaan murheita tai ainakin saada johonkin muuhun suunnattua huomiota, jos murehtii. Toiminnassa käyminen myös voi heijastua siihen, että kotona koetaan olo paremmaksi. Korona-aikana tällaista irtiottoa saattoi olla vaikeampi ottaa, mutta muuten normaalioloissa se onnistui. Se, että (H5) kuvaa paikan ihmisiä kuin perheekseen, osoittaa läheisempiä suhteita muihin. Myös muut kuvailivat kuin perheeksi muita Marhaban-keskuksessa (H2, H8). Olo voidaan kokea turvallisena. Joskus juttellessani kävijöiden kanssa olen myös kuullut itsestäni puhuttavan, että olen kuin perheenjäsen jonkun mielestä. Toisilla kävijöillä biologinen perhe saattaa sijaita kaukana eri maassa. Oma perhe on voinut myös jäädä eri maahan ja voi olla vaikea tai hidasta saada muu perhe Suomeen. Perheenyhdistämiset voivat olla vaikeita. Tällöin maahanmuuttaja ikään kuin voi löytää perheen uudesta maasta vertauskuvallisesti esimerkiksi jostain yhteisöstä tai muuten saadessaan yksittäisistä ihmisistä ystäviä. Käsitys

perheestä ei rajaudu välttämättä verisukulaisuuteen ja biologisiin suhteisiin sukulaisten kanssa, koska voi itse määritellä, keitä näkee perheenjäseninään (Väestöliitto 2021).

Kävijöiden elämäntilanteet vaihtelivat, sillä osalla haastateltavistani oli myös omaa perhettä Suomessa, joiden kanssa asui (H2, H5, H7, H8, H10). Perheellä voi olla tärkeä merkitys arjen hyvinvoinnin kannalta. Toiset asuivat yksin ja perhettä saattoi olla eri maassa (H1, H14). Siksi myös kotona olemisen yksinäisyyden kokemukset ovat varmasti vaihdelleet maahanmuuttajillakin korona-aikana. Osalla ei välttämättä lainkaan puolisoa, ei edes aiemmassa maassa. Uudessa maassa saattaa olla haasteita joskus löytää itselleen puoliso, johon kokisi samaistuvansa. Toisaalta ylijärjestyksen tutustumisen kautta internetissä saatetaan solmia suhteita samaa etnistä taustaa olevien kanssa. Osa saattaa suhteiden solmimisen kautta päätyä myös asumaan Suomeen (Ks. Häkkinen 2020).

Tasavertaisuus ja vastaanottavainen asenne nähtiin tärkeänä Marhaban-keskuksessa (H8). Asenteet maahanmuuttajia kohtaan voivat vaihdella ja joissain muissa tilanteissa kävijät ovat saattaneet kohdata kielteisiä asenteita heitä kohtaan. Myönteinen suhtautuminen kulttuurisessa olohuoneessa voi kuitenkin voimaannuttaa ja vahvistaa uskoa, että on hyväksytty ainakin joidenkin silmissä. Tällä voi olla hyvinvointia lisäävä vaikutus ja myös kotoutumista edistävä vaikutus. Haastateltavat mainitsevat myös, ettei ketään Marhaban-keskuksessa myöskään tuomita ulkoisten asioiden kuten sen vuoksi, että olisi eri värinen (H4, H8, H9). Ihonväri tai ulkomuoto saattaa joskus johtaa herkästi rasismiin tai muuhun syrjintään. Ennakkoluuloisuus eri tilanteissa ja eri ihmisten keskuudessa voi vaihdella. Marhaban-keskuksessa ulkoisiin seikkoihin ei kuitenkaan takerruta ja tehdä sen perusteella jakoa siihen, keitä autetaan ja keitä ei. Tämä näkyi vastauksissa:

He ovat ystävällisiä. Siellä kukaan ei katso, että minkä maalainen tai millainen sä olet ja kaikki ovat tervetulleita. He myös kysyvät jotain, jos en ymmärtänyt ja siellä myös suomen kieli opetetaan, se on todella hyvä, mä oon tykänny. Kiitos kaikesta. (H4)

Haastateltavani nostivat esiin sen, että kaikki ihmiset nähtiin samanarvoisina Marhaban-keskuksessa. Vastaanottavainen tunnelma tuotiin myös esiin. Kodinomaisuus ja lämminhenkinen olo tuli esiin (H9). Marhaban-keskus toimii osana seurakuntien toimintaa, mutta siellä työ on eri taustaisia kunnioittavaa. Kaikkien kulttuurien omia piirteitä pyritään kunnioittamaan. Solidaarisuus osana työtä näkyy ja ihmisille tehdään myös solidaarisia

tekoja. Aineistosta nousee esiin asioita, jotka on nähty hyvinä tekoina. Kulttuuriset kohtaamiset Marhaban-keskuksessa auttavat ihmisiä kasvattamaan ymmärrystä erilaisuudesta ja opettavat elämään yhdessä kulttuurisesti eri taustaisten ihmisten kanssa. Seurakuntien toiminnassa joskus puhutaan niin kutsutusta solidaarisesta yhdessä elämisen taidosta (Siirto & Niemi 2019, 231–251). Ilmapiiiriä Marhaban-keskuksessa kuvailtiin myös rennoksi ja rauhoittavaksi. Haastateltavilla kokivat olonsa turvallisiksi ollessaan Marhaban-keskuksessa muiden kanssa.

Vapaaehtoisuuteen pohjautuva toiminta on keskeistä Marhaban-keskuksen ja monen muun vastaavanlaisen paikan toiminnassa. Arvoina voisi nähdä siis myös vapaaehtoistoiminnan arvot, joissa lähtökohtana on olla avuksi muille osana yhteisöä. Kansalaislähtöisyys ja osallisuus voidaan nähdä etnologisesti mielenkiintoisena palveluissa (Ks. Hämeenaho 2017, 55-78). Uudessa maassa kuitenkin uudet olosuhteet voivat mahdollistaa maahanmuuttajalle toimijuuden, joka voi vahvistaa hänen asemaansa yhteiskunnassa (Turtiainen & Rezai 2018, 206–225). Myös aineistostani haastatelluilta maahanmuuttajataustaisilta nousi esiin vapaaehtoisuuden kokemuksia. Osa oli ollut Marhaban-keskuksessa myös työharjoittelussa, mutta halunnut vielä sen jälkeen jatkaa vapaaehtoisena toiminnassa. Vapaaehtoisena oleminen oli koettu parempana vaihtoehtona kuin ilman kyseistä toimintaa oleminen (H3).

Mä itseasiassa työskentelin Marhabanissa kolme kuukautta. Olen myös ollut vapaa-aika ja tullut tänne joka päivä. Pystyn myös työskentelemään, on nopeampi ja parempi viettää aikaa. Sen takia työn jälkeen olen kolme kuukautta ollut vapaaehtoisesti työskennellyt. (H3)

Vapaaehtoisuus voi antaa tunteen, että on tarpeellinen ja hyvän jakaminen muille voidaan kokea tärkeäksi (Suomen Mielenterveysseura 2021). Vapaaehtoisena toimimiseen kulttuurisessa olohuoneessa ei tarvitse olla ammattilainen. Jokainen voi osallistua omien voimavarojensa ja kiinnostustensa mukaisesti. Keväällä 2021 Marhaban-keskuksen työntekijät alkoivat lähettää vapaaehtoisille myös ajankohtaisia kuulumisviestejä toiminnasta. Vapaaehtoisista yksi kertoi myös, miten työntekijät olivat muistaneet häntä ystävänpäiväkortilla (H13).

Vapaaehtoisena toimimiseen sisältyy monenlaisia puolia. Joskus ihmisten välit saattavat myös syventyä ystävyudeksi, mutta eivät aina. Haastattelemanani vapaaehtoisena toiminut (H11) kertoi, miten aluksi oli mietityttänyt omalla nimellä oleminen sosiaalisessa mediassa, kun ihmiset halusivat tutustua häneen. Nykyään hän kuitenkin kertoi olevansa Facebookissa omalla nimellään tavoitettavissa. Hän kertoi myös olevansa osan kävijöiden kaveri Marhaban-keskuksen ulkopuolella.

Aluks, kun sinne tuli, niin mua vähän pelotti, että mä en ollu, kun en tienny, miten se toimii, niin mä pidin sellasta etäisyyttä, että niinku, mut sit mä tein sellasen ratkasun, että oon omalla nimellä ja omalla naamalla ja oma itseni, että mä otan ne hyvät tyypit kavereiks, missä mulla ei oo enää sitä yksityisyydensuojaa, tulee siitä, että mitä mä kerron mun elämästä, mut mä en vedä sitä rajaa siihen, että mä olisin jollain feikkinimellä ja profiililla vaan, että mä oon siellä oikeesti, mä tein sellasen ratkasun ja sitten ne eli ystäväks voi tulla, jos haluaa. (H11).

Itse myös olen pohtinut, miten voi vetää vapaaehtoisena rajoja sen osalta, miten paljon on tekemisissä kävijöiden kanssa. Sosiaalisesta mediasta on melko helppoa löytää ihmisiä ja moni tunnistaa myös minut. Olen itsekin osan kävijöiden kaveri sosiaalisessa mediassa ja seuraan heitä. Emme välttämättä vapaa-ajalla tapaa muualla kuin Marhaban-keskuksessa, mutta heistä on tullut hyviä tuttuja. Marhaban-keskuksen työntekijöillä on läheiset välit osaan kävijöistä. Haastateltavat kertoivat olevansa välillä yhteydessä sosiaalisen median välityksellä työntekijöihin (H2, H5, H7, H8, H10, H11, H13, H14). Työntekijät toisaalta ovat siis yhteydessä välillä myös muuten kuin työn merkeissä kävijöihin. Tämä voi tehdä työntekijöistä helpommin lähestyttävämpiä. Asioita jaetaan puolin ja toisin. Ihmiset oppivat tuntemaan toisensa myös Marhaban-keskuksen ulkopuolella. Jää kuitenkin itse kunkin päätettäväksi, miten paljon haluaa olla tekemisissä myös muulloin kuin toimintaan osallistuessa.

Itse olen ollut osallinen myös vapaaehtoisena kulttuurisen olohuoneen arjessa. Marhaban-keskus omalla kohdallani on mahdollistanut minulle mieluisen tavan viettää vapaa-aikaani vapaaehtoisena omien kiinnostustenkohteideni mukaisesti. Olen saanut olla tekemisissä eri kulttuurien kanssa, joka myös toisaalta liittyy opiskelemaani alaan etnologiaan. Ollessani mukana olen kokenut olevani osallinen ja saavani lisää merkitystä elämään vapaaehtoisen tehtävien kautta. Samalla olen saanut mahdollisuuden syventää ymmärrystä eri kulttuureista kohtaamalla ihmisiä ja antamalla heille aikaani. Olen saanut kokemusta maahanmuuttajien

parissa toimimisesta ja päässyt auttamaan kävijöitä esimerkiksi suomen kielen kanssa. Kesällä 2018 olin myös apuohjaajana ryhmätoiminnassa, jossa maalasimme taidetta Marhaban-keskuksen 1-vuotisjuhlaa varten. Lisäksi myös muut tamperelaiset ovat innostuneet toimimaan monikulttuurisessa toiminnassa vapaaehtoisena. Haastateltavista kävijöistä suomalaistaustaiset vapaaehtoisina toimineet (H11, H13) kertoivat minulle omasta halustaan lähteä mukaan, koska kokivat tärkeäksi tukea erityisesti aivan viime vuosina Suomeen tulleita pakolaisia. Henkilökohtainen kiinnostus kulttuureihin nousi esiin ja sen merkitys, mitä voi oppia uutta muista kulttuureista kohtaamalla itse heitä (H2, H5, H6, H8, H9, H11, H13, H14). Jos on omia kontakteja maahanmuuttajiin, voi tällä olla myös vaikutusta asenteisen muotoutumiseen. Ihmisillä saattaa olla ennakkoasenteita toisenlaisesta kulttuurista tulevia kohtaan, mutta jotkin ennakkoluulot voivat myös tutustuessa murtua

Niin siis, se on tärkeää mun mielestä ylipäätään se tuntemus kulttuureja kohtaan, että se lisääntyy henkilökohtasella tasolla, koska mikäänhan ei ole sen parempi kuin se, että olla niiden ihmisten kanssa ja nimenomaan päästä niiden kanssa henkilökohtaseen tuttavuuteen, joka sitten ylipäätään auttaa ymmärtämään kulttuurista paremmin jotain, että jos vaan siis lukee siitä tai katsoo esimerkiksi telkkarista dokumentteja, niin se on vaan osa sitä tiedostamista, mitä voi tulla. (H13)

Seurakuntien toiminnalla on ollut merkityksellinen rooli vastaanottajina pakolaisten osalta, kun vuosi 2015 toi paljon maahanmuuttajia Suomeen (Siirto & Niemi 2019, 231–251). Vapaaehtoistoiminnalla voi olla myös laajempia yhteiskunnallisia merkityksiä ja vapaaehtoisten aktiivisuus voi luoda myös hyvää kuten hyvinvointia yhteiskunnan tasolla. Esimerkiksi juuri diakoniatyön ja seurakuntien piirissä on saatettu auttaa apua tarvitsevia (Kansalaisyhteiskunta; Harju 2004). Vapaaehtoisena toiminut suomalainen kertoi minulle, mistä alun alkaen oli saanut itsekin intoa lähteä mukaan toimintaan auttamaan.

Se oli syksyllä 2015 tai 2016, mut nyt en ihan muista. Seuraavana keväänä alko seurakunnat kouluttaa vapaaehtoisia eli niillä oli erittäin hyvä koulutus, siitä on monta eri jaksoa ja traumatisoituneiden kohtaamisesta ja kaikista, sitten Marhaban perustettiin elokuussa 2017 tai se aloitti toimintansa niillä main, mä menin sinne syyskuussa 2017. (H11)

Aineistostani haastatelluilta maahanmuuttajataustaisilta nousi esiin vapaaehtoisuuden kokemuksia (H2, H3, H5, H9, H8, H14). Osa oli ollut Marhaban-keskuksessa myös työharjoittelussa, mutta halunnut vielä senkin jälkeen jatkaa vapaaehtoisena toiminnassa, koska se oli koettu parempana vaihtoehtona kuin ilman kyseistä toimintaa (H2, H3, H5, H9). Vapaaehtoisuus voi antaa tunteen, että on tarpeellinen ja hyvän jakaminen muille voidaan kokea tärkeäksi (Suomen Mielenterveysseura 2021). Vapaaehtoisena toimimisen kautta on ollut mahdollista tutustua lisää ihmisiin. Marhaban-keskuksen henkilökuntaa kohtaan kävijöillä välittyy lämmin suhtautuminen ja yhteydessä on haluttu olla esimerkiksi myös viestein (H9). Myös tuttavuussuhteiden muotoutumisen merkitys korostui. Ystäviä eivät kaikki haastatellut välttämättä kokeneet saaneensa ja toiset kokivat enemmän kontaktit toiminnan kautta tuttavallisiksi (H1, H4, H6, H12).

Aina olen tutustunut eri ihmisiin eri kulttuuriin ja eri maista tietysti. Siis mulla on tuttuja Marhabanin kautta enemmän ja enemmän. Tietysti niinku melkein paljon tunnen siellä henkilökuntaa ihmisiä, en tunne kaikkia paljon, mutta tunnen ja olen auttamassa heitä ennen joulua, kun siellä toinen hän hoitaa lapsia, olen auttamassa siellä myös, se niinkun naapurihuoneessa lapsenhoidossa. (H12)

Koska siis monet on töissä, mutta ne ei oo niinku omalla paikallaan. Se niinku, jos saa sanoa, ei oo sopiva ihminen, mutta Maria on siis ihminen, joka tekee kaikkea sydämestään eli ihminen, joka on omalla paikallaan. (H12)

Osa koki löytäneensä Marhaban-keskuksesta ystäviä (H2, H3, H5, H8, H14). Muiden kanssa yhdessä oleminen koettiin tärkeänä etenkin, jos oli paljon yksin. Myös opintojen ja työn ulkopuolelle jääminen koettiin yksinäisyyttä lisäävänä. Etenkin yksin maahan tulleet saattavat olla yksinäisiä. Olen itsekin ystäväystynyt Marhaban-keskuksen kautta osan kävijöiden kanssa. Uudessa maassa mahdollisuudet kokea olevansa osa yhteiskuntaa voivat joskus olla rajalliset. Marhaban-keskus kuitenkin ei rajaa ketään ulkopuolelle vaan kaikki ovat tervetulleita. Elämänvaiheeseen, jossa on työtön se voi olla hyvin merkityksellinen. Itse koin tämän merkityksellisyyden myös ollessani työttömänä. Paikassa sai mielekästä sisältöä arkeen kotona olemisen sijaan. Kotona oleminen voi stressata, jos on paljon kotona, näin oli osa kokenut haastatelluista (H4, H10). Kiitollisuuden tunteet toiminnasta Marhabanissa tulivat esiin (H3, H4, H5)

Mä kiitollinen Marhabanille se, että mä kolme kuukautta ja, jos ei olisi Marhabania, niin mä oisin melkein koko päivä, vain kahvilassa istuisin. Totta tietysti ystävyksiä saanut täällä ja pari todella hyvää ystävää. On se varmasti parempi viettää aikaa täällä, kun mulla ei oo koulu ja työ. Jos en oisi täällä Marhaban, niin varmasti olisi vaikeampaa. (H3)

On hyvä, että joku ihminen, hänellä, kun ei oo kavereita tai, kun hän on kotona ja sitten hän on kokonaan yksin ja tylsää. Minulle tuli tällä viikolla stressi, kun mä olen pelkästään kotona. (H4)

Kulttuurinen olohuone vaikuttaisi saavan merkityksiä, jotka vähentävät yksinäisyyden kokemuksia. Tällaisilla asioilla voi olla hyvin paljon merkitystä, sillä toimintaan mukaan pääsy lisää osallisuutta. Kotiin jääminen sen sijaan aiheutti nähtävästi stressiä osalle. Tämäkin koettiin tosin yksilöllisesti ja osalle kotona oleminen paljon sopi huonommin kuin toisille. Toisaalta kaikki haastatellut kokivat ainakin jonkin verran tyytymättömyyttä tilanteeseen, jossa ei saanut osallistua paikan päällä toimintaan.

5. Kulttuurinen olohuone osana kaupunkilaisten hyvinvointia

5.1 Maahanmuuttajien eletty ja koettu arki

Sillä on merkitystä, millaisessa ympäristössä kaupungissa elämme, koska se vaikuttaa myös hyvinvointiimme. Kaupungissa tapahtuu sekä kohtaamisia, että ohittamisia (Ks. Lappi 2007). On myös pahoinvointia ja näen sen osittain johtuvan siitä, että aina hektisessä arjessa ihmiset eivät aidosti kohtaa toisiaan. Voi miettiä, tukeeko kaupunki asukkaidensa välisiä kohtaamisia. Asukkailla kaupungeissa on oma arkinen tietonsa myös paikoista elettyinä (Lappi 2007, 25). Ihmiset kokevat paikkoja eri tavoin. Kulttuuriset olohuoneet voivat luoda osaltaan osallisuutta kaupunkilaisten keskuudessa. Marhaban-keskus on verkostoitumisen tila kävijöille. Tilana se on myös yhdessä muodostettua niin yhteisöllisesti kuin osittain materiaalisestikin. Seinillä näkyvät kävijöiden taideteokset ja tilaa saatetaan yhdessä koristella vuodenaikojen mukaan.

Kaupungistuminen on johtanut siihen, että ihmisiä asuu yhä tiiviimmin isoissa kasvukeskuksissa. Isossa kaupungissa asuminen ei kuitenkaan välttämättä tarkoita, että kaikilla olisi samalla tavoin sosiaalisia verkostoja. Siksi esimerkiksi maahanmuuttajalle voi

olla tärkeä löytää kulttuurisen kohtaamispaikan kaltaista toimintaa, jossa on mahdollisuus verkostoitua. Eri toimijat kuten järjestöt, yhdistykset ja seurakunnat ovat pyrkineet osaltaan huomioimaan myös monikulttuurisuuden osana kaupunkien arkea. Sosiaaliset ongelmat kuten yksinäisyys ja syrjäytyminen ovat yhä läsnä kaupungeissa (Grönlund 2018). Maailmalta kuten Ruotsista olemme saaneet seurata uutisia Rinkebyn kaltaisista lähiöistä, joissa tilanteet ovat kärjistyneet jopa väkivaltaisuuksiksi. Rinkebyn asukkaista noin 90 prosentilla on ulkomaalaistausta (Yle 2016). Suomalaistaustainen vapaaehtoinen (H11) kertoi tullessa surulliseksi nähdessään Tukholmassa ollessaan lähiöiden ongelmia ja toivoi samalla, että Tampereelle ei tulisi vastaavanlaisia ongelmia:

Niin mä asuin sellasessa lähiössä, niin se problematiikka, joka on tällä hetkellä Tukholmassa ja Ruotsissa, niin tänä päivänä, mikä hirveen surullista, niin mulla, kun oon syntyperäinen tamperelainen, mulla on sellanen missio, oli, että minkä takia mä menin tähän, on se, että sovinnon sais ihmisten välille, että Tampereesta ei tulis esimerkiks Tukholmaa, että se oli mun ensimmäinen asia. (H11).

Tampereella Hervantaa on pidetty maahanmuuttovoittoisena lähiönä. Monikulttuurisuus näkyy siellä paljon, mutta aluetta ei voida yksiselitteisesti nähdä vain maahanmuuttajien asuttamana. Alueella asuu paljon myös suomalaistaustaisia ja ylipäätään se on monimuotoista. Tärkeänä on nähty, ettei samalle alueelle keskittyisi vain maahanmuuttajien asumista. Kotoutumisen kannalta on merkitystä, että maahanmuuttajilla on mahdollisuus saada kontakteja suomalaisiin. Tarjoamalla matalalla kynnyksellä kohtaamisia voidaan ennaltaehkäistä ongelmia. Kahdensuuntainen kotoutuminen voi jopa torjua radikalisoitumista (Hakulinen 2019). Marhaban-keskuksen kävijöistä osa on myös Hervannasta. Tampere siis mahdollistaa kohtaamispaikkojen kautta kohtaamisia ihmisten välillä. Asuinalueiden asukkaat eri kaupunginosista voivat kohdata toisiaan, kunhan heillä on mahdollisuus tulla tutuksi Marhaban-keskuksen kaltaisten paikkojen kanssa. Marhaban-keskus sijaitsee vain parin kilometrin päässä ydinkeskustasta hyvien julkisten kulkuyhteyksien varrella. Siksi sinne voi olla melko helppoa tulla samalla, kun hoitaa asioita keskustan suunnalla.

Maahanmuuttajien kohdalla eletyssä arjessa uudessa maassa ovat läsnä toisaalta mahdolliset traumaattiset kokemukset aiemmassa elämässään. Näitä on täytynyt paeta. Toisaalta läsnä arjessa voivat myös olla haasteet sopeutua uuteen maahan nykyisyydessä. Huoli omasta

pärjäämisestä tulevaisuudessa uudessa kulttuurissa, johon olisi sopeuduttava useiksi vuosiksi tai jopa loppuelämän ajaksi, saattaa heijastua hyvinvointiin. Hyvinvoinnin tuottaminen liittyy yhä enemmän myös kirkon toimintaan (Ks. Davydova-Minguet & Pöllänen 2018, 161–180). Aineistossani haastatellut kertovat, miten Suomi saattaa olla heille jopa loppuelämän koti (H5). Kaikilla ei ole mahdollista välttämättä koskaan palata aiempaan maahan, sillä olosuhteet voivat jatkua vaarallisina kauan aikaa. Esiin tuli pelko, jota oli joutunut kokemaan pommitusten vuoksi myös kaupassa käydessä (H10). Osalla voi olla myös taustalla vaikeita kokemuksia kuten vainoa ja väkivaltaa, jos on tullut turvapaikanhakijan tai pakolaisena Suomeen. Myös kulttuuristen kohtaamispaikkojen kävijöillä osalla voi olla näitä kokemuksia. On tultu maista, joissa on voinut olla esimerkiksi sotaa. Suomeen kotoutuminen nähtiin siis erityisen tärkeänä. Marhaban-keskuksella ja kontakteilla muihin nähtiin tärkeä vaikutus:

Minä ajattelen oppii parempi kieli ja tietää, mikä kulttuuri on, kun asuu samassa maassa on koko elämä, ei vain tule matka tai yksi kuukausi vaan koko elämän asuu täällä, kun menee. Aina, kun on vapaa-aika, niin menee Marhaban. (H5)

Uudessa maassa ja kulttuuriympäristössä kohtaamiset muiden kanssa voivat auttaa saamaan sosiaalista tukea, jolloin henkilö itse kokee tulleen hyväksytyksi (Kokkonen 2018, 98–118). Koettu hyvinvointi kaupungeissa liittyy ihmisten yksilöllisiin kokemuksiin. Tärkeäksi tulee se, kokeeko ihminen voivansa tehdä merkityksellisiä asioita. Olisi tärkeä kokea itse olevansa merkityksellinen toimija ja saada arvostusta muilta uudessa asuinympäristössä.

Maahanmuuttajien kohdalla hyväksytyksi tuleminen eri kohtaamisissa voi kuitenkin vaihdella. Joskus kohtaamiset eivät välttämättä tue hyvinvointia. Edelleen ilmenee esimerkiksi rasismia, jossa ihmisten ajatellaan ennalta olevan jonkinlaisia, jolloin yksilön voi olla vaikea tuoda itseään yksilönä nähdyksi (Turtiainen & Rezai 2018, 206–225). Etenkin Euroopan ulkopuolisista maista tullessiin kohdistuu joskus jopa stereotyyppisiä uhkaavia mielikuvia. Tämä voi olla myös sukupuolittunutta, sillä nuoria ei-eurooppalaisista maista tulleet miehiä on pidetty jopa ”vaarallisina” (Turtiainen & Rezai 2018, 206–225). Maahanmuuttajilla ei siis välttämättä ole kaikkialla niin hyvää vastaanottoa. Toisaalta, vaikka näennäisesti saatettaisiin pyrkiä kohtaamaan maahanmuuttajia hyvin ja yksilöinä, saattaa silti olla ennako-oletuksia. Siksi olisi tärkeä myös ammattilaisten keskuudessa maahanmuuttajien parissa toimia enemmän yksilöihin tutustumisen kautta (Rautavuoma & Turtiainen 2018,

139–160). Kohtaamattomuus voi olla myös ei niin suoraa. Se voi näkyä arjen tilanteissa. Jotkin tilanteet saattavat maahanmuuttajien näkökulmasta tuntua kohtaamattomuudelta. Eräs haastateltavani nosti esille omia havaintojaan naapurin nähdessä ja vertasi tätä Marhabaniin:

Ihmiset täällä, he ajattelee ja ovat ystävällisiä täällä ja kohtelias aina ja se on eri, kun esimerkiksi naapuri ei sano moi moi vaan hän menee ja pelkää, kun ulkomaalainen, mutta Marhaban siellä aina on nauratettu ja se on hyvä, kun aina eri kuin naapuri, joka aina menee ja pelkää, kun ulkomaalainen. Marhaban tai harjoittelupaikka on aina eri, kun se naapuri. (H5)

Marhaban-keskuksen arvoihin sisältyy ihmisten kunnioittaminen ja arvostaminen (Marhaban-keskus strategia 2021). Muutenkin kohtaamisten kautta kulttuurisessa kohtaamispaikassa muodostuneet sosiaaliset kontaktit koettiin myönteisenä Marhaban-keskuksen ulkopuolella (H12). Haastateltavat kuvailivat, miten ihmisiin tutustuminen oli tuonut hyvää myös Marhaban-keskuksen ulkopuolella liikkeessä:

Joo, että tiedätkö siis on eri kulttuurit, kaikki eri maasta eri kulttuureja, on Iranin, on Irakin, on Afganistanin, on Intian ja on Pakistanin, siellä on niinku paljon tuttuja mulla ja nyt ei vaan Marhabanin kautta, vaan nyt, kun mä esimerkiksi tapaan ihmisiä kaupungissa ja siis ihmisiä, jotka on käynyt Marhabanissa, me aina tervehdimme toisiamme. Elikkä siis niinkun olen tyytyväinen, kun mulla on enemmän tuttuja ja kavereita Marhabanista. (H12)

Marhaban-keskuksen kävijät myös kertovat muille toiminnasta sen ulkopuolella. Paikkaa oli osalle haastatelluista suositellut alun perin joku heidän tuttunsa kuten ystävä tai kaveri (H2, H5, H9, H12, H14). Tieto siis kulkeutuu toiminnasta muutenkin kuin virallisempien tahojen kautta. Toisaalta osa oli paikan löytänyt myös itse nähdessään esimerkiksi mainoksen tai etsiessään tietoa toiminnasta maahanmuuttajille (H4, H6, H8, H13). Myös omien kiinnostusten ja muun monikulttuurisen vapaaehtoistoiminnan kautta oli päätyntä mukaan (H11, H13). Toisilla syyt olivat puolestaan liittynet esimerkiksi työhön, kun olivat päässeet työharjoitteluun Marhaban-keskukseen (H3, H7).

Osalla saattaa myös edelleen olla vahvoja uhkaavina koettuja mielikuvia maahanmuuttajista ja esimerkiksi muslimeista (Juntunen 2020). Kulttuurisessa olohuoneessa uskonnot eivät näy esillä näkyvästi, mutta kävijöistä osa on tullut maista, joissa islam von läsnä arjessa. Olen kuullut kävijöiden kertomuksia, joissa on tullut ilmi, miten ihmisten kuullessa, mistä joku on

tullut, saattaa osalla olla jo ennakkoluuloinen mielikuva valmiiksi. Haastattelemani suomalaistaustainen vapaaehtoinen puolestaan nosti esiin ymmärryksensä siitä, miten tänne tulleilla voi olla vaikea päästä osaksi suomalaista yhteiskuntaa.

Mun kokemus on niinku se, ettei ne kerro, että miks ne tulee sinne, mut se on silleen, että kaikki pitää lukea rivien välistä, mitään ei kerrota suoraan ja sit pitää ymmärtää se, että heillä on vaikeaa täällä vieraassa maassa ja kulttuurissa, missä heitä ei aina oteta ystävällisesti vastaan. Ne hakee niinku tukea, sosiaalista hyväksyntää, tulla nähdyksi ja kuulluksi ihmisiltä, jotka jo niinku ennalta hyväksyy sen, mistä kulttuurista he on, koska heillä on näitä tämmösiä, että pidetään terroristeina. (H11)

Aina sopeutuminen ei liity kuitenkaan välttämättä ennakkoluuloisiin asenteisiin. Tavat olla sosiaalisia saattavat vaihdella eri maissa ja kulttuureissa. Osa haastateltavista myös kuvaili vaikeuksia suomalaiseen kulttuuriin sopeutumisesta, koska suomalaiset eivät välttämättä olleet yhtä sosiaalisia kuin he olivat omassa kulttuurissaan tottuneet. Osassa muiden maiden kulttuureja sosiaalisten suhteiden muotoutuminen muodostui mutkattomammin. Suomessa koettiin vaikeampana lähestyä ihmisiä, koska kulttuuriin ei niinkään kuulunut avoin jutteleminen esimerkiksi ulkona liikkussa. Yksi haastateltava muisteli kohtaamisiaan aiemmassa kotimaassaan, jossa ihmiset vieraanvaraisesti kutsuivat toisiaan luokseen. Arabialaisen kulttuurin vieraanvaraisuus tuli esiin. Olen itsekin saanut kutsuja osan kävijöiden kotiin, kun he ovat halunneet kutsua syömään laittamaansa ruokaa.

He aina sanoo moi moi, mutta minä en mene hänen koti tai hän ei tule minun koti. Suomalaiset ei oo arabialaiset, niin arabialaiset siellä aina naapuriin menee ja sitten siellä ruokaa tehdään, mutta tässä Suomessa se on vaikeaa. (H10)

Suomessa sen sijaan ei samalla tavoin välttämättä ole kovin yleistä kutsua ihmisiä kotiinsa, mikäli ei tunne vielä hyvin heitä. Monelle suomalaiselle oma koti saatetaan kokea paikaksi, johon ei vieraita kovin helposti päästetä. Omaa tilaa ja rauhaa saatetaan arvostaa sen sijaan, että vapaa-aikaan kuuluisi paljon sosiaalisuutta myös kotioloissa.

5.2 Kävijöiden tarpeista lähtevä moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisuus nähdään tärkeänä osana myös kotoutumista tukevaa toimintaa. Myös laki kotoutumisen edistämisestä määrittelee, että maahanmuuttajan kotoutumista tulisi tehdä moniammatillisesti ja monialaisessa yhteistyössä (Finlex 13§). Tampereella on nähty merkityksellisenä ottaa seurakunnat ja järjestöt mukaan yhteistyöhön, joka tukisi sujuvampaa asiakasohjausta ja kotoutumista (Tampereen kaupungin kotouttamisohjelma 2021–2025). Hyvinvoinnin tuottaminen liittyy yhä enemmän myös kirkon toimintaan (Ks. Davydova-Minguet & Pöllänen 2018, 161–180). Kirkko ja seurakunnat toimijoina ovat siis löytäneet paikkansa myös kotoutumisen palveluiden järjestäjinä. Näiden lähtökohdat, järjestää toimintaa voivat pohjata hyvinkin laaja-alaiseen verkostoituneeseen yhteistyöhön, mitä ei äkkiseltään tulisi ajatelleeksi.

Kulttuurisessa olohuoneessa näkyy asiakas- ja palveluohjaus, jossa kävijöitä voidaan ohjata erityisellä monikulttuurisella osaamisella eteenpäin eri palveluihin tai täydentää niitä. Yhteistyöllä siis eri ammattilaisten välillä tulisi olla keskeinen osa, kun on laaditaan kotoutumissuunnitelma. Mukana on esimerkiksi sosiaalityö. Jalkautuvaa sosiaalityötä on tehty Marhaban-keskuksessa siten, että Tampereen kaupungin sosiaalityöntekijä on ollut paikan päällä tavattavissa matalalla kynnyksellä tiettyinä ajankohtina. Marhaban-keskus on tehnyt yhteistyötä myös Kaupin vastaanottokeskuksen kanssa Tampereella. Osa kävijöistä on ollut aluksi sijoitettuna myös sinne. Kulttuurisilla kohtaamispaikoilla voi olla siis monenlaisia yhteyksiä eri viranomaisiin ja toimijoihin. Kävijöitä on pystytty auttamaan alkuun uudessa maassa ja toisaalta tarjoamaan mielekästä tekemistä, kun asioiden järjestäminen uudessa maassa on vasta vaiheessa.

Kyllä täällä on ihan hämmästyttävän paljon esimerkiksi koulutusta eli siellä on heille oppilaitoksessa räätälöityjä tällaisia omapolkukoulutuksia, joissa ne saa mennä ihan omaan tahtiinsa ja sitten kaupungilla on esimerkiksi tää, mä en nyt muista sen nimeä, siinä Rautatienkadulla, se on entistä Postia vastapäätä se rakennus, niin siellä on käyny parikin kertaa niinku, kun ei oo oikein alkanu tapahtua elämässä (---) Mä katson opettajana tota koululaitoksen sisältä, että niitä maahanmuuttajalapsia tuetaan siellä kyllä ihan valtavasti, että näitä esim suomi toisena kielenä opetusta ja sitte valmistava opetus eli, jos ei osaa vielä ollenkaan suomee, eli on ihan uus tulokas, niin sit on sitä valmistavaa koulutusta ja peruskoulua (---) Sitte tietysti on se kolmas sektori, niin siellä tietysti myös sellasta aivan konkreettista ruohonjuuritason apua saatavissa. (H13)

Monikulttuurisessa työssä tärkeänä pidetään yhä enemmän myös asiakkaiden omia mielipiteitä ja ajatuksia toiminnan kehittämiseksi (Rautavuoma & Turtiainen 2018, 139–160). Huomio on siis suuntautunut siihen, miten voidaan yhdessä toimia jonkin paikan puolesta. Toimintaa Marhaban-keskuksessa on pyritty kehittämään yhteisölähtöiseksi monin tavoin kuten esimerkiksi käytetty keskustelevia ja dialogisia menetelmiä monikulttuuristen työn osana. Kuntia on veloitettu toimimaan hyviä etnisiä ja kulttuurisia suhteista myönteisesti edistäen (Ks. Finlex 29§). Näen, että Marhaban-keskus on toiminut tältä osin moneen suuntaan. Työntekijöillä on yhteyksiä myös maahanmuuttajien yhdistyksiin Tampereella. Asiakaslähtöisyyden vahvistamiseen on pyritty Marhaban-keskuksessa keinoin, joissa kävijät ovat itse yhdessä palveluntarjoajan kanssa suunnitelleet toimintaa (Miettinen 2020, 14–15). Haastateltavat kertoivat siitä, miten heidän toiveitaan aktiivisesti kuunneltiin toiminnassa. Unelmia haluttiin toteuttaa kävijöiden tarpeista käsin.

Joo esimerkiksi viime vuonna oli niin kuin sellanen unelmien Marhaban, jossa sai niin kuin toivoa, mitä haluais ja mä toivoin silloin retkiä eri kaupunkeihin ja lisää hyvinvointipäiviä ja sellasia ja sitten syksyllä oli vastaava, että mitä haluaisi tehdä, mutta sitten korona vaikutti tähän. (H6)

Marhaban-keskuksen yhtenä tavoitteena on pyrkiä toteuttamaan kävijöidensä unelmia. Näin halutaan luoda myös entistä parempaa tulevaisuutta Tampereella yhdessä jokaiselle (Marhaban-keskus strategia 2021). Sosiaalipalveluihin ohjautumisella ja tiedon saamisella kulttuurisesta olohuoneesta näkivät kävijät olevan merkitystä. Toiminnan kuten esimerkiksi ruoanlaiton ohessa, palveluista nähtiin mahdollista tulla tietoisiksi (H8.) Paikallinen monialainen yhteistyö nähdään tärkeänä kotoutumisen edistämiseksi (Ks. Finlex, luku 3. 31 §). Kulttuurinen olohuone on nähdäkseni paikka, joka tavoittaa ja kokoaa eri kotoutumisen ammattilaisia Marhaban-keskukseen. Siellä kävijät voivat matalalla kynnyksellä kysyä asioista. He myös voivat saada tarvitsemaansa apua tai ohjautua oikeanlaisen avun piiriin. Voisi siis ajatella, että kolmannen sektorin kulttuurinen olohuone voi olla mahdollistaja käymään dialogia ja luomaan kontakteja eri toimijoiden välille moniammatillisesti. Käsitykseni on, että seurakunnat nähdään mieluisena yhteistyökumppanina kotoutumisen edistämiseksi, sillä niiden parissa työ on muutenkin paljon hyvin ihmisläheisenä toimintana.

Osa saattaa olla vaarassa jäädä joidenkin heille kuuluvien palveluiden ulkopuolelle. Siksi Marhaban-keskuksessa on tehty myös etsivää työtä löytäen maahanmuuttajia, jotka

mahdollisesti voisivat olla ammatillisen avun tarpeessa. Kulttuuriset kohtaamispaikat kuten Marhaban-keskus tekevät yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Esimerkiksi jalkautuvaa sosiaalityötä on tehty, jolloin kaupungin sosiaalityöntekijä on ollut tavattavissa kohtaamispaikassa. Korona-aikana keskusteluapua oli saatavilla myös etänä puhelimitse. Lisäksi henkilökohtaista apua on mahdollista saada esimerkiksi siihen, miten KELA:n kautta asioita hoidetaan. Ohjaus- ja neuvontapalveluita voivat osaltaan tarjota myös nimenomaan matalan kynnyksen kohtaamispaikat (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020, 9–10). Tampereella myös Hervannassa toimiva *Kototori* on ollut aktiivinen kotoutumisen edistämisessä, jossa asioita kehitetään kävijälähtöisesti (Leppänen & Kiviranta 2019, 33–45). Marhaban-keskus tosin eroaa Kototorista siinä, että se on suunnattu kaikille riippumatta asuinpaikasta. Kototori on keskittynyt enemmän Hervannassa asuvien auttamiseen.

Suomessa erilainen yhteiskunta ja toimintatavat kulttuurisesti voivat alkuun aiheuttaa epätietoisuutta monella. Suomen erilaisen järjestelmän ymmärtämiseen koettiin tärkeäksi saada apua (H9). Yhdessä asioiden selventäminen kuten Kelalta tulleet kirjeet tulivat esiin (H13, H14). Alkuvaiheessa on erittäin tärkeä saada oikeanlaista tietoa asioista, miten lähteä rakentamaan omaa arkea uudessa maassa. Byrokratiaan pohjaavat käytännöt voivat kuitenkin tuntua vaikeilta hahmottaa. Avun saanti nähtiin merkityksellisenä etenkin heidän kohdallaan, joilla suomen kielen taito ei ollut vielä kehittynyt pitkälle (H13, H14). Suomessa onkin alettu enemmän ajatella, että byrokratiakeskeisyydestä voitaisiin enemmän siirtyä kohti yksilöiden tarpeita kohtaamisissa, kun kotoutumisen resursseja järjestetään (Ks. Hiitola, Anis & Turtiainen 2018, 226–232).

Joo, ja sitte esimerkiks tää, kun Marhabaniin tulee, niin Marhaban auttaa sellasissa asioissa ihmisiä, eli kellä on vaikka jotain Kelalta tulleita kirjeitä tai, kun nehän on vaikeita jo ihan suomalaisellekin, niin silleen, vaikka porukalla on suomennettu ja selitetty, että mitä tää tarkoittaa ja autettu näiden eri asiakirjojen tekemisessä. (H13)

Joo, se on oikeesti hyvä paikka, koska jos erityisesti maahanmuuttajat hänellä ei oo ystäviä ja, jos heillä on ongelma suomen kielen kanssa tai jossain muussa asioissa tai koulussa tai jossain kotitehtävissä tai Kelahommia, niin hakemuksien kanssa tai muun asioiden kanssa, niin pystyi, kävin Marhaban ja sai hyvin apua ja auttaa siellä, he siellä, on hyvä ja ahkera ja ystävällinen työntekijä he aina, yrittää auttaa ihmisiä ja maahanmuuttajia. (H14)

Moniammatillisessa yhteistyössä pidetään enemmän tärkeänä nähdä myös mahdollisuudet taide- ja kulttuuripuolelta maahanmuuttajien kotoutumisessa. Sote-uudistuksessa kulttuurihyvinvoinnin edistämisen osalta ollaan kiinnittämässä tähän puoleen enemmän huomiota. Tavoitteena on, että taide- ja kulttuuripalvelut voisivat toimia integroituna osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa (Kuntaliitto 2019). Siksi esimerkiksi sosiaalipuolen ammattilaisilla olisi yhä enemmän tulevaisuudessa yhteistyötä taide- ja kulttuurialan ammattilaisten kanssa. Näin myös kulttuuristen kohtaamispaikkojen toiminta olisi entistä monialaisempaa. Siten kävijöiden hyvinvointia voitaisiin edistää kokonaisvaltaisesti ja syvemmillä kulttuurisella ymmärryksellä.

Haastateltu suomalaistaustainen vapaaehtoinen (H13) toi esiin myös paljon Tampereen kaupungin merkitystä kotoutumisessa. Palveluja haastatellun mukaan oli melko kattavasti tarjolla Tampereella. Erityisesti koulutusmahdollisuudet nähtiin hyvinä ja yksilöllisesti maahanmuuttajien tarpeisiin räätälöidyiksi. Maahanmuuttajaperheiden tukeminen nousi esiin ja sen merkitys, mikä kielen oppimisella on ja toisaalta myös taidoilla, jotka sopeuttavat suomalaiseen yhteiskuntaan. Kuten haastateltuni (H13) toi esiin, olisi merkitystä kirjallisuudella ja lukemisella.

Kun huomaa tän, että arabiperheissä luetaan hirveen vähän niitä lastenkirjallisuutta, niin siellä vois ihan hyvin mun mielestä olla semmosia perhetapaamisia, joissa niitten lasten kanssa luettas kirjoja ja käytäs kirjastossa ja niille vanhemmillekin selitettäis, että kun se lapsi lukee ja ihan pienestä asti luetaan, niin se koulumenestyskin on ihan toisenlaista. Kun ne tulee hyvin pitkälti siitä, että mitä sille luetaan ja se itse oppii. (H13)

Ehkä tulevaisuudessa kirjastojen kanssa kulttuuriset kohtaamispaikat voisivatkin tehdä syvemmin yhteistyötä. Moniammatillisen yhteistyön kannalta esimerkiksi jalkautuva kirjastotyö voisi olla matalan kynnyksen askel tuoda kirjallisuutta lähemmäs lapsiperheiden arkea kotoutumisessa. Koulujen ja oppilaitosten kanssa Marhaban-keskuksella on jo yhteistyötä jonkin verran, sillä eri ryhmät muun muassa Tampereen seudun ammattiopistosta ja Tampereen aikuiskoulutuskeskuksesta ovat käyneet vierailmassa siellä. Osa haastatelluista oli käynyt tai kävi myös opintoja näissä (H1, H5, H9, H14). Kävijöitä on myös osallistettu siten, että he ovat vierailleet oppilaitoksissa kertomasta Marhaban-keskuksesta. Välillä yhteistyötä on ollut myös Tampereen lukioiden opiskelijoiden kanssa, joiden opiskelijoita on käynyt tutustumassa Marhaban-keskuksen toimintaan. Tämän kaltainen yhteistyö

mahdollistaa siis nuoremmillekin jo kontakteja eri kulttuureihin. Samalla lisätään tietoisuutta eri osapuolten välillä.

Suomalaistaustainen vapaaehtoinen (H13) pohti myös hiihto-opetuksen mahdollisuutta mukaan toimintaan. Yhteistyötä eri liikuntatahojen kanssa voidaan siis myös kotoutumisessa tehdä. Lokakuussa 2021 järjestettiin naisille pyöräilykurssi, josta Marhaban-keskus jakoi tietoa. Suomessa harrastettavat lajit voivat kotouttaa ja samalla edistää hyvinvointia. Haastateltavani Marhaban-keskuksesta kertoivat myös ulkoilun merkityksestä osana toimintaa. Osa haastateltavista mainitsi talviliikunnasta erityisesti luistelun (H2, H3, H4, H13). Haastattelut ajoittuvat talveen, joten nämä asiat nousivat esiin. Monelle luistelu oli ollut uusi asia Suomessa, jota he olivat päässeet kokeilemaan tai toivoivat oppivansa luistelemaan.

Yksi, mikä olisi myös hyvä, niin maahanmuuttajille, kun me emme osaa luistella. Minun poika, hän on nyt oppinut koulussa ja mä olen aikuinen ihminen, enkä mä osaa. Mä sanoin minun kaveri, mä en ole koskaan ennen luistellut. (H4)

Luontoon liittyviä palveluja voidaan myös hyödyntää kotoutumisen tukena. Marhaban-keskuksella on ollut yhteistyötä KOLU-hankkeen (Kotouttavaa luonnonhoitoa Pirkanmaalla) kanssa. Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan osasto on koordinoinut hanketta. Hankkeessa maahanmuuttajien on tarkoitus hoitaa paikallisten ihmisten kanssa eri luontokohteita (KOLU: Suomen luonnonsuojelu liitto 2021). Toiminnassa mahdollistuu siis luontoympäristössä suomen kielen oppiminen sekä Suomen luontoon tutustuminen.

Marhaban-keskuksen toiminta tapahtuu päiväsaikaan arkisin, jolloin se tarjoaa vaihtoehdon niille, jotka eivät käy esimerkiksi päivisin töissä. Mielekäs arki, joka suuntautuu kotoa pois voi tukea osaltaan hyvinvointia. Kulttuurinen hyvinvointi kytkeytyy siis tärkeänä osana myös Marhaban-keskuksen arkeen. Lisäksi on KOKO-hanke (Kotoa Koollekutsujaksi-hanke), jonka tarkoitus on edistää vuoropuhelua monikulttuurisissa kaupunginosissa. Tampereella Hervannassa hanke etenkin on tehnyt työtä parantaakseen vuoropuhelua verkostoituneesti (Tampereen seurakunnat 2021). Monimuotoiset kulttuuripalvelut nähdään tärkeinä osallisuuden ja toimijuuden vahvistajina arjessa (Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2017, 5). Kulttuuriset olohuoneet siis voivat olla osa hyvinvoinnin toimijoita muiden palvelujen kanssa yhteistyössä. Marhaban-keskuksen ja

muiden kulttuuristen kohtaamispaikkojen arjessa näkyvät paljon osallistavat otteet hyvinvointia lisäävässä kotoutumisessa.

5.3 Yhteisö mielenterveyden tukena

Mielenterveys liittyy paljon siihen, millaiselta arki uudessa maassa voi tuntua. Kulttuurisen olohuoneen kannalta tätä on mielestäni erityisen tärkeä tarkastella. Sieltä kautta voidaan saada apua melko nopeastikin. Vaikka paikka ei korvaakaan pidempikestoisen avun tarvetta, jos on haasteita enemmän mielenterveyden kanssa, on sieltä mahdollista saada mielenterveyttä edistävää apua. Sillä, että pääsee etenemään oman kotoutumisensa kanssa, on ylipäätään merkitystä. Ilman tätä mahdollisuutta voivat seuraukset heijastua myös omiin tulevaisuuden näkyymiin ja luoda toivottomuutta, selviääkö arjesta uudessa maassa. Tärkeänä koettiin psykososiaalisen tuen merkitys (H11).

(---) Tää psykososiaalinen tukeminen, tulla hyväksytyks ja kuulua joukkoon, ryhmään, oppia suomea, koska kieli on tärkeä. Se on avain kulttuuriin ja meidän kautta ne oppii niinku Suomen kulttuuria, että mikä on hyväksyttyä ja , mikä ei oo. (H11).

Psykososiaalisella tuella voidaan auttaa etenkin järkyttäviä tapahtumia kokeneita. Mielenterveyden tukemisessa siinä voivat yhdistyä sekä ammatillinen tuki, että vertaistuki vastaavanlaista kokeneilta (Mielenterveystalo 2021). Sosiaalinen tuki voi liittyä myös uusien taitojen oppimiseen ja ylipäätään auttaa muodostamaan yhteyttä muihin ihmisiin (Mielenterveystalo 2021). Vaikka Marhaban-keskus ei virallisia psykososiaalisia hoitoja tarjoa, voi sillä silti olla merkitystä täydentävänä apuna.

Haastatteluissa ilmi tuli myös se, että osalle kulttuurinen olohuone voi olla ensimmäisiä paikkoja, johon tullaan käymään ja pyritään oppimaan asioita kuten suomen kieltä (H8, H14). Marhaban-keskuksessa on mahdollista käydä niin monesti kuin itse haluaa, eikä toiminta ole vain kertaluontoista. Siksi siellä myös mahdollistuu se, että moni oppii tuntemaan toisensa paremmin. Työntekijät ehtivät tulla hyvin tutuiksi. Näin myös luottamuksellisille suhteille muodostuu mahdollisuus. Jatkuvuus toiminnassa voi luoda turvallisuuden tunnetta, kun tietää, että on tuttu paikka, johon voi mennä. Maahanmuuttajien elämässä epävarmuus on yleistä. Esimerkiksi turvapaikanhakuprosessi voi olla pitkä ja raskas, mikä voi heijastua myös

psykkiseen hyvinvointiin (THL 2021). Epävarmuudet uuteen maahan asettuessa voivat kuormittaa mielenterveyttä. Välitiloissa elämisen vaikutukset voivat ulottua myöhempäänkin kotoutumiseen (Nykänen ym. 2019, 161–177). Etenkin saapumisvaiheessa oleva tai juuri muuttanut voi kokea olonsa avuttomaksi. Siksi sosiaalisella tuella on iso merkitys ja sillä, että vastaanottavassa maassa yhteiskunta sekä yhteisö voivat vastata avun tarpeeseen (THL 2021). Kotoutumisen toimien rinnalle tarvitaan siis yhteenkuuluvuuden tunnetta osaksi jotain yhteisöä.

Mielenterveyteen liittyviin kysymyksiin maahanmuuttajien kohdalla liittyy erityispiirteitä etenkin silloin, kun on tultu maahan pakolaisina tai turvapaikanhakijoina olosuhteista, joissa on saattanut traumatisoitua (Kallakorpi 2019, 279–292). Mielenterveys teemaa käsiteltiin myös Studio Marhaban Facebook-livelähetyksessä (2021). Studiovieraat ja chat-keskustelijat työntekijän kanssa toivat esiin ajatuksia kulttuurisista eroavaisuuksista käsittää mieleen liittyviä asioita. Mielenterveys kuten Suomessa käsitetään, ei ole tuttua välttämättä jossain muualla. Hoidossa saatetaan keskittyä jossain enemmän fyysisten vaivojen hoitoon. Ei myöskään välttämättä samalla tavoin ole mahdollisuutta ammattilaisten apuun. Siksi omaa oloa voi olla vaikea sanoittaa. Huolta voi olla myös omasta perheestä ja eri maassa olevista sukulaisista. Tämä voi korostua etenkin silloin, kun on huolta kriisitilanteen vuoksi eri maassa olevista läheisistä. Varhaisen avun ja tuen saaminen olisikin erityisen tärkeää mielenterveyteen liittyen.

Marhaban-keskuksen valmiudet toimia kriisitilanteisiin reagoiden kuten Afganistanin heikentyneeseen tilanteeseen liittyen, ovat olleet hyvät. Syyskuusta 2021 lähtien Marhaban-keskus toimi tiiviissä yhteistyössä Tampereen kaupungin, Tampereen seurakuntien ja järjestöjen kanssa Tampereella asuvien afganistanilaisten mielenterveyden edistämiseksi. Tieto läheisten kuolemasta voi tulla äkisti ja esimerkiksi sosiaalisen median kautta (Saramo 2019, 8–22). Toisaalta esimerkiksi iäkkäämpien sukulaisten kohdalla saattavat kuolemat myös olla sairauden seurausta. Tästä voi seurata syyllisyyttä, ettei voinut olla vierellä viimeisillä hetkillä. (Le Gall & Rachedi 2019, 65–81). Suru voi olla uudessa maassa lamaanuttavaa, mikä voi heijastua kotoutumisen etenemiseen. Kaikki eivät kotoudu samassa tahdissa. Marhaban-keskuksessa on hyvät valmiudet ymmärtää yksilölliset elämäntilanteet. Kotoutumiselle annetaan aikaa ja toimintaan on mahdollisuus osallistua pitkäkestoisesti. Toiminnasta voi tulla jopa niin osa arkea, että sen merkitys ei sisällä vain kotoutumiseen liittyviä asioita. Se voi olla mielekäs paikka myöhemminkin. Tämä tulee ilmi monen kävijän kohdalla. Syyt osallistua ovat syvemmillä henkilökohtaisissa merkityksissä omassa elämässä.

Maahan tulleen turvapaikanhakijan arki on monesti odottelua, johon liittyy epävarmuutta. Tähän voi sisältyä myös huolta aiempaan maahan jääneistä sukulaisista. (Koikkalainen & Nykänen 2019, 117–130). Saattaa olla myös surua sukulaisista, jotka ovat menehtyneet eri maassa. Läheisen kuolemaa ei pysty tällöin kohtaamaan samalla tavoin, koska tieto tulee kaukaa. Voi olla vaikea järjestää hautajaisia ja muistotilaisuuksia, joihin voisi itse osallistua. (Ks. Saramo 2019, 8–22). Haastateltu suomalaistaustainen vapaaehtoinen (H13) toi esiin myös paljon Tampereen kaupungin merkitystä kotoutumisessa. Palveluja haastatellun mukaan oli melko kattavasti tarjolla Tampereella. Erityisesti koulutusmahdollisuudet nähtiin hyvinä ja yksilöllisesti maahanmuuttajien tarpeisiin räätälöidyiksi. Maahanmuuttajaperheiden tukeminen nousi myös esiin ja sen merkitys, mikä kielen oppimisella on ja toisaalta myös taidoilla, jotka sopeuttavat suomalaiseen yhteiskuntaan.

Mielenterveyttä edistävä kohtaaminen voi sisältää monenlaisia puolia. Keskusteluapu on tärkeää, mutta se ei ole ainut apu, jonka kautta asioita voidaan käsitellä. Kuten jo aiemmin toin esiin, voivat taidelähtöiset menetelmät hyödyttää kävijöitä. Ylipäätään toiminnallisuudella ja itsensä ilmaisulla luovasti voi olla yhteys myönteinen yhteys mielenterveyden tukemiseen kotoutumisessa. Taidetoiminnalla tiedetään olevan hyviä vaikutuksia niin fyysiseen kuin mielenterveyden hyvinvointiin. Osallisena oleminen taiteen kautta voi vaikuttaa elämänlaatuun ja toimia apuna mielenterveydenhoidossa (Laitinen 2017, 85–98). Maailman terveysjärjestö WHO:n on raportoinut taiteen lukuisista hyödyistä terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Hyötyä on nähty mielenterveyden tukemisen kannalta, kun tuetaan esimerkiksi traumaattisista tapahtumista toipumista (WHO 2019). Taidelähtöiset menetelmät osana kulttuurisen olohuoneen arkea voi olla osalle kävijöille osa heidän psyykkisen terveytensä tukemista. Kotoutuessa voi kokea masennusta, ahdistusta ja stressiä samanaikaisesti monesta eri asiasta. Kulttuurinen olohuone ei tarjoa pidempikestoista terapeutista apua, mutta se voi toimia täydentävänä tukena omilla keinoillaan tukien arjessa selviytymistä voimaannuttavasti. Taide ja esimerkiksi maalaaminen voi olla kokemuksena terapeutista.

Myös ulkona tapahtuvilla kohtaamisilla voi olla merkitystä kävijöiden mielenterveydelle. Marhaban-keskuksesta on joskus järjestetty retkiä läheiseen Kaupin metsän maastoon yhdistäen tähän valokuvaamista. Luonnossa olemisen tiedetään vaikuttavan myönteisesti mielenterveyteen, sillä se lievittää stressiä ja alentaa verenpainetta (Mielenterveystalo 2021). Luonto ja aktiviteetit ulkona voivat siis toimia voimavarana arjessa ja myös kotoutumista edistävässä toiminnassa luontoa voidaan hyödyntää osana. Kulttuurinen olohuone voi myös

kannustaa kävijää lähtemään liikkeelle luontoon, kun toimintaan yhdistyy sosiaalinen puoli, jossa luontoon mennään yhdessä. Samalla on mahdollista tutustua kaupungin ulkoilupaikkoihin ja näin laajentaa uuden kotipaikkansa tuntemusta. Kohtaamispaikka Mukana Tampereella on järjestänyt myös retkiä ulos ja eri kulttuurikohteisiin kuten museoihin.

6. Kulttuurinen olohuone ja korona-aika

6.1 Epävarma arki ja sopeutuminen

Tutkimukseni teon aikana tuli huomioida myös korona-aikana näkyvä normaalista poikkeava kulttuurisen olohuoneen arki. Tässä yhteydessä myös muuttui käsitys siitä, että toiminnan täytyisi olla tiettyyn fyysiseen ja rakennettuun paikkaan sijoittuvaa. Marhaban-keskus kuten monet muutkin kulttuuriset kohtaamispaikat sulki ovensa koronapandemian iskiessä keväällä 2020 Suomeen. Korona-aika iski moniin rajusti ja rajoittaen heidän normaalia arkeaan ja sai ihmiset jäämään kotiin maailmanlaajuisesti (Ks. Halme-Tuomisaari 2020, 12–41). Rutiinit arjessa ovat ihmisille merkityksellisiä ja jopa itsestään selvinä pidettyjä. Kriisitilanteiden sattuessa niitä kuitenkin haastetaan (Ehn & Löfgren 2010, 81). Vaati siis uudenlaista ajattelua, miten muuttuneissa olosuhteissa voi toimia ja sopeutua, kun rajoitettiin paljon kodinulkopuolista elämää. Ihmiset reagoivat voimakkaasti epävarmaan tilanteeseen, kun tuttu ja turvallinen arki oli yhtäkkiä uhattuna:

Joo kun joka päivä uutisissa on erilaisia näkemyksiä ja tietoja ja ennustuksia, mutta kukaan ei tiedä kaikkea, mutta verrattuna esimerkiksi kevääseen, niin silloinhan oli tosi kova sellainen paniikki ja lietsottiin paniikkia ja ihmiset ei esimerkiksi uskaltaneet mennä lääkäriin, vaikka ois kuinka hätä, niin se on hälyttävää, mutta nyt on uus normaali ja siihen joudumme sopeutumaan. (H6)

Voimakkaat tunteet voivat joskus liittyä kokemuksiin, joiden kautta muodostuu yhteys muuhun maailmaan (Rinne, Kajander & Haanpää 2020, 11–12). Pandemia vaikutti maailmanlaajuisesti. Arjesta tuli epävarmaa, eikä kukaan tiennyt tarkkaan, milloin tilanteesta päästäisiin yli (Halme-Tuomisaari 2020, 12–41). Yhtäkkiä arki siis näytti hyvin toiselta. Tästä myös jatkuvat uutiset tilanteesta muistuttivat. Tilanne oli poikkeuksellinen, koska ahdistus näkyi kollektiivisena (Halme-Tuomisaari 2020, 12–41). Huolta saatettiin kantaa

samanaikaisesti monista eri asioista, mutta erityisesti oma ja läheisten terveys huolettivat monia (Halme-Tuomisaari 2020, 12–41). Toisaalta eristäytyminen koteihin oli saanut myös välttelemään avun hakemista, vaikka sille olisikin ollut tarvetta.

Ne, keitä haastattelin, olivat kokeneet kulttuurisen olohuoneen sellaisena, mistä oli kysytty apua myös korona-aikana. Avun kysymiseen rohkaisivat se, että työntekijät olivat tavoitettavissa esimerkiksi puhelimitse. Myös mahdollisuutta sosiaalityöntekijän kanssa keskusteluun tarjottiin tästä mahdollisuudesta kertoen viikoittaisessa virtuaalisessa Marhaban-keskuksen viikko-ohjelmassa. Koronan aiheuttama pandemia osaltaan loi myös positiivisia asioita kuten auttamista yksilöjen ja yhteisöjen keskuudessa (Halme-Tuomisaari 2020, 12–41). Voisi siis ajatella, että vaikeasta ajasta huolimatta myös kotoutumisen edistämiseen suunnattiin resursseja korona-aikana. Kotoutuminen ei voinut pandemian vuoksi keskeytyä, sillä sen täytyi jatkua, mutta sopeutuen vallitseviin olosuhteisiin. Niin paikallisella tasolla kuin laajemminkin valtakunnallisella tasolla toimintaa täytyi järjestää ja koordinoida kotoutumisen edistämiseksi toisin tavoin. Sijainnista riippumaton toiminta siis yleistyi kotoutumisen edistämässä pandemian aikana. Tiedän, että myös osa järjestöistä kuten esimerkiksi *Suomen pakolaisapu* järjesti toimintaa korona-aikana etänä. Suomen kielen ryhmät ja työelämään liittyvät mentoroinnit sekä muu yksilöohjaus järjestettiin avuntarvitsijoille etäyhteyksien avulla.

Ovien sulkeuduttua koronakevään 2020 aikana joutuivat monet kotoutumisen toimijat uudelleen miettimään toimintaansa poikkeuksellisissa olosuhteissa. Samaa jouduttiin miettimään edelleen alkuvuonna 2021, kun haastattelin kävijöitä. Kaikkea kotoutumista tukevaa matalan kynnyksen kuten Marhaban-keskuksen toimintaa ei haluttu keskeyttää koronan vuoksi. Uusien toimintatapojen omaksuminen saattaa olla myös hidasta, mutta merkittävää tutkielmani kannalta on se, että ihmiset ovat melko lyhyessäkin ajassa joutuneet omaksumaan toisia tapoja. Mahdollisuuksia tavata paikan päällä oli tarjolla korona-aikana vain hyvin rajoitetusti ja kerrallaan yksittäisille ihmisille. Digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet auttoivat informanttejani arjessa selviämiseen, kun yhteyttä voitiin ylläpitää kulttuurisen olohuoneen ja kävijöiden välillä. Digitalisaation avulla voidaan edistää siis hyvinvointia.

Tärkeää digitalisaation avulla toteutettavissa palveluissa on myös käyttäjälähtöisyys (Sosiaali- ja terveysministeriö). Korona-aika tarjosi mahdollisuuden arvioida uudelleen, ovatko digitaaliset palvelut asianmukaisia käyttäjilleen kotoutumisen tukena. Jonkin aikaa paikan päällä tapahtuva toiminta oli tauolla, mutta myöhemmin sitä joissain määrin paikan päälläkin

pyrittiin välillä toteuttamaan. On syytä kuitenkin nähdä asioita myös kriittisesti tarkastellen. Digitaitoja pidetään nykyään kansalaistaitoina, joita on verrattu uuden kielen oppimiseen (Valtiovarainministeriö 2021). Digitaalisten palvelujen käyttö vaatisi digitaalista lukutaitoa, johon valmiudet voivat monenlaisista syistä olla myös eriarvoistuneet. Huomasin eriarvoisuuden myös haastatelluideni kohdalla. Sillä osalle esimerkiksi Zoom tuntui vaikealta ja he pyysivät tulla haastatelluiksi mieluummin WhatsAppin kautta. Marhaban-keskuksen tarjoama apu ja tuki asioissa sosiaalisen median välityksellä korona-aikana nähtiin myönteisenä, mutta ei kuitenkaan monen mielestä riittävänä.

Toimet reagoida koronatilanteeseen nähtiin kuitenkin hyvin hoidettuina verrattuna kansainvälisesti. Silti haastateltavieni joukossa tuli ilmi toiveita siitä, ettei toimintaa koronan vuoksi kokonaan olisi pois paikan päältä (H1, H4, H5, H6, H7, H9, H10, H12). Esiin nostettiin sopeutuminen koronatilanteessa arjen toimintojen jatkumiselle:

Tosi hyvin, että olen tyytyväinen, että ainakin oli ajoissa puututtu ja on nyt turvallinen mieli, kun on maskisuositus ja kuitenkin, kun tämä ei tuu päättymään äkkiä, mutta eihän voi istua perunakellarissa loputtomiin. Joo, tosi hyvin on kuitenkin hoidettu ja verrattuna muihin maihin täällä suhtkoht vähän ja vähemmän niitä tapauksia ollut. Tää on niinku se uus normaali ja siihen joudumme sopeutumaan. (H6)

Poikkeuksellinen aika saattoi osalle kotoutuvista kävijöistä palauttaa mieleen myös passiivisen välitilassa olemisen kokemuksia heidän aiemmasta ajastaan Suomessa. Kotona oleminen ja rajatut tekemisen mahdollisuudet riippumatta taustasta saattoivat heikentää osallisuuden kokemuksia. Tuli esiin tunteita siitä, ettei ollut enää varma, oliko osa Marhaban-keskusta (H11). Vastaanottokeskuksissa osa oli varmasti jo aiemmin joutunut kohtaamaan epävarman tilan, jossa koki toimetttömyyttä. Vaikka maailmanlaajuisesta pandemiasta ei voi suoraan verrata kokemukseen vastaanottokeskuksessa olemisesta, voi siitä silti löytää yhteneväisyyttä joissain määrin. Pakolaisten kohdalla välitilojen kokemusten pakomatka lähtien on havaittu aiheuttavan muun muassa stressiä ja ahdistusta heijastuen kotoutumiseen (Nykänen ym. 2019, 164). Siksi on varmasti nähty tärkeänä myös kulttuurisen olohuoneen puolesta lievittää tuntemuksia siitä, että eläisi välitilassa, jossa ei voisi vaikuttaa omaan kotoutumiseen.

6.2 Poikkeusolot ja kotoutuminen

Koronapandemia vaikutti monin tavoin kulttuuristen kohtaamispaikkojen kävijöiden arkeen, kun toimintaa siirrettiin verkkoon. Jos asioita mietitään kotoutumisen näkökulmasta, oli tilanne monin tavoin haastava. Sosialisatio tapahtuu yhteisön avulla, jonka kautta myös opitaan kulttuurista (Halme-Tuomisaari 2020, 100–126). Marhaban-keskuksen toiminnassa sosiaalinen media oli jo osana ennen koronaa, mutta ei samoissa määrin ja aivan samoissa toimintamuodoissa, joita tuli mukaan korona-aikana. Seurasin ensimmäisen korona-ajan alkuaikoina tiiviisti Marhaban-keskuksen toimintaa Facebookissa. Tuolloin korona-ajan toimintamuodoiksi vakiintuivat vähitellen kahvihetket arabian kielellä ja suomen kielen tunnit Facebookin kautta seurattavaksi. Tämän ohella Marhaban-keskuksen Instagramia päivitettiin ja YouTubeen ladattiin yksittäisiä videoita. Yhdessä arkea verkossa rakennettiin korona-aikana rakennettiin myös erilaisten sesonkien ja juhlien mukaan. Keväällä näkyivät pääsiäistervehdykset. Marraskuun loppupuolella joulun lähestyessä Marhaban-keskus ja moni muu kulttuurinen kohtaamispaikka mukautti toimintaansa jälleen vallitseviin poikkeusoloihin koronan vuoksi. Esillä oli tuolloin Marhaban-keskuksen sähköinen joulukalenteri. Samalla tietoutta välitettiin suomalaisesta joulunvietosta. Videot tervehdyksineen nähtiin parempana kuin se, ettei olisi mitään (H6).

Se niinku tyhjää parempi, kun tehdään video, että jokainen sai esimerkiksi onnitteluja niikun lähettää jouluntoivotuksia eri kielillä. Se oli tosi kiva juttu ja viime keväänä sama tehtiin pääsiäisenä, mutta ei se tietenkään ihan sama ole kuin face to face. (H6)

Toimintaa kesästä 2020 alkusyksyyn 2020 pystyttiin toteuttamaan hybridimallilla. Loppusyksystä lähtien hallituksen ja viranomaisten ohjeistukset pakottivat laittamaan jälleen toimintaa paikan päällä kokonaan tauolle. Kasvokkaisia kulttuurisia kohtaamisia ei voitu järjestää, mutta luovuus alkoi näkyä yhä enemmän sosiaalisen median ympäristössä kotoutumista tukevaksi. Ideoita toimintaan kysyttiin myös seuraajilta. Kohtaamismuotoja verkkoon toteutettiin siis yhdessä neuvottelemalla. Korona-aikana ei haluttu unohtaa neuvottelemisen merkitystä ja kävijöiden omien näkemysten kuulemista.. Läsnä olivat ajatukset siitä, mitä ajateltiin, kun toimintaa ei voitu entiseen tapaan järjestää. Esiin tuli turhautuneisuutta (H9), stressiä (H4) ja tyytymättömyyttä sen hetkiseen tilanteeseen (H10). Kotona oleminen koettiin vaikeaksi, koska ei ollut mahdollisuuksia muutenkaan viettää aikaa

tuolloin kaupungilla (H1). Koteihin eristäytyminen teki selvästi näkyväksi riippuvaisuuden aidoista ihmiskontakteista (Ks. Halme-Tuomisaari 2020, 100–126). Monella haastateltavallani oli kova halu päästä puhumaan suomen kieltä muiden kanssa. Pelkkää kuuntelua ei nähty riittävänä kielen opiskeluna. Moni olisi halunnut päästä puhumaan suomen kieltä suomalaisten kanssa. Suomalaisten ystävien merkitys nähtiin keskeisenä suomen kielen oppimisessa (H4, H7, H10, H14).

Tiedätkö, kun aiemmin oli suomen kieli, niin koska no minä olen aina kotona ja, kun ei ole ystäviä ja no joskus ennen tulin Marhaban ja no nyt ei ole, kun kirjasto kaikki kiinni. Sitten ei paljon ole ystäviä suomalaisten kanssa maahanmuuttaja ja ei puhu paljon heidän kanssa. Miksi en tiedä ja sitten minä menen kaksi tai kolme kurssia, mutta ei nyt hyvä. (H7)

Joo, on vaikea vain kuulla, minä haluan puhua. Jos minä kuulen, minä menen YouTubeen, mutta ei tää hyvä, koska minä tarviin esim sinä kysy ja minä vastaan. (H10)

Joo se on, koska se kieli on aina, kun maahanmuuttaja se opiskelee kieli koulussa, se on eri tavalla ja me kaikki tarvitaan, että jutellaan jonkun suomalaisen kanssa ja vähän voi harjoitella sitä suomen kieltä enemmän ja puhuu hyvin tai opiskella sitä kieltä hyvin, koska ilman sitä on vaikea. (H14)

Myös muissa kulttuurisissa kohtaamispaikoissa toimintaa sopeutettiin poikkeusoloihin. Tampereella sijaitsevan kulttuurisen kohtaamispaikka Mukanan työntekijä Olli Heikkilä kertoi minulle, että myös he siirsivät verkkoon toimintaansa. Ryhmätoimintaa järjestettiin muun muassa Zoomin välityksellä maahanmuuttajille. Sosiaalisen median alustoille kuten Facebookiin ja Instagramiin Mukanan ohjaajat olivat tehneet opetusvideoita- ja pelejä sekä erilaisia tehtäviä (Heikkilä 2021). Tampereen punaisen ristin Kohtaamispaikka Tampuri järjesti vähemmän toimintaa vähäisten työntekijäresurssien vuoksi, eikä sosiaalista mediaa ollut hyödynnetty niinkään. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Kaisa Kuuppon mukaan kohtaamisia oli mahdollistettu etänä Zoomin välityksellä kielikahvilassa. Lisäksi suomen kielen alkeiskurssin ryhmä oli korona-aikana helmikuusta 2021 lähtien kokoontunut koronan sallimissa rajoissa pienellä määrällä ihmisiä (Kuuppo 2021). Myös Kohtaamispaikka Mukanassa toimittiin näin ja ryhmiin otettiin pieni määrä ihmisiä, jotka olivat etukäteen ilmoittautuneet työntekijöille. Niissä kävijöiltä edellytettiin noudattamaan viranomaisten

määräämiä ohjeistuksia kuten maskin ja turvavälien noudattamista kohtaamisissa. Eroavaisuus aiempaan oli selkeä. Maski kätkee taakseen helposti ihmisten eleet ja ilmeet. Vuorovaikutus myös on erilaista, sillä etäällä oleminen ei mahdollista esimerkiksi toisten ihmisten halaamista. Kohtaamispaikka Mukana oli auki kesällä 2021 ja toimintaa sekä retkiä järjestettiin Tampereella.

Vuoden 2021 alussa alkoivat myös Facebookin kautta seurattavat Studio-Marhaban reaaliaikaiset lähetykset työntekijöiden ja kutsuttujen vieraiden kuvaamana. Nämä kuvattiin suoraan Marhaban-keskuksesta paikan päältä, joten katsojille oli mahdollista päästä näkemään työntekijöiden puuhia Marhaban-keskuksessa suoraan omasta kodistaan. Lähetykset myös tallennettiin, joten ne oli mahdollista katsoa jälkikäteen. Lähetyksen aikana katsojilla oli mahdollista osallistua reaaliaikaisen chatin kautta kommentoimalla ja kysymällä asioita. Työntekijät olivat keksineet eri teemoja lähetyksille ja niiden aikana harjoiteltiin myös suomenkielisiä sanoja muun muassa arvaamalla legopalikoista rakennetuista asioista, mitä ne esittävät. Työntekijät siis osallistivat katsojia kyselemällä, mitä mikäkin rakennelma esittää. Suomen kielen oppimisen merkitystä korostettiin enemmän paikan päällä kuin verkossa. Olosuhteiden pakosta toisenlaiseen järjestelyyn kuitenkin tyydyttiin. Osa oli kokenut ne parempana kuin sen, ettei olisi mitään (H5).

Nyt, kun on suljettu, niin vähän katsoo netistä tai, kun on joka keskiviikko, kun tehdään ruokaa eri maasta ja laittaa resepti nettiin, niin minä katson, mikä ruoka. Joo ja hyvä nyt, kun on korona, että parempi, että kuin vaan istu kotona, niin voi katsoo netistä. Marhaban on aina eri tarina siellä, se on hyvä. (H5)

6.3 Paikasta riippumaton ja ylirajainen kulttuurinen olohuone

Vaikka huomioni tutkielmassa suuntautui kotoutumiseen, ei tule unohtaa, miten kohtaamiset voivat muotoutua myös ylirajaisesti. Tähän ilmiöön aloin kiinnittää huomiota enemmän Marhaban-keskuksen toiminnassa alkuvuodesta 2021. Ylirajaisuus herätti mielenkiinnon tarkastella näkökulmaa, jossa toiminnassa osallisia ovat myös ihmiset muualta, vaikka eivät välttämättä itse olisikaan paikan päällä koskaan käyneet ja osallistuneet toimintaan. Lähetyksiä havainnoidessani kiinnitin huomiota siihen, että osa keskustelijoista chatissa oli eri paikkakunnilta kuin Tampereelta ja osa myös jopa ulkomailta asti eri maista. Aloin miettiä, mitkä mahtoivat olla syitä, että kiinnostusta ulkomailta asti toimintaa kohtaan on. Internetin ja sosiaalisen median kautta osa tekee myös arviointia, muuttaako Suomeen ja

kartoittaa, millaisia mahdollisuuksia uuteen elämään Suomessa voisi olla (Merisalo & Jauhiainen 2018).

Osa voi jo ennen turvapaikanhakua muodostaa verkostoja eri maahan. Ylirajaisuus kulttuurisessa olohuoneessa mahdollistaa sosiaalisten kontaktien luomisen muualla olevien ihmisten kanssa. Toisaalta etniset ryhmät voivat olla ylirajaisia diasporia nykyisen teknologian välityksellä (Ks. Vertovec 2009, 1–26). Diaspora tarkoittaa samaa etnistä alkuperää olevia ihmisiä. Samaan etnisyyteen samaistuvat voivat siis olla yhteydessä toisiinsa eri puolilta maailmaa. Joku voi olla asunut jo pitkän aikaa Suomessa ja samaa etnistä taustaa olevan voi olla matalampi kynnyks kysyä tältä, millaista maassa on. Sosiaalinen media välittää ylirajaisesti tietoa toiminnasta Marhaban-keskuksessa. Sosiaalinen media on alusta, jonka kautta voidaan saada tietoa kotoutumisesta Suomessa. Osa eri maassa on saattanut harkita Suomeen tulemistä toisesta maasta (Ks. Merisalo & Jauhiainen 2018). Sosiaalisen median kautta saatu tieto voi siis luoda mielikuvia siitä, millainen maa Suomi on ja ihmiset siellä. Aineistostani tuli ilmi myös tämä, miten internetin kautta on nähty Suomi hyvänä maana. Vertailua oli tehty myös muihin isompiin maihin, joiden ei nähty samalla tavalla tarjoavan apua, koska tulijoita oli paljon.

Aikaisemmin minä ei tiennyt, mikä on Suomi, mikä kieli ja kulttuuri. Minun kaikki sukulaiset menivät Saksiaan tai Ruotsiin, koska minä ei tiedä, kun katsoo netistä lapselle, mikä on Suomi ja kieli, kulttuuri, niin sanoo, on äiti hyvä paikka, että on parempi kuin Saksassa, koska siellä tulee ja on paljon ihmisiä. Siellä ei auttaa ja ei ole sama Marhaban kuin täällä. (H5)

Osa lähetysten seuraajista saattoi toisaalta olla mukana vain uteliaisuuttaan eri kulttuureja kohtaan. Joillekin suomen kielen harjoittelu saattoi toimia motivaation lähteenä. Lisää mahdollisuuksia oppia suomen kieltä verkossa tarjottiin maaliskuusta 2021 lähtien. Tunnit pidettiin sosiaalisen median välityksellä Facebookissa Marhaban-keskuksen sivuilla. Havainnoidessani näitä opetushetkiä kiinnitin huomiota siihen, miten monilta eri paikkakunnilta ympäri Suomen osallistujia oli. Osallistujilla oli mahdollisuus, kommentoida reaaliaikaisesti lähetyksen aikana. Osa puolestaan oli saattanut kuulla lähetyksistä tutuiltaan, jotka olivat käyneet Marhaban-keskuksen toiminnassa. Korona-aika myös esti liikkumista rajoituksineen maasta toiseen, joten yhteyttä voitiin luoda teknologiavälitteisesti. Poikkeuksellinen aika muokkasi kulttuurisen olohuoneen toimintaa pyrkien luomaan osallisuuden muotoja sosiaalisessa mediassa

Marhaban-keskuksen yhtenä tavoitteena on vahvistaa Tampereen ja kansainvälisen työn alueiden yhteyttä (Marhaban-keskus strategia 2021). Tampereen merkitys kulttuurisen olohuoneen kannalta tunnustetaan siis jo muuallakin. Vaikka päähuomio onkin kohdennettu tamperelaisia varten toiminnassa, niin sen toiminta ei kuitenkaan ole irrallaan muista kansainvälisistä toimijoista tai sidoksista. Yhteistyötä lähetyksissä oli esimerkiksi Kirkon ulkomaanavun kanssa, kun yhteyttä otettiin Tansaniaan. Katsojien oli mahdollista saada tietoa myös ulkomailta erilaisista oloista ja siitä, millaista apua Suomesta on välitetty ulkomaille.

Internet voi toimia merkityksellisenä osana kotoutumista, kun uuden elinympäristön tarjoamista mahdollisuuksista esimerkiksi työtä ja koulutusta koskien haetaan tietoa (Ks. Jauhiainen & Merisalo 2017). Tiedon saamisessa kulttuurisella olohuoneella on ollut myös merkitystä. Tämä tulee esiin aineistossanikin. Toisaalta myös laajemmin tiedämme, että eri kotoutumisen toimijoilla kuten yhdistyksillä on merkityksellinen osa tiedonsaamisessa. Internet, sosiaalinen media ja mobiilisovellukset voivat oikealla tavalla hyödynnettynä nopeuttaa kotoutumista (Merisalo & Jauhiainen 2018). Korona-aikana teknologiavälitteinen tiedonsaanti näkyi merkittävässä osassa, kun kohtaamisia täytyi muuten välttää. Marhaban-keskus pystyi toimimaan informaation välittäjänä. Osa pystyi sosiaalisen median kautta Marhaban-keskuksen sivustoa seuraamalla löytämään oikeiden viranomaislähteiden äärelle ja saamaan myös omalla äidinkielellään tietoa, miten toimia. Ihmisillä oli poikkeusoloissa koronapandemian aikana suuri tiedonjano. Uutisvirran seasta saattoi kuitenkin olla vaikea erottaa oikeanalaista tietoa. Ahdistuksen ja epävarmuuden tunteet saattoivat hämärtää sen erottamista, mihin uskoa ja mihin ei. Vääränlainen informaatio näkyi myös erilaisina salaliittoteorioina ja jopa propagandana koronavirusta koskien (Ks. Halme-Tuomisaari 2020, 12–41).

Suomalaisen toiminnan ajateltin olevan rehellistä, eikä kertovan valheellista tietoa (H3). Julkisuudessa oli esillä huoli siitä, miten poikkeusoloissa maahanmuuttajia voitaisiin saada informoiduksi koronavirukseen liittyvässä tilanteessa. Huoli oli siitä, miten heille saataisiin matalalla kynnyksellä apua, jos saisi esimerkiksi tartunnan tai olisi epäily altistumisesta. Kysyessäni myös haastateltavilta Marhaban-keskuksesta siitä, olivatko he kokeneet saavansa riittävästi tietoa asioista, nousi esiin se, miten Marhaban-keskuksen työntekijöiltä oli saanut helposti tietää asioista (H1, H2, H3, H4, H5, H6, H9, H12). Ohjeistuksilla kuten maskin käyttösuosituksilla nähtiin turvallisuutta luova merkitys (H6, H8, H12). Selkokielisten uutisten merkitys tuli myös esiin (H5).

Tietoa korona-aikana oli myös mahdollista saada muista asioista kuin koronaviruksesta. Studio-Marhaban live-lähetysten vierailijat muun muassa Tampereen Setlementti ry:stä kävivät kertomassa DIDAR yksikön toiminnasta. DIDAR tekee työtä maahanmuuttajien ja maahanmuuttajayhteisöjen parissa ennaltaehkäisevästi väkivaltaan ja konflikteihin liittyen (Setlementti Tampere 2021). Osa maahanmuuttajista on voinut joutua kohtaamaan traumaattisia tilanteita väkivallan muodossa. Osalla saattaa olla myös riski uudessa maassa, että väkivalta jatkuu, mikäli siihen liittyy esimerkiksi kunniaväkivaltaa. Kunniaväkivalta kohdistuu monesti läheisiin ihmissuhteisiin kuten perheen tai suvun keskuuteen. Oma perhe tai suku saattavat kontrolloida uudessa maassa, mikäli toimii esimerkiksi siveysperiaatteiden vastaisesti (THL 2021). Suomessa kuitenkin tällaisiin tekoihin halutaan puuttua viranomaisten ja ammattilaisten osalta, jotta myös voitaisiin käydä vuoropuhelua eri kulttuuristen ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa. DIDAR haluaa pyrkiä vaikuttamaan myös asenteisiin. Kotoutumisen kannalta asenteiden muutoksilla voi olla iso merkitys, jos ei tarvitse enää kokea mahdollista väkivallan uhkaa arjessaan.

Tampereen Hervannassa sijaitsevasta Kototorilta oli vieraana livelähetyksessä työntekijä puhumassa asumisesta ja naapuruudesta. Kototorin toiminnassa pyritään tavoittamaan paikallisia asukkaita Hervannassa ja tarjoamaan kokonaisvaltaista neuvontaa ja ohjausta maahanmuuttajille (Lähellä 2021). Myös mielenterveydestä puhuttiin, kun Tampereen yliopistollisesta sairaalasta kävi vierailemassa mielenterveyteen erikoistunut sairaanhoitaja. Maaliskuussa 2021 vieraina Studio-Marhabanissa kävivät myös Tampereen Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijat yhdessä poliisin kanssa kertomassa poliisien työstä ja viranomaistehtävistä. Osalla maahanmuuttajista saattaa olla aiempia huonoja kokemuksia poliisista. Siksi voi nähdä tärkeänä, että luottamusta ja tunnettavuutta vahvistetaan poliisin jalkautumisella yhteisöihin. Kolmas sektori ja poliisi voivat toimia yhdessä ongelmia ennaltaehkäisevästi (Heikkilä & Susi 2011). Marhaban-keskus on yhteisökeskus ja kokoaa ihmisiä yhteisen toiminnan äärelle. Siksi se myös tavoittaa monia maahanmuuttajataustaisia. Korona-aikana sosiaalinen media toimi yhteistyön ympäristönä, jota viranomaiset tekevät kotoutumistoimijoiden parissa.

Myös käytännön asioihin live-lähetyksissä oli mahdollista saada neuvoa, kun Studio-Marhabanissa vieraili ekonomisti kertomassa raha-asioiden hoitamisesta ja säästämisestä. Monella saattaa olla heikko taloudellinen tilanne etenkin, jos ei ole vielä työelämässä. Uudessa maassa työllistyminen voi olla vaikeaa, vaikka lähtömaassa olisi ollut töissä. Tällöin myös arjessa säästämisen merkitys kotoutumisen aikana korostuu. Lisäksi äänestäminen ja

lähestyvät kunnallisvaalit puhututtivat Marhaban-keskuksen sosiaalisen median kanavilla näkyivät keväällä ja alkukesällä 2021 kunnallisvaalien lähestyminen. Äänestämisen merkitys tuli esiin keskustelussa ja Marhaban-keskuksen kävijöitä sekä sosiaalisen median seuraajia rohkaistiin äänestämään. Äänestysaktiivisuus ei aina tavoita kaikkia maahanmuuttajataustaisia ja osa ei välttämättä ole tottunut siihen, että on ylipäättään oikeus äänestää. Kaikki, jotka ovat saaneet Suomen kansalaisuuden ovat oikeutettuja äänestämään vaaleissa (Oikeusministeriö 2021). Äänioikeus kuitenkin saattaa jäädä käyttämättä monenlaisista syistä. Eduskuntavaalien aikaan uutsoitiin vuonna 2019, että osalla maahanmuuttajista saattaa jäädä käyttämättä äänioikeus (Yle 2019).

Esillä lähetyksissä oli kulttuurinen oppiminen muilta ihmisiltä, kun keskusteltiin muun muassa ikääntymisestä ja vanhuudesta, millä tavoin voi olla eri kulttuurisia käsityksiä asioista. Toisaalta huomio ei ollut vain kulttuurisissa eroavaisuuksissa vaan myös samankaltaisuuksia ja yhdistäviä asioita löytyi eri kulttuurien välillä. Yhtä lailla arkeen liittyvissä asioissa esimerkiksi samankaltaiset asiat saattavat huolettaa. Kulttuurisessa olohuoneessa tapahtuvan kotoutumisen merkitykset, jotka ovat tarkastelussa, saavat toisenlaisia merkityksiä, kun ei olla paikan päällä suorassa vuorovaikutuksessa. Erityispiirteenä verkossa on myös se, että ihmiset eivät välttämättä osallistu reaaliaikaisesti sen toimintaan ja ole koko ajan läsnä osana toimintaa vaan saattavat tehdä jotain muuta samanaikaisesti.

Marhaban-keskuksessa läsnä on vahvasti yhteisöllisyys, jossa korostuu ”marhabanilaisuus”, joka yhdistää eri taustaiset ihmiset toimimaan keskenään. Marhabanilaisuus sisältää kulttuurisesti erilaisten ihmisten kohtaamisen. Ihmiset eri kulttuuritaustoista kohtaavat siis toisiaan toiminnassa, johon he voivat kokea yhteenkuuluvuutta. Marhaban-keskus on osalle kävijöistä saattanut muodostua merkitykselliseksi osaksi heidän identiteettiään. Niin työntekijät kuin kävijät Marhaban-keskuksessa puhuvat monesti marhabanilaisista. Kuuluvuus ei tässä tapauksessa ole esimerkiksi uskonnollista, mutta merkitykset rakentuvat toisenlaisista arkisista asioista kuten siitä, että on yhteisö, jossa on mielekästä viettää aikaa ja tulee kohdatuksi.

Kyllä joo, aina mä kerron ja Marialle, että mä kertoa, mitä tuntua ja mä tunnen, että tää on kuin toinen koti. Mä tunnen itselle, että mä olen Marhabanilainen.
(H2)

Marhabanilaisuutta siis tunsivat ainakin osa kävijöistä. He kokivat olevansa osa marhabanilaisia. Merkitys siis oli monelle selvästi yhdistävä yhteisön kautta.

6.4 Toivoa luova osallisuus kriisin keskellä

Kun koronatilanne ei alkuvuonna 2021 vieläkään alkanut olla ohi, päätettiin toimintaa kehittää enemmän verkkoon ja sosiaaliseen mediaan Marhaban-keskuksessa. Ihmisten kaipuu vuorovaikutukseen oli läsnä etänäkin, joten mahdollisuutta tällaiseen haluttiin enemmän tarjota. Koronapandemian loppua ei ollut tiedossa lähikuukausina, joten toivoa ja iloa kävijöiden arkeen haluttiin luoda myös etänä järjestämällä yhteistä ohjelmaa etäyhteyksien avulla. Kävijöitä osallistettiin vaihtelevilla toimilla, jotka mahdollistivat myös yhä enemmän paikasta riippumattoman toiminnan. Vähitellen tuli uusia kokeiluja toimintamuodoiksi etänä, joita ei aiemmin ollut käytössä. Toivon luominen yhdessä on yksi Marhaban-keskuksen tavoitteista (Marhaban-keskus strategia 2021). Kävijät, joista moni on kokenut pakolaisina ja turvapaikanhakijoina myös traumaattisia tapahtumia tarvitsevat henkistä tukea myös uudessa kotimaassaan. Siksi toivon ylläpitäminen voi olla heille erityisen tärkeä. Luomalla toivoa voidaan vahvistaa myös tulevaisuususkkoa, että asiat voivat järjestyä elämässä, vaikka olisikin kokenut järkyttäviä tai vaikeita asioita elämässään (Kallio 2020).

Osaltaan se on uskonnollinen instituutio, mutta sen toiminta kuitenkin on neutraalia, eikä nosta uskontoa keskiöön. Kirkot monesti eri maissa ovat sitoutuneet uskonnoista riippumattomaan toimintaan, jossa päämäärä ei ole toimia uskonnollisesti (Parhiala & Raulo 2016, 13–22). Myös diakoniatyö Suomessa on toiminut monikulttuurisuutta ja eri maailmankuvia sekä uskontoja kunnioittaen. Kirkoissa toiminnassa on huomioitu yleismaailmallisia periaatteita kuten ihmisoikeudet (Parhiala & Raulo 2016, 13–22).

Myös kriisitilanteissa kohtaamisilla voi olla erityinen merkitys kävijöille. Marhaban-keskus järjesti syksystä 2021 lähtien Afganistanin kriisin vuoksi kävijöille mahdollisuuden tulla keskustelemaan asioista paikan päälle ja saada tukea vaikeaan tilanteeseen, jossa kävijät olivat huolissaan omista sukulaisistaan ja ystävistään Afganistanissa. Koronaikana toivon luominen sai myös toisenlaisia merkityksiä kulttuurisesti. Läsnä oli myös yhteinen toivon luominen, sillä vallitseva tilanne on ollut kaikille riippumatta taustoista jollain tavalla haasteellista. Normaalioloissa ei oltu osattu hahmottaa konkreettisesti yhtä näkyvästi yksilön riippuvuutta yhteisöstään (Halme-Tuomisaari 2020, 100-126). Koronatilanteesta tuli kuitenkin jaettu huolenaihe, joka loi epävarmuutta tulevan osalta, kun erillään olo ei ollutkaan aivan

hetkellistä. Silti toivoa paremmasta ja paluusta siihen, että ihmisiä voisi entiseen tapaan tavata, halutaan pitää yllä.

Helmikuun aikana mukaan Marhaban-keskuksen toimintaan tulivat myös sanataideiltpäivät Zoomin välityksellä. Maaliskuussa 2021 puolestaan alettiin järjestää virtuaalista kahvilaa Microsoft Teamsin välityksellä. Virtuaalikahtilaan oli mahdollista tulla kertomaan kuulumisia. Osallistuin myös itse näihin, sillä halusin päästä virtuaalisen olohuoneen kentälle vuorovaikutukseen muiden kanssa. Toisaalta olin tuolloin kentällä myös läsnä ilman ajatusta tutkijana toimimisesta, sillä keskustelumme oli hyvinkin vapaamuotoista ja tuttavallista. Kohtasin virtuaalisessa kahvilassa pääosin itselleni entuudestaan tuttuja ja myös samoja ihmisiä, joita olin jo aiemmin haastatellut. Näitä keskusteluita ei nauhoitettu vaan ne jäivät meidän välisiksemme. Näissä ajatuksena oli vaihtaa kuulumisia kuin hyvien tuttavien kanssa. Kulttuurisen olohuoneen virtuaalikahtila mahdollisti asioiden tekemisen kotona. Kukin osallistuja pystyi vapaamuotoisesti tekemään samalla omia puuhiaan kotona. Työntekijät tosin olivat kulttuurisessa olohuoneessa paikan päällä. He muun muassa kokosivat palapeliä. Itsekin olin korona-aikana koonnut palapelejä, joten toisaalta tämä tekeminen yhdisti.

Maaliskuussa 2021 myös Pirkanmaalle tuli laajempi koronasulku uudelleen, aivan kuten edellisenä vuonna. Muun muassa ravintoloita ja julkisia tiloja suljettiin. Koronasulun aikana järjestettiin kävijöiden arkea piristäviä tempauksia. Yksi näistä tempauksista oli sellainen, jossa Marhaban-keskuksen työntekijät ja harjoittelijat tekivät pitsoja. Tempaus toteutettiin Tampereen seurakuntien ja Ruokapankin yhteistyönä. Ruokapankin idea on auttaa etenkin pienituloisia henkilöitä ruokalahjoitusten kautta, joita esimerkiksi kaupat saattavat lahjoittaa ylijäämäruokana (Tampereen seurakunnat 2021). Kävijöiden oli mahdollista tilata ruokaa etukäteen mukaansa kotiin. Näillä muistamisilla haluttiin tuoda iloa marhabanilaisille, jotka kuten monet muutkin viettivät aikaansa paljon kotona koronarajoitusten vuoksi. Myöhemmin tarjottiin myös mukaan kävijöille ennakkotilauksena muita ruokia.

Korona-aikana toimintaa pyrittiin kesäaikana järjestämään myös ulkona Marhaban-keskuksessa. Kesäkuussa 2020 Marhaban-keskuksen vieressä sijaitsevassa Liisanpuistossa oli *Toivon paikka* nimellä oleva Marhaban-keskuksen kohtaamispaikka. Sama paikka oli pystyssä myös kesäkuussa 2021, kun rajuimpia koronarajoituksia kevään jäljiltä purettiin. Nimi itsessään jo heijasteli sitä, miten poikkeuksellisten aikojen keskelle oli haluttu luoda toivoa, että voitaisiin jälleen nähdä. Koronapandemian aikana kollektiivinen uskomus siitä, että joskus pandemia olisi ohi, näkyi puheissa. Osalla se saattoi liittyä myös uskontoon, johon turvauduttiin lohtuna (Halme-Tuomisaari 2020, 12–41). Toivon merkitys saatetaan liittää

seurakunnilla liittää kolmeen hyveeseen: usko, toivo ja rakkaus. Osalla kulttuurisen olohuoneen merkityksissä näkyi kirkon läheinen vaikutus tilana, sillä voimavarana nousi esiin myös rukoukset (H5). Marhaban-keskuksen toiminta itsessään ei ole uskonnollista, eikä siellä harjoiteta uskontoa, mutta osa on kokenut turvallisenä kirkon läheisyyden.

Toivon luomiselle yhteisön sisällä kulttuurisessa olohuoneessa voi olla erityisiä merkityksiä myös muista syistä. On myös olemassa sanonta ”Toivoa on”, joka näkyy Marhaban-keskuksen sanontana. Maahan turvattomista oloista tullut ja vastoinkäymisiä elämässään kohdannut maahanmuuttaja voi saada lainattua toivoa muilta kävijöiltä ja työntekijöiltä. Toivo voi olla voimavara ja merkittävä hyvinvoinninlähde (Ks. Kallio 2020). Kulttuurisen olohuoneen kävijöille toivoa luovalla toiminnalla on iso merkitys, jotta he kokevat voivansa jaksaa paremmin epävarmassa arjessa. Voimassa olleiden turvavälien ja hygieniasuositusten mukaisesti toimintaa pystyttiin järjestämään myös ulkona. Kesäiset ilmat houkuttelivat kävijöitä viettämään yhdessä aikaa. Tarjolla oli keittolounasta ja pientä syötävää. Pihapelejä oli myös mahdollista pelata. Toivo muutenkin tulee ilmi Marhaban-keskuksen toiminnassa, sillä syyskuussa 2021 käynnistyi Tampereen seurakuntien *Toivon torstai* nimellä kulkeva toiminta Kalevan kirkolla. Toiminta tarjoaa kävijöille muun muassa läksyä, musisoimista, kahvia ja purtavaa. Myös luovan kirjoittamisen ryhmätoiminta käynnistyi (Tampereen seurakunnat 2021). Mahdollisuuksia kokea yhdessä on siis tarjottu yhteisöllisen toivon kautta. Ihmisten ei ole haluttu jäävän yksin epävarmoina aikoinakaan.

7. Kulttuurisen olohuoneen tulevaisuus

Tutkimukseni avasi kulttuurisen olohuoneen kävijöiden omia merkityksiä, joita heillä on liittynyt Marhaban-keskukseen. Aikoinaan tilat, jotka suunniteltiin Kalevan kirkon yhteyteen eivät olleet nykyisenlaista toimintaa varten. Käyttötarkoitukset ovat muuttuneet vuosien aikana. Seurakuntien ja kirkkojen tilat ovat saaneet toisenlaisia merkityksiä liittyen ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin kuten maahanmuuttoon. Tiloista on tullut kohtaamisten tiloja eri kulttuuritaustaisten ihmisten välillä. Suhde kaupungeissa oleviin tiloihin muodostuu monesti yhteisöjen kautta (Lillbroända-Annala 2017, 101–122). Kulttuurinen olohuone osoittaa merkityksellisyyden, joka kytkeytyy suoraan yhteisöjen kautta yksilöiden hyvinvointiin kaupungissa. Lisäksi kävijöillä on sidos tiettyyn paikkaan eli kulttuuriseen olohuoneeseen. Hyvinvointi ja kotoutuminen voivat saada siis erityisiä merkityksiä myös tietyn materiaalsen ympäristön kautta.

Paikan ei tarvitse kuitenkaan olla vain fyysinen ja materiaalinen vaan kulttuurinen olohuone voi olla myös virtuaalinen ja saada merkityksiä ylijärjestyksellisesti sosiaalisen median välityksellä. Kulttuurinen olohuone sosiaalisessa mediassa näyttäytyi yhteisönä, jossa ylläpidettiin yhteyttä jo entuudestaan tuttuihin ihmisiin. Toisaalta se myös loi mahdollisuuksia verkostoitua poikkeuksellisena aikana, jolloin kohtaamisia fyysisissä tiloissa piti välttää. Kulttuurien tutkimuksessa ihmisten kohtaamispaikat voivat olla mentaalisia ja sosiaalisen konstruktion kautta muotoutuneita tiloja, jotka kuvitellaan (Enges ym. 133–150). Niin myös kulttuurinen olohuone virtuaalisena tilana muodostui. Samaa fyysistä tilaa ei voitu jakaa, mutta internetin kautta mahdollistui kunkin kotiin kuviteltava jaettu kulttuurinen olohuone. Muiden läsnäoloa samassa virtuaalisessa kulttuurisessa olohuoneessa voitiin huomioida esimerkiksi tykkäämällä julkaisuista ja kommentoimalla niihin. Yhteenkuuluvuutta voidaan ilmaista verkossa myös videoiden ja kuvien kautta (Enges ym. 2015, 133–150). Tällaisena kulttuurisen olohuoneen arki pitkälti näyttäytyi sosiaalisessa mediassa. Ihmisiä osallistettiin ja pyydettiin jakamaan myös omia kuviaan eri ajankohtina. Sosiaalisella mielikuvituksella voidaan nähdä olevan keskeinen osa yhteisöjen toimintaa.

Moni koki halua kehittyä ja oppia jatkuvasti asioita uudessa maassa. Muiden kulttuurien oppiminen ja toisaalta oman kulttuurin esittelemine muille, voidaan kokea elämään antoisana.. Samalla nähdään ihmiset yksilöinä, jotka kokevat asioita kotoutuessaan. Ihmisten oma kulttuurinen tausta, on asia, josta voidaan kokea myös ylpeyttä (Ks. Gothoni & Siirto 2016, 7–12). Uudessa maassa sopeudutaan, mutta aiempi kulttuurinen omaksuttu identiteetti ei kuitenkaan kokonaan häviä uudessa maassa. Ruokakulttuuri voi olla esimerkiksi tällainen. Uuden kotimaan ruokiin halutaan tutustua ja myös muiden maiden ruokiin. Silti jotain säilytetään myös omasta aiemmasta, johon on ruoan osalta tottunut. Kulttuurinen olohuone kuten Marhaban-keskus pystyy vastaamaan monimuotoistuvan yhteiskunnan tarpeisiin moniammatillisesti tukien kävijöitä. Tämä näkyi siinä, miten monenlaisiin asioihin kävijät kokivat saaneensa apua Marhaban-keskuksesta. Ihmiset haluavat kertoa omasta taustastaan ja tehdä tutummaksi muille sitä, keitä he ovat taustaltaan, mutta samanaikaisesti osoittavat avoimutta oppia asioita Suomesta, jotta voisivat kokea identifioituvansa myös tänne.

On syytä muistaa, että elämme jatkuvasti kulttuurisesti monimuotoistuvassa yhteiskunnassa. Suomeen tullaan yhä moninaisisimmista syistä. Kulttuuriset vaikutteet muuttavat arkeamme ja haastavat ajattelemaan kulttuurista identiteettiä monimuotoisesti (Eriksen 2004, 10–11). On myös syytä nähdä kaupungit monimuotoisina ja monikulttuurisina. Muuttoliikkeet vaikuttavat arkeen kaupungeissa, kun eri puolilta muuttaa ihmisiä. Sillä on merkitystä myös

naapurustoissamme. Kaupungeissa elää eri sukupolvia, mutta niiden lisäksi myös etnisesti eri taustaisia kaupunkilaisia (Saukkonen 2020, 47–48). Etenkin isommissa kaupungeissa kehitys myös monikulttuurisesti on vahvempaa. Esimerkiksi Helsinki nähdään jo omanlaisenaan ”metropolina”, jossa on ihmisiä laajalti eri puolilta maailmaa ja myös määrällisesti paljon asukkaita. Suomessa myös Tampere on yksi vahvasti kasvavista ja kehittyvistä kaupungeista. Kansainvälistyminen näkyy kaupunkilaisten arjessa ja voisin väittää, että tulevaisuudessa Tamperekin on kulttuurisesti entistä monimuotoisempi. Sitä suuremalla syyllä tarvitsemme siis kulttuurista ymmärrystä ja kykyä vuoropuheluun eri ihmisten välillä.

Maahanmuutosta on tullut pakon sanelemaa, kun kyseessä ovat pitkittyneet konfliktit (Lyytinen 2019, 16–22). Siksi uuteen maahan voisi nähdä erityisen tärkeänä verkostoitumisen. Kulttuuriset kohtaamispaikat, tarjoavat aktiivisesti mahdollisuuden luoda arkeen sosiaalisia kontakteja. Myös viimeaikaiset uutiset pahentuneista ihmisoikeustilanteista eri puolilta maailmaa ennakoivat, ettei jatkossakaan kansainvälinen suojelun tarve ole hiipumassa. Maahanmuutto ilmiönä on saanut myös uusia muotoja. Enää ei lähdetä eri maasta toiseen maahan vain konfliktien takia. Myös erilaiset luonnon ääri-ilmiöt ja katastrofit pakottavat ihmisiä lähtemään liikkeelle (Gothoni & Siirto 2016 7–12; Lyytinen 2019, 16–22). Myös Suomessa ja Tampereella siis jatkossa kotoutumisen palveluiden kehittämiseksi on tarvetta.

Tutkielmassani näkyi sen merkitys, että kulttuurisilla kohtaamispaikoilla voi olla ihmisille hyvin henkilökohtainen merkitys elämässään uudessa maassa. Kulttuurinen olohuone on saanut vertauskuvallisia merkityksiä tuntuessaan kävijöiden mielestä kuin kodilta ja perheeltä. Monelle Suomeen tulleelle maahanmuuttajalle Suomesta tulee myös pysyvä koti, sillä aiempaan kotimaahan ei voi välttämättä lainkaan palata takaisin (Gothoni & Siirto 2016, 7–12). Tämän merkitys tuli esiin myös, sillä osa näki Suomen loppuelämän kotinaan. Se, että paikkana Marhaban-keskus tuntui kävijöistä kuin kodilta, on huomionarvoista. Voidaan miettiä, mitkä asiat tekevät uudesta maasta kodin. Vaikuttaisi siltä, että Marhaban-keskus kulttuurisena olohuoneena sisältää paljon asioita, jotka voivat lisätä tätä tunnetta maahanmuuttajien kohdalla.

Marhaban-keskuksen osalta tulevaisuuden näkymät nähtiin valoisina. Kirjoittaessani tätä tutkielmaa loppuun vuoden 2021 joulukuussa tilanne näkyi myös toisenlaisena toiminnassa. Toimintaa pystyttiin järjestämään, vaikka koronatilanne paheni uudelleen. Käyttöön otettiin koronapassi, jolla pyrittiin takaamaan turvallisempaa toimintaa. Kävijöitä haastateltaessa tuli ilmi Marhaban-keskuksen näkeminen ilmiönä, joka tiedetään jo laajemmin. Tämän vuoksi

paikka on monen tiedossa. Sinne löydetään ja paikasta myös kuullaan tutuilta, joka tuli ilmi haastatteluissa. Kulttuurinen olohuone kuten Marhaban-keskus pystyy vastaamaan monimuotoistuvan yhteiskunnan tarpeisiin moniammatillisesti tukien kävijöitä. Tämä näkyi siinä, miten monenlaisiin asioihin kävijät kokivat saaneensa apua Marhaban-keskuksesta. Marhaban-keskuksen nähtiin vakiinnuttaneen paikkansa Tampereella, koska sen toiminta tiedetään muuallakin kuin seurakunnan sisällä. Marhaban-keskus on jättänyt jälkensä ihmisten mieliin niin henkilökohtaisilla tasoilla kuin myös ammatillisissa merkeissä. Tästä hyvänä esimerkkinä on yhteistyö Tampereen kaupungin eri toimijoiden kanssa. Muuttuneessa yhteiskunnassa seurakunnat on hakenut uudelleen rooliaan kotoutumista edistävässä toiminnassa. Tällä tavoin voidaan vastata muuttuneen yhteiskunnan tarpeisiin, joka on kulttuurisesti yhä monimuotoisempi. Diakoninen työ maahanmuuttajien parissa ei ole enää niin irrallaan muusta kotoutumista edistävästä työstä. Yhteistyö viime vuosien aikana eri toimijoiden kanssa on vain syventynyt.

Tulevaisuudessa mielenkiintoisia tutkimusaiheita voisivat olla yhä enemmän kulttuurihyvinvointiin liittyvät aiheet. Tutkielmassani näkyi, että kulttuurisella toiminnalla kuten kohtaamisilla yhdessä tehden kulttuurisessa olohuoneessa voi olla monenlaisia merkityksiä. Tutkimusta voitaisiin tulevaisuudessa soveltaa siis yhä enemmän etnologian osalta myös hyvinvointia ja terveyttä edistäviin palveluihin. Oman epävarmuutensa toimintaan toivat kuitenkin koronapandemian vaikutukset. Toivo siitä, että joskus tulevaisuudessa voitaisiin jälleen kohdata paikan päällä tuli esiin kävijöiden puheissa. Toivoa myös ylläpidettiin aktiivisesti korona-aikana kulttuurisen olohuoneen sosiaalisen median kanavilla työntekijöiden julkaisuissa.

Tutkimusta tehdessäni oli selvää jo alussa, etten osallistaisi tutkijana kaikkia kulttuurisen olohuoneen kävijöitä sillä tavoin kuin tutkimus toteutettiin. Korona-aikana nousi vahvemmin kysymyksiä esiin eriarvoisuudesta, jota voi liittyä sähköisiin ja digitaalisiin palveluihin. Uskon, että osa myös kulttuurisen olohuoneen kävijöistä jäi tai on ollut vaarassa jäädä palvelujen ulkopuolelle, jos niitä on ollut tarjolla vain sähköisesti. Kotoutuminen Suomessa vaatii siis uuden kielen, kulttuurin ja yhteiskunnan oppimisen lisäksi myös digitaalisten hallintaa. Maahanmuuttaja voi oppia suomen kielen, mutta se ei välttämättä vielä takaa, että kaikki selviäisivät yhdenvertaisesti asioidessaan sähköisesti. Mielenkiintoista voisi olla tutkia myös esimerkiksi digisyrjäytymistä, jota korona varmasti osaltaan lisäsi. Ne keitä tutkijana osallistin todennäköisesti osasivat hyödyntää jo valmiiksi digitaalista ympäristöä. Etnologin

kriittiselle katseelle kuitenkin voisi olla paikkansa myös siinä, keitä ylipäätään ja missä määrin tutkittavia on voitu korona-aikana osallistaa, kun ei ole voinut kohdata paikan päällä.

Lähteet:**Tutkimusaineisto:**

Teemahaastattelut H1-H14 (ei arkistoida, aineisto hävitetään tutkimuksen valmistumisen jälkeen)

Kirjalliset lähteet:

Al-Sharmani, Mulki; Mustasaari, Sanna & Ismail Abdirashis A. 2018. Uskonnollisten perheriitojen sovittelu suomalaisissa moskeijoissa: Kehittyviä rooleja ja muovautuvia käytäntöjä. Johanna Hiitola, Merja Anis & Kati Turtiainen (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä* 53–75. Vastapaino.

Aromaa, Johanna & Tiili, Miia-Leena 2018. Empatia ja ruumillinen tieto etnografisessa tutkimuksessa. Pilvi Hämeenaho & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.), *Moniulotteinen etnografia*. 258–283. Ethnos ry.

Davydova-Minguet, Olga & Pöllänen, Pirjo 2018. Hyvinvointi rajaseudulla asuvien venäläisten maahanmuuttajanaisten arjessa. Johanna Hiitola, Merja Anis & Kati Turtiainen (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*: 161–180. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.

Ehn, Billy & Löfgren, Orvar 2010. Routines: Cultural paths. *The Secret World of Doing Nothing*. Luku 2. University of California Press.

Enges, Pasi; Heimo, Anne; Mahlamäki, Tiina & Virtanen, Timo J. 2015. Luku: Tila, paikka ja ympäristö. Läsnaoloa online ja offline. Jaana Kouri (toim.), *Askel kulttuurien tutkimukseen*: 133–150. Turun yliopisto. Painosalama Oy.

Eriksen, Thomas Hylland 2004. Suomalaisen laitoksen esipuhe. *Toista maata? – Johdatus antropologiaan*: 9–12. Suomen antropologinen seura. Gaudeamus, Helsinki.

Fingerroos, Outi; Lillbroända-Annala, Sanna; Koskihaara, Niina & Lundgren, Maija 2017. Yhteiskuntaetnologia – arkinen mutta kriittinen katse maailmaan. Outi Fingerroos; Niina Koskihaara; Sanna Lillbroända-Annala & Maija Lundgren (toim.), *Yhteiskuntaetnologia* 55–78. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Fingerroos, Outi & Kouhki, Jukka 2018. Etnologinen kenttätyö ja tutkimus: Metodien monimuotoisuuden pohdintaa ja esimerkkitapauksia. *Etnologinen kenttätyö ja tutkimus*:

Metodin monimuotoisuuden pohdintaa ja esimerkkitapauksia. Eerika Koskinen-Koivisto & Pilvi, Hämeenaho (toim.). *Moniulotteinen etnografia* 79–108. Ethnos ry.

Gothoni, Raili & Siirto, Ulla 2016. Johdanto: Pakolaisuus muuttuvassa maailmassa. Raili Gothoni & Ulla Siirto (toim.), *Pakolaisuudesta kotiin: 7–12*. Helsinki University Press. Gaudeamus Oy. E-Kirja, Storytell.

Gothoni, Raili & Siirto, Ulla 2016. Suomi muutoksen keskellä. Raili Gothoni & Ulla Siirto (toim.), *Pakolaisuudesta kotiin: 134–161*. Helsinki University Press. Gaudeamus Oy.

Haanpää, Minni; Hakkarainen, Maria & Garcia-Rosell, Jose-Carlos 2018. Etnografia kehittämisen välineenä. Pilvi Hämeenaho & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.), *Moniulotteinen etnografia*. 287–307. Ethnos ry.

Hakulinen, Aku 2019. Yhteisöneuvonta. Tuula Kostainen, Kirsi Popova, Anna Metteri, Matilda Leppänen & Marjo Harju (toim.), *Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa – yhteisö, kohtaaminen ja osallisuus*. Tampere: Tampereen yliopisto, 49–62.

Halme-Tuomisaari, Miia 2020. Epävarmuuden äärellä. Miia Halme-Tuomisaari (toim.), *Kaikki kotona – Kun korona mullisti maailmamme: 12–41*. Kirjapaja, Helsinki.

Halme-Tuomisaari, Miia 2020. Saastaiset lepakonsyöjät ja hedonistinen Uusimaa. Miia Halme-Tuomisaari (toim.), *Kaikki kotona – Kun korona mullisti maailmamme: 42–69*. Kirjapaja, Helsinki.

Halme-Tuomisaari, Miia 2020. Konservatiivinen opportunisti vai radikaali aktivisti?. Miia Halme-Tuomisaari (toim.), *Kaikki kotona – Kun korona mullisti maailmamme: 100–126*. Kirjapaja, Helsinki.

Heikkilä, Elli & Susi, Riikka 2011. *Maahanmuuttajat, poliisi ja sosiaalityö yhteistyössä kohti parempaa kotoutumista*. Siirtolaisuus-Migration 2/2011.

Hiitola, Johanna; Anis, Merja & Turtiainen, Kati 2018. Johdanto. Johanna Hiitola, Merja Anis & Kati Turtiainen (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä* 5–29. Vastapaino.

Hiitola, Johanna; Anis, Merja & Turtiainen, Kati 2018. Epilogi: Työkaluja kohtaamisiin. Johanna Hiitola, Merja Anis & Kati Turtiainen (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä: 226–232*. Vastapaino.

Hirvi, Laura 2013. *Identities in practice: a trans-atlantic ethnography of Sikhs in Finland and California*. Etnologia. Jyväskylän yliopisto.

Huttunen, Laura 2002. *Kotona, maanpaossa, matkalla – Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäkerroissa*. Sosiaaliantropologia. Tampereen yliopisto.

Huttunen, Laura 2005. 'Home' and ethnicity in the context of war: hesitant diasporas of Bosnian refugees. *European Journal of Cultural Studies*, 8(2), 177–195. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/1367549405051843>

Huttunen, Laura; Löytty, Olli & Rastas, Anna 2005. Suomalainen monikulttuurisuus, paikallisia ja ylijäisiä suhteita. Laura Huttunen, Olli Löytty & Anna Rastas (toim.), *Suomalainen vieraskirja – kuinka käsitellä monikulttuurisuutta*: 16–35. Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Hyry, Katja 2011. *Meistä jäi taas jälki – Miten Vianan pakolaiset etsivät paikkaansa, kertoivat kokemastaan ja tulivat kuulluiksi 1900-luvun Suomessa*. Kulttuurintutkimus. Lapin yliopisto.

Häkkinen, Anne 2020. *Ylijäinen avioliitto – Puolisonvalinta ja avioituminen Suomessa asuvien kurdien keskuudessa*. Etnologia. Jyväskylän yliopisto. Siirtolaisuusinstituutti. Painosalama Oy. Turku.

Hämeenaho, Pilvi 2014. *Hyvinvoinnin verkostot maaseudulla asuvien äitien arjessa – Etnologinen tutkimus palvelujen käytöstä ja hyvän arjen rakentumisesta*. Etnologia. Jyväskylän yliopisto. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere.

Hämeenaho, Pilvi 2017. Etnologinen palvelujen tutkimus. Outi Fingerroos; Niina Koskihaara; Sanna Lillbroända-Annala & Maija Lundgren (toim.), *Yhteiskuntaetnologia*: 55–78. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika 2017. Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Pilvi Hämeenaho & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.), *Moniulotteinen etnografia*: 7–31. Ethnos toimite 17. Helsinki: Ethnos ry.

Ikonen, Ulpu-Maria 2015. *”Täällä on mun koti, täällä on mun paikka”- Tutkimus halislaisten maahanmuuttajanaisten kotikokemuksista*. Pro gradu- tutkielma. Turun yliopisto.

Isomäki, Hanna-Kaisa; Lappi Tiina-Riitta & Silvennoinen, Johanna 2015. Verkon etnografinen tutkimus. Salla-Maaria Laaksonen; Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.), *Otteita verkosta – Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*: 122–135. Vastapaino, Tampere.

Juntunen, Marko 2020. *Matkalla islamilaisessa Suomessa*. Vastapaino.

Kajander, Anna & Koskinen- Koivisto, Eerika 2021. Aistikokemukset ja affektiivisuus arjen materiaalsen kulttuurin tutkimuksessa. Niina Hämäläinen & Petja Kauppi (toim.), *Paradigma: Näkökulmia tieteen periaatteisiin ja käsityksiin*. Kalevalaseuran vuosikirja 100. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki. Saatavissa: <https://doi.org/10.2145/ksvk.100>

Kaljunen, Suvi 1999. *Kielletty kansa: inkerinsuomalaisen kulttuurisen muutoksia stalininajan Neuvostoliitossa 1926-1953: sorron ja diktatuurin tarkastelua kulttuurintutkimuksen näkökulmista*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.

Kallakorpi, Susanna 2019. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden psyykinen sairastuminen ja psykiatriset hoitokokemukset Suomessa. Eveliina Lyytinen (toim.), *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa*: 279–299. Siirtolaisuusinsituutti, Turku.

Kallio, Maaret 2020. *Voimana toivo*. Werner Södersröm Osakeyhtiö, Helsinki.

Koivunen, Hannele 1997. Hiljainen tieto. 75–93. Kustannusosakeyhtiö Otava.

Kohtaamisen kirkko – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020.

Kokkonen, Lotta 2018. Pakolaisten sosiaalinen tuki viranomaiskohtaamisissa. Johanna Hiitola; Merja Anis & Kati Turtiainen (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi: Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*: 98–148. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy, Tampere.

Koskihaara, Niina & Mäkinen, Minna 2017. Kuntaliitos paikallisena tunteiden ja toiminnan näyttämönä. Outi Fingerroos, Niina Koskihaara, Sanna Lillbroända-Annala & Maija Lundgren (toim.), *Yhteiskuntaetnologia*: 183–207. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Koskinen, Hanna & Siekkinen, Katja 2019. Kototorin merkitys osallisuuden vahvistumisessa kävijöiden näkökulmasta. Sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu.

Koskinen, Hanna & Siekkinen, Katja 2019. Osallisuuden vahvistuminen yhdessä tekemällä. Tuula Kostiainen, Kirsi Popova, Anna Metteri. Matilda Leppänen & Marjo Harju (toim.), *Yhteisötyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa – yhteisö, kohtaaminen ja osallisuus*. Tampere: Tampereen yliopisto, 143–152.

Kostiainen, Tuula 2019. Johdanto. Tuula Kostiainen, Kirsi Popova, Matilda Leppänen & Marjo Harju (toim.), *Yhteisötyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa – yhteisö, kohtaaminen ja osallisuus*. Tampere: Tampereen yliopisto, 15–16.

Kouri, Jaana 2015. Johdanto. *Askel kulttuurien tutkimukseen*. Jaana Kouri (toim.), Turun yliopisto. Painosalama Oy. 20.

Kuczynski, Anna-Liisa 2017. *Minoritetsgrupper och möten i trängda situationer – Identifikation och kulturell gemenskap*. Åbo Akademi.

Laaksonen, Salla-Maaria; Matikainen, Janne & Tikka, Minttu 2015. Verkkotutkimuksen lähtökohtia: Tutkimusotteita verkosta. Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.), *Otteita verkosta – Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät: 22–36*. Vastapaino, Tampere.

Laitinen, Liisa 2017. Taide, taiteellinen toiminta ja mielenterveys. Kai Lehikoinen & Elise (toim.), *Taide ja hyvinvointi – Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen: 85–98*. ArtsEqual. Taideyliopisto, Kokos-julkaisusarja 1/2017.

Lampinen, Airi; Suhonen, Emmi & Lehtinen, Vilma 2015. Verkkopalvelut paikallisyhteisöjen arjessa – Käyttäjätutkimus living lab – ympäristössä. Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.), *Otteita verkosta – Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät: 265–275*. Vastapaino, Tampere.

Lappi, Tiina-Riitta 2007. *Neuvottelu tilan tulkinnoista: etnologinen tutkimus sosiaalisen ja materiaalsen ympäristön vuorovaikutuksesta jyvaskyläläisissä kaupunkipuhunnoissa: 13–14*. Etnologia. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä.

Le Gall, Josiane & Rachedi, Lilyane 2019. The emotional costs of being unable to attend the funeral of a relative in one's country of origin. Samira Saramo, Eerika Koskinen-Koivisto & Hanna Snellman (toim.), *Transnational death: 65–81*. Studia Fennica, Ethnologica. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Lehtonen, Terhi 1996. *Tuutarista Turkuun: kansatieteellinen tulkinta Turkuun asettuneen inkerinsuomalaisen elämäntiestä*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.

Lehtonen, Jussi 2016. *Skenaarioita maaseudun palveluista – Kaupat, kirjastot, pankit ja postit historiasta tulevaisuuksiin*. Kansatiede. Painosalama Oy – Turku.

Leppänen, Matilda & Kiviranta, Joonas 2019. Kototorin tarina – Ideasta hyväksi käytännöksi. Tuula Kostiainen, Kirsi Popova, Anna Metteri, Matilda Leppänen & Marjo Harju (toim.), *Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa – yhteisö, kohtaaminen ja osallisuus*. Tampere: Tampereen yliopisto, 33–45.

Lillbroända-Annala, Sanna 2017. Etnologi kaupungissa – Kaupunki etnologiassa. Outi Fingerroos; Niina Koskihaara; Sanna Lillbroända-Annala & Maija Lundgren (toim.), *Yhteiskuntaetnologia*: 101–122. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Lyytinen, Eveliina 2019. Johdanto. Eveliina Lyytinen (toim.), *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa*: 15–22. Siirtolaisuusinstituutti. Turku.

Malinen, Pirkko 1996. *Sosiaaliset verkostot ja paluumuuttajien integraatio: inkerinsuomalaiset Turussa 1990-luvun alussa*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.

Marttila, Annamaria 2018. Tutkijan positiot etnografisessa tutkimuksessa – Kentän ja kokemuksen dialoginen rakentuminen. Pilvi Hämeenaho & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.), *Moniulotteinen etnografia*: 362–392. Ethnos toimitte 17. Helsinki. Ethnos ry.

Merisalo, Maria & Jauhiainen, Jussi 2017. *Young adults' internal migration experiences and plans*. Geoforum 47: June 2013, 209–216. Terra 129: 1/2017.

Miettinen, Pilvi 2020. *Yhteisölähtöisen toiminnan kehittäminen Kalevan kirkon Marhaban-keskuksessa*: 14–15. Diakonia-ammattikorkeakoulu, opinnäytetyö. Saatavissa:

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202002031975>

Nissi, Kaisa 2017. *Uskonnot, kulttuurit ja perhe. Etnologinen tutkimus monikulttuuristen liittojen kerronnoista Suomessa*. Etnologia. Jyväskylän yliopisto.

Nykänen, Tapio; Koikkalainen, Saara; Seppälä, Tiina; Mikkonen, Enni & Rainio, Minna 2019. Poikkeusajan tilat: vastaanottokeskukset pohjoisessa Suomessa. Eveliina Lyytinen (toim.), *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa*: 161–182. Siirtolaisuusinstituutti. Turku.

Pakkanen, Lea & Pakkanen, Santeri 2020. *Se tapahtui meille*. Gummerus Kustannus Oy. Helsinki.

Parhiala, Pauliina & Raulo, Sylvia 2016. Pakolaiset maailmamme kuvana. Raili Gothoni & Ulla Siirto (toim.), *Pakolaisuudesta kotiin*: 13–22. Helsinki University Press. Gaudeamus Oy.

Pöyhönen, Sari, Kokkonen, Lotta & Tarnanen, Mirja 2019. Turvapaikanhakijoiden kertomuksia sosiaalisista verkostoista ja kuulumisen tunteista. Eveliina Lyytinen (toim.), *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa*: 183–204. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.

Rautavuoma, Veera & Turtiainen, Kati 2018. Toimijuutta tukeva tulkkaus perhepalveluissa. Johanna Hiitola, Merja Anis & Kati Turtiainen (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi: Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*: 139–160. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.

Rinne, Jenni Rinne; Kajander, Anna & Haanpää, Riina 2020. Johdanto: Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa. Jenni Rinne; Anna Kajander & Riina Haanpää (toim.), *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*: 5–30. Ethnos ry.

Ruotsala, Helena 2005. Matkoja, muistoja, mielikuvia – Kansatieteilijä kentällä. Pirjo Korkiakangas, Pia Olsson & Helena Ruotsala (toim.), *Polkuja etnologian menetelmiin*: 45–88. Ethnos ry.

Ruotsala, Helena 2021. Ilmar Talve ja moderni kansatiede. Niina Hämäläinen & Petja Kauppi (toim.), *Paradigma – Näkökulmia tieteen periaatteisiin ja käsityksiin*. Kalevalaseuran vuosikirja 100. Saatavissa: <https://doi.org/10.21435/ksvk.100>

Salonsaari, Minna-Liisa 2018. Inkerinsuomalaisen paluumuutto kerrottuna paluumuuttona ja kulttuuriperintöprosessina. Kulttuuriperinnön tutkimus. Turun yliopisto.

Saramo, Samira 2019. Introductory Essay: Making transnational death familiar. Samira Saramo; Eerika Koskinen-Koivisto & Hanna Snellman (toim.), *Transnational death*: 8–22. Studia Fennica, Ethnologica. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Saukkonen, Pasi 2020. *Vimmainen maailma – Kirjoituksia muuttoliikkeestä, monikulttuurisuudesta ja nationalismista*: 47–48. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.

Siirto, Ulla & Niemi, Hanna 2019. Solidaarista yhdessä elämisen taitoa vai vieraanvaraisuutta: evankelisluterilaiset seurakunnat turvapaikkatyössä. Eveliina Lyytinen (toim.), *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa*: 231–251. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.

Steel, Tytti, Koskinen-Koivisto, Eerika 2019. Läsnaolevaa ja sitoutunutta: osallistumisen hyöty ja mielekkyys etnologisessa tutkimuksessa. Hannaleena Hieta, Karri Kiiskinen, Maija Mäki, Päivi Roivainen, Ann-Helen Sund (toim.), *Liikettä rajapinnoilla: keskusteluja etnologian osallistavuudesta*: 36–68. Ethnos ry. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020102185858>

Sotkasiira, Tiina 2018. Kotoutumista vai hyvinvointia? Metafora-analyysi syrjäseutujen kotopalveluista. Johanna Hiitola; Merja Anis & Kati Turtiainen (toim.), *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi: Kulttuurisissa kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*: 36–58. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.

Suopajärvi, Tiina; Koskinen-Koivisto, Eerika; Korjonen-Kuusipuro, Kristiina; Hytönen, Kirsi-Maria & Hämeenaho, Pilvi 2019. Tunteilla on väliä: Tutkijan tunteet etnografisessa tutkimusprosessissa. Elore. vol. 26–2/2019. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura ry. Saatavissa: <https://doi.org/10.30666/elore.77809>

Tarmio, Nora 2013. ”Suomessa mä olen Suomen bosnialainen ja Bosniassa mä olen Bosnian suomalainen”. *Bosnialaistaustaisten nuorten aikuisten monimuotoinen etninen ja paikallinen identiteetti uudessa asuinympäristössä*. Pro gradu- tutkielma. Turun yliopisto.

Toivonen, Anu 1997. *Tapakulttuurin muutos ja merkitys: kansatieteellinen tutkimus Toksovan ja Turun seutujen inkerinsuomalaisista*. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.

Torkkeli, Assi 2017. ”Mä en enää oo se sama henkilö, joka tuli tänne” – *Pakolaistaustaiset naiset – Suomi, oma kulttuuri ja kotimaa*. Pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Turtiainen, Kati & Rezai, Jassin 2018. Valoa tunnelin päässä: Tunnustussuhteet nuoren kertomuksessa. Johanna Hiitola; Merja Anis & Kati Turtiainen (toim.), 331–243. *Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi – Kulttuurisissa kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä*. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy.

Turtiainen, Kati & Sapir, Hanna 2021. Yhteisölähtöisen kotoutumisen mahdollisuudet Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2021:30. Helsinki.

Ukkonen, Antti 2015. *Big data ja laskennalliset menetelmät*. Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.), *Otteita verkosta – Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Verkkotutkimuksen lähtökohtia: Tutkimusotteita verkosta*: 217–238. Vastapaino, Tampere.

Vanhanen, Elise 2017. Taiteisiin osallistumisen hyvinvointivaikutukset ja maahanmuuttajat. Kai Lehtikoinen & Elise Vanhanen (toim.), *Taide ja hyvinvointi: Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen* 61–. ArtsEqual. Taideyliopisto, Kokos-julkaisusarja 1/2017. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7218-16-7>

Vertovec, Steven 2009. Luku 1. Introduction: transnationalism, migrant transnationalism and transformation. Steven Vertovec (eds.), *Transnationalism* 1–26. Routledge, Taylor & Francis

Österberg, Venla 2019. ”Ilman klaania et sä pärjää”. *Kulttuurianalyttinen tutkimus Keski- ja Etelä-Irakin arabiheimojen -ja klaanien sosiaalisesta rakenteesta*. Pro gradu- tutkielma. Turun yliopisto.

Sähköiset lähteet:

Aivoliitto 2018: <https://www.aivoliitto.fi/aivoterveys/mieli/musiikki-antaa-aivoille-siivet> (viitattu 1.11.2021)

AntroBlogi: *Ruokaileva keho: Yhdessä syöminen tekee yhteisön* <https://antroblogi.fi/oppimateriaalit/ruokaileva-keho-1> (viitattu 14.10.2021)

Collin, Paula. Yle Uutiset 16.12.2020: *Korona leviää vieraskielisissä perheissä Varsinais-Suomessa, eikä se johdu tiedon puutteesta – taustalla yhteisöllisyys ja isot perheet*: <https://yle.fi/uutiset/3-11699775> (viitattu 1.11.2021)

Finlex, 1. luku: Laki kotoutumisen edistämisestä: <https://www.finlex.ajantasa/2010/20101386> (viitattu 14.10.2021)

Heikkilä, Eino 26.11.2020: <https://antroblogi.fi/2020/11/autoetnografia-ja-tutkimuskentan-muuttuvat-rajat/> (viitattu 14.10.2021)

Jyväskylän yliopiston verkkosivut: <https://kans.jyu.i/sanasto/sanastokansio/maailmankansalaisuus> (viitattu 16.10.2021)

Keisalo, Marianna 5.4.2019: <https://antroblogi.fi/2019/04/julkinen-ruoka-food-future-forum/> (viitattu 30.1.2022)

Kooli, Rain 26.3.2019: *Moni maahanmuuttajataustaisista jättää äänioikeutensa käyttämättä – ”Taustalla heikko kielitaito, tiedon puute tai tunne, ettei kuuluta yhteiskuntaan”*. <https://yle.fi/uutiset/3-10702382> (viitattu 14.10.2021)

Koponen, Juuso 24.10.2018: Ruoan antropologia <https://antroblogi.fi/2018/10/ruoka-ja-antropologia> (viitattu 30.1.2022)

Kuntaliitto 2019 <https://www.kuntaliitto.fi/opetus-ja-kulttuuri/kunnan-kulttuuritoiminta/kulttuuri-hyvinvointi> (viitattu 18.10.2021)

Lehtonen, Heikki 2020: <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/mika-on-yhteiso> (viitattu 14.10.2021)

Luonnonvarakeskus: <https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/virkistyskaytto/luonnon-hyvinvointivaikutukset> (viitattu 20.10.2021)

Maaailman terveysjärjestö WHO 2019. What is the evidence on the role o the arts in improving health and well-being? World Health Organization. WHO Health Evidence Network synthesis report 67. Saatavissa: <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/what-is-the-evidence-on-the-role-of-the-arts-in-improving-health-and-well-being-a-scoping-review-2019> (viitattu 18.10.2021)

Marhaban-keskuksen strategia 2021. Marhaban-keskus, Tampere. (Marhaban-keskuksen työntekijöiden hallussa)

Merisalo, Maria & Jauhiainen, Jussi 2018:
<https://www.versuslehti.fi/tiededebatti/digitalisaatio-turvapaikanhakijoiden-kotoutuminen>
(viitattu 20.10.2021)

Opetushallituksen verkkosivut: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kulttuurinen-moninaisuus> (viitattu 27.1.2022)

Opetushallituksen verkkosivut: <https://oph.fi/fi/oppimateriaali/miina-ja-ville-opettajan-oppaita/miina-ja-ville-opettajan-aineisto> (viitttu 27.1.2022)

Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma 2017. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Taiteen edistämiskeskus. Saatavissa:
https://www.tampere.fi/tiedostot/p/g/S5Dfh9gp/pirkanmaan_kulttuurihyvinvointisuunnitelma.pdf (viitattu 14.10.2021)

Sosiaali- ja terveysministeriö: *Digitalisaatio terveyden ja hyvinvoinnin tukena – Sosiaali – ja terveysministeriön digitalisaatiolinjaukset 2025*. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3782-6> (viitattu 31.1.2022)

Suomen evankelis-luterilainen kirkko: [Kohtaamisen kirkko - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020 \(evl.fi\)](#) (viitattu 14.10.2021)

Suomen evankelis-luterilainen kirkko: *Seurakunnat valmistautuvat Maakunta- ja sote-uudistukseen* <https://evl.fi/uutishuone/tiedotarkisto/-/item/19801/Seurakunnat-valmistautuvat+Maakunta-ja-sote-uudistukseen> (viitattu 14.10.2021)

Suomen luonnonsuojeluliitto: <https://www.sll.fi/pirkanmaa/toiminta/hankkeet/kolu> (viitattu 19.10.2021)

Tampereen kaupungin kotouttamisohjelma 2014–2025, yhteinen Tampere – näköalojen kaupunki. Saatavissa: [Tampere KOTO ohjelma 2021-2025.pdf](#) (viitattu 31.1.2022)

Tampereen seurakunnat 2021: <https://tampereenseurakunnat.fi/sivustot/koko-hanke> (viitattu 16.10.2021)

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos 2021. *Kotoutuminen ja osallisuus – Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus.* <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus> (viitattu 14.10.2021)

Tieteen termipankki 30.1.2022: Ihmistieteet:kulttuuri. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Ihmistieteet:kulttuuri>. (viitattu 30.1.2022)

Toivanen, Meri. Kirkko ja kaupunki 30.8.2016 *Kaupunkiteologi: Yksinäisyyden tabua on vasta alettu murtaa – Kirkko ja kaupunki* <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/kaupunkiteologi-yksinaisyyden-tabua-on-vasta-alettu-murtaa> (viitattu 14.10.2021)

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. *Maahanmuuttajien matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut.* Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Kotouttaminen. Selvityksen loppuraportti. 2020: 27. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162218/T.EM-2020_27.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viitattu 31.1.2022)

Valtiovarainministeriö: <https://vm.fi/miten-digitaalisuus-vaikuttaa-arkeen-> (viitattu 14.10.2021)

Väestöliitto: <https://www.vaestoliitto.fi/maahanmuuttajat/kotoutuminen/perhe-ja-kotoutuminen/> (viitattu 13.11.2021)

LIITTEET

Liite 1: Haastattelurunko

Tietoa tutkimukseen osallistuvalla

Tutkimuksen tarkoitus

Hei,

Olen Viivi, kulttuurien tutkimuksen ja etnologian opiskelija Turun yliopistosta. Olen itse ollut Marhabanissa vapaaehtoisena, joten Marhabanin toiminta on meille molemmille tuttua. Teen Pro gradu tutkielmaan liittyvää tutkimusta Tampereella liittyen Marhabanin kävijöiden omiin kokemuksiin Marhabanin toiminnan merkityksestä. Tutkimukseen aineistoa olisi tarkoitus kerätä haastattelemalla. Olen kutsunut sinut mukaan osallistumaan tutkimukseeni, koska yhdessä Marhabanin työntekijöiden kanssa ajattelimme sinulla olevan omakohtaista tietoa ja kiinnostavaa kerrottavaa tämän tutkimuksen osalta. Olisin hyvin kiinnostunut kuulemaan omia ajatuksiasi siitä, millainen merkitys Marhabanin toiminnalla on ollut sinulle omassa elämässäsi nyt korona-aikana ja mahdollisesti ennen koronaa. Haastattelut toteutetaan koronatilanteen vuoksi etänä Zoomin kautta. Tähän liittyen saat tarkemmat ohjeistukset tämän tiedoston lopussa.

Jos sinulle tulee mieleen jotain kysyttävää, voit olla yhteydessä minuun sähköpostitse: viivi.yrjola@gmail.com

Vapaaehtoisuus ja tutkittavan oikeudet

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä haastattelusta tai keskeyttää tutkimukseen osallistumisen, milloin vain. Sinun ei tarvitse kertoa minulle, miksi et halua osallistua. Jos sinulla on kysyttävää oikeuksistasi voit olla yhteydessä myös yliopistoni tietosuojavastaavaan.

Ystävällisin terveisin,

Viivi-Maaria Yrjölä

Haastattelu, Zoom/ WhatsApp

Koronatilanteen vuoksi toteutamme haastattelut etäyhteydellä Zoomin tai vaihtoehtoisesti WhatsApp-puhelun kautta. Zoom tai WhatsApp mahdollistaa videoyhteyden, jossa voin haastatella sinua. Voimme toteuttaa haastattelun myös ilman videoyhteyttä, jos haluat. Ennen haastattelua lähetän sinulle Zoom-linkin sähköpostiisi, josta voit osallistua haastatteluun. Haastattelu on tarkoitus äänittää, jotta se säilyy tallessa tutkimuksen tekoa varten. Tutkimuksen ollessa valmis tutkimus arkistoidaan yliopistolle.

Haastattelut ovat muodoltaan teemahaastatteluja. Tämä tarkoittaa, että keskustelemme kanssasi vapaamuotoisesti ennalta sovituista teemoista. Tällä kertaa teemana ovat Marhaban ja sen merkityksellisyys, miten juuri itse koet Marhabanin omassa elämässäsi. Tarkoitus olisi myös puhua siitä, miten korona-aika on näkynyt elämässäsi ja, onko Marhabanin toiminnalla verkossa kuten Facebookissa tai muualla sosiaalisessa mediassa ollut, millainen merkitys sinulle korona-aikana. Voimme vapaasti keskustella asioista, millaisia ajatuksia sinulla herää asioista. Liitän tähän kuitenkin kysymyksiä, joita olen ajatellut kysyä mahdollisesti sinulta.

Kysymyksiä:

Voit alkuun esitellä lyhyesti itsesi: kertoa esimerkiksi kuka olet, minkä ikäinen ja, miten olet päätenyt mukaan Marhabanin toimintaan. Mistä päin olet tullut Suomeen ja Tampereelle? Entä, mitä kautta sait tietää Marhabanin toiminnasta?

Kauanko olet käynyt Marhabanissa? Miten usein käyt, käytkö joka viikko?

Mitä olet oppinut muilta ihmisiltä ollessasi Marhabanin toiminnassa? Millaisia asioita eri kulttuuritaustaisten ihmisten kohtaaminen opettaa? Mitä ymmärrät nyt eri tavalla kuin ennen Marhabania?

Millaisiin asioihin Marhabanista voi saada mielestäsi apua?

Mikä on ollut mielestäsi parasta ja hyvää Marhabanissa? Mitä yleensä teet, kun tulet Marhabaniin?

Oletko saanut ystäviä Marhabanin toimintaan osallistuessasi?

Miksi on tärkeää, että juuri Marhaban on olemassa?

Koetko olevasi osa yhteisöä, yksi ”marhabanilaisista”? Mitä on marhabanilaisuus? Mitä se merkitsee sinulle? Miltä tuntuu käydä Marhabanissa?

Millaisia muistoja sinulla liittyy Marhabaniin? Millaiset asiat ja hetket ovat jääneet mieleen erityisesti?

Miten ruoka Marhabanissa, millaista ruokaa olette laittaneet? Mitä uutta olet oppinut eri kulttuurien ruoista? Miltä tuntuu yhdessä syödä siellä, millainen merkitys ajattelet sillä olevan, että kävijät saavat jakaa ruokailuhetken muiden kanssa Marhabanissa? Mikä tekee siitä suosittua?

Oletko osallistunut muiden kulttuuristen kohtaamispaikkojen toimintaan? Millaista siellä on ollut?

Kysymyksiä muuten korona-aikaan liittyen:

Miltä sinusta on tuntunut, kun korona-aikana Marhaban on ollut suljettu ja toimintaa rajoitettu? Mitä asioita kaipaavat nyt, kun toimintaa ei ole voinut samalla tavalla järjestää?

Miten elämä olisi erilaista, jos Marhabania ei olisi? Olisiko yksinäisempää?

Oletko osallistunut Marhabanin toimintaan myös verkossa kuten Facebookissa? Miltä on tuntunut osallistua toimintaan siellä? Millä tavoin se on ollut erilaista? Millainen merkitys sosiaalisella medially on ollut sinulle korona-aikana Marhabanin toiminnan osalta?

Miten näet Marhabanin tulevaisuuden Tampereella maahanmuuttajataustaisten keskuudessa? Entä onko jotain, mitä haluaisit toimintaan vielä lisää? Millaisia toiveita ja odotuksia?

Onko suomen kieltä ollut vaikeampi oppia tai ylläpitää suomen kielen taitoa nyt korona-aikana?

Miten Suomi mielestäsi on hoitanut koronatilanteen aikana kotoutumiseen liittyviä asioita? Millainen tilanne Tampereella on ollut? Mitä kautta olet saanut tietoa koronasta? Entä onko Marhaban auttanut sinua saamaan tietoa koronasta?

Information about the research for participant

Hi,

My name is Viivi and I am studying cultures, ethnology in the university of Turku. I come from Tampere and I have been as a volunteer in Marhaban center, so the Marhaban is familiar for both of us. I am doing Pro gradu- research about Marhaban and it's immigrant people. I am interested in their own experiences and what Marhaban means in their life. I am interviewing people and together with Marhaban's employers we decided to invite you to take part in this interview and research. I would be very interested to hear what thoughts you have and what kind of meaning Marhaban has for you in your life before and now. I am also interested in how the corona situation has effected now in your life, because many places like Marhaban and other cultural meeting places are closed or organized some activities in social media like Facebook or Instagram.

If you have something you would like to know more, please ask me. I can answer in WhatsApp or email: viivi.yrjola@gmail.com 😊

Rights during the research

Taking part in this research is free and you can also refuse your participation if you want.

Kind Regards,

Viivi-Maaria Yrjölä

Interview Zoom or WhatsApp

Because there is corona we use Zoom or WhatsApp for this interview. So I can interview you with video, I think it's more nice to see face. Please tell me before which one is better for you Zoom or WhatsApp. Both are ok 😊 I will tape this interview for this research and the research will be archived for the university.

The interview is theme interview. So we can discuss with you freely about the themes which are before decided. The theme is Marhaban and it's meaning for immigrants especially. We can also discuss about the corona and how that has effected to make Finland as home, when people are in new country. I put here some questions I have thought to ask you in interview. You can read them before.

Questions

You can first present yourself shortly. How old are you? Where do you come from? How did you find Marhaban? Who told you about Marhaban?

What you have learned in Marhaban and from other people? Like something about different cultures or something else?

What are the best things in Marhaban and it's people? What do you normally do when you come to Marhaban?

Have you get some friends from Marhaban? Do you see each other in your freetime?

Why it is important that there is Marhaban?

Do you feel to being in part of Marhaban? Is it like a community, where people are meeting each other? What does it mean to you?

Have you visited in some other cultural places in Tampere? What kind of activities they organise?

Some questions about the coronatime

How you have felt, when Marhaban has been closed and the activities is not so much?

Have you taken part in Marhaban's activities in social media like Facebook? How it is different? What meaning has social media for you now during the corona?

What do you think, how Finland has taken care of immigrants during this corona pandemia? How life is different? Is it more difficult to learn finnish language now, because people are more at home?

Do you feel lonely during this corona pandemia?